

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

STRATEGY

**For Sustainable Development of Tourism
in the Cross-border region of Burgas - Kirklareli
prepared by Sozopol Tour OOD, 50, Milet Street, Sozopol**

Given the increased importance in recent years of maintaining and developing sustainable forms of tourism, this strategy has been developed. It is based on the understanding that the development of sustainable tourism is a process implying continuous monitoring of tourism impacts and promptly taking the necessary corrective actions. The goal of the strategy is to provide significant tourist experiences, fostering a positive attitude among tourists and the local population towards sustainable tourism practices.

Tourism is a key and one of the most important economic sectors in the Cross-border region - this shows both the statistical data and the results of the surveys carried out on the territory of the two border regions covering the period 2014-2020. The importance of tourism is also evidenced by the fact that it is invariably present in the vision for the development of the Transboundary Region.

The strategy is fully in line with the national strategies of both countries and is in line with the concept of smart and inclusive growth. Intelligent growth is promoted through cooperation measures in many areas, one of the most important which is the tourism.

Strengthening Turkey and Bulgaria's capacity for Cross-border cooperation in the field of nature conservation and cultural heritage through sustainable tourism leads to an improvement in European Territorial Cohesion.

As it is expected, on the territories of both countries are developed mainly summer tourism and cultural and historical tourism. In both areas of the Cross-border region, donor

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.
The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.
Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

funding projects in the field of tourism are successfully implemented, aiming at developing sustainable tourism and creating a favorable image through the organization of innovative cultural events. It should also be noted that a large number of cultural and sporting events are organized in both areas - but they are concentrated in the summer season, ie they do not contribute to overcoming the seasonal nature of tourism.

Tourism is a priority in the plans and strategies of most areas in both countries.

The availability of the countries, in particular the Cross-border region, allow the development of ecotourism and cultural tourism based on the interests of their unique landscapes, the preserved nature - flora and fauna, birds, fishing, extreme experiences, balneology, traditional local crafts and objects of the cultural- historical heritage.

Various expert assessments made by national and international organizations predict that about 20-25% of tourism in the Cross-border region will be associated with the cultural and historical heritage of both countries. This is a significant potential that is not currently being used. The alternative approach is the creation and operation of routes that include sites in the region, with special emphasis being placed on the seaside resorts of the Black Sea.

It should be noted that the potential of the cultural heritage in the Cross-border region contributes to the development of mixed forms of tourism, where both cultural and natural attractions are visited. Other useful "hybrids" are the combination of balneological and cultural tourism, religious (pilgrimage) with natural. This integrated approach increases the attractiveness of the Cross-border region. The natural features of the region allow for more specific forms of tourism, such as speleological tourism, climbing, extreme sports, etc. Combining them with cultural tourism will increase the attractiveness of the Cross-border region. At present, a small percentage of tourism services are associated with cultural tourism. Still, the low rate of cultural tourism is due to various factors - poor awareness of the tour operators about the individual destinations, neglect of cultural tourism as a

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

significant opportunity for development, inaccessibility or deterioration of important sites, the dominance of traditional maritime tourism, insufficient clear policy regarding of cultural tourism, etc. This outlines a significant potential for increasing revenues from cultural tourism by capturing this share and providing new and diverse services. Local associations, public-private partnerships and innovative governance models play a key role here.

The approach to building cultural and tourist destinations should deal with the concept of "tourism load capacity", which is determined on the basis of different parameters - quantity and type of natural and cultural resources, durability and elasticity of ecosystems subjected to tourist use, number the type and type of use, the type of design and type of tourist structures, their density and distribution, and the behavior of tourists.

The proposed approach develops the idea of creating systems known as "routes", "cultural routes" or otherwise, the philosophy of which is that individual units stand out not in themselves but as part of the whole. The creation of such systems allows the model to be "dispersed" and expanded to a number of minor destinations, eco and cultural, ensuring the inclusion in the tourist stream of elements that would inevitably remain isolated. In this case, the chosen approach is only true and as such should be used to the fullest extent in the performance of sustainable tourism activities.

It is particularly important to regulate flexible models of public-private partnerships that allow the creation of sustainable and effective regional and local associations that will stand behind the management of the areas and provide for all related activities. Such coalitions should include tourist operators, hotel and restaurant associations, local museums, municipal administrations, non-governmental sector, etc. The model for the creation of such local unions, the rules on which they will carry out their activities and the rights that the state would delegate to them should be regulated in detail in a renewed legislative framework. The successful deployment of such a model should be done after "tests" - a pilot launch of one, two or more operations to show within one to three years whether the model can work effectively, what are the difficulties, strengths and weaknesses. It is possible that this model of public-private partnerships and large local or regional

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

associations can be more sustainable and more productive than "pure" concessions, as the latter inevitably isolate some of the participants in tourism processes at regional or local levels.

A special place in the development of sustainable tourism is also its tax provision and the creation of financial mechanisms through which the planned zones and routes will be sustainable. Currently, there is no real return in the Cross-border region of tourist charges levied by the state and municipalities on objects that are attractions. There are no clear rules that allow targeting these funds for other needs and result in zero returns for the objects themselves. A model should be devised to ensure direct return from tourist charges to sites that stimulate tourist flows. Mechanisms must also be guaranteed to ensure proper and appropriate spending of funds. It is also possible to create additional mechanisms, such as a measure to stimulate investment through tax relief for investors.

Another problem that should be addressed by the strategy is the advertisement of the routes and the individual objects in them. Creating the zones and routes in them will require significant advertising that, at first, to the implementation of different models of public-private partnership and concession, will have to be taken on a national level. Different approaches are possible here, but it is best to introduce a project start and a competitive start, rather than simply direct subsidy, as the latter would lead to inefficient spending of the funds.

There are many preconditions in the Cross-border region that allow the development of year-round tourism - such forms are cultural and congress tourism as they are not influenced by seasons, unlike sea tourism. There are good conditions for the development of rural, eco, hunting and fishing tourism. As maritime and cultural tourism are the strongest in the minds of tourists, they could be used very successfully to impose non-traditional tourist products and services through joint offering. As far as maritime tourism is concerned, positioning should be sought as a destination for "non-mass tourism" by increasing the quality of service, improving the infrastructure, diversifying the services offered, etc., which will lead to an increase in the average revenues from tourism .

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

Measures that concern the development of alternative tourism, incl. rural are not realized for the most part. The non-fulfillment concerns both infrastructure measures (building of bicycle paths, ethnographic complexes, ecotourism infrastructure, observation sites, shelters, gazebos, benches, fireplaces in protected areas, etc.), as well as measures to improve the quality of tourism supply, surveys of tourist demand and evaluation of the offered services, association of entrepreneurs, etc.). No programs for the development of alternative tourism have been developed to plan, specify and facilitate the implementation and reporting of specific measures.

The main natural tourism resources of the Cross-border region are related to the sea. The Black Sea coast has both general conditions and resources, as well as its specificity, giving it exotics and additional attractiveness. The whole coastline is thought to be created for relax and recreation - deep, cozy coves and beach stripes alternate with scenic silhouettes of cliff / rock stretches. Protected areas, natural landmarks and areas with diverse relief in the Cross-border region are also a potential resource for the development of alternative forms of tourism.

In addition to the natural, Cross-border region, it has valuable anthropogenic resources (cultural and historical heritage), the most significant of which are detailed in the reports to this strategy.

As along the entire Black Sea coastline, the tourist industry of the Cross-border region follows a steady trend of rapid growth in recent years. This dynamics is motivated by increased income and employment but raises many controversial issues and concerns. Undoubtedly, it is only the finding of large quantitative growth with a slight improvement in efficiency (and other qualitative aspects of the offered tourism products).

Taking into account the most significant global trends that will shape the new market environment and the future of tourism in the Cross-border region, there is a need for:

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

- Development of tourist products as a combination of specialized types of tourism - balneo, cultural tourism, eco and rural tourism etc .;
- Emphasis on the development of specialized tourism products that have the potential to overcome seasonality and create a special emotional link in the Cross-border region;
- Search for opportunities to attract investment in tourism and provide investors with a easy investment process

The development of sustainable tourism in the Cross-border region is conditioned by the realization of some basic events such as:

- 1) Building and maintaining the infrastructure serving tourism in the Cross-border region, including local roads to tourist sites;
- 2) Construction and operation of tourist information centers and organization of information services for tourists;
- 3) Construction and maintenance of tourist sites that are municipal property or for which the right to use and manage was granted to the municipality;
- 4) Organizing events and events of Cross-border importance that contribute to the development of tourism;
- 5) Conducting studies, analysis and forecasts for tourism development in the Cross-border region;
- 6) Development of alternative tourism;
- 7) Increasing the qualification of the employees in the sector and improving the quality of service and tourist animation;
- 8) Advertising of the tourist product in the Cross - border region, including participation of the tourist fairs and exhibitions;
- 9) Interaction and membership of the municipality in tourist associations and in the relevant organization for management of the tourist Cross-border region;

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.
**The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.
Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).**

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

10) Improving the quality of services offered at tourist sites on the territory of the Cross-border region.

The Cross-border region is rich in a diverse cultural heritage and its unusualness is due to the immediate interaction between cultural, historical, archeological and natural resources. This strategy should contribute to highlighting this unusualness, aiming to link the resources of a region into a common framework capable of turning them into factors for enhancing tourist attraction, and hence factors for economic development.

In recent years, the concept of a tourist product has changed radically due to changes in social processes that have put lifestyle, consumption, personal interests as essential elements of the identity of each consumer. More specifically, the different forms of tourism correspond not so much to a specific necessity but as to a process of identity formation and validation.

The choice of environmental sustainability and the authenticity of localities in the Cross-border region are becoming profitable elements. The evolution of this dynamics is the reason for the radical change in the essence of the tourist products, which must meet an ever more varied and demanding demand from the visitors.

In modern tourism the discovery of a locality is accompanied by the desire to satisfy the need for experience, to satisfy the individual's own aspirations - for example the requirement of authenticity or a deep immersion in new cultures through versatile sensory sensations - as well as word-less and uncomplicated for deciphering looking for benefits.

In this sense, the planning of the tourist product can not be limited only by offering accommodation close to the sites. The mass tourism market, where everyone purchases the same product, tends to become a collection of tourist markets where the wide range of tourist offers is able to satisfy a diverse range of consumer requirements. This is a set of market niches, from small segments that can coexist within the same territory.

Tourism policy should seek to create "museum systems" characterized by different forms of integration capable of improving the quality of conservation and management services, sharing goals and responsibilities, activities and services managed in the most appropriate manner, which must be a permanent action.

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

Museum systems can benefit from:

- coordinating the realities associated with the system;
- the development of a database integrated into an information system to exchange information and disseminate research related to deepening knowledge of the cultural and natural heritage of the Cross-border region;
- designation of areas for joint management of technical services, general laboratories for restoration, training of staff, support and coordination of cultural and didactic activities.

The main objective is to ensure the improvement of the quality of museum services existing in the Cross-border region, by consolidating and / or defining the central and local level of development and quantitative and qualitative increase of the offered services through a progressive and continuous improvement of the cultural tourism supply, and at a high level.

The cultural resource-based strategy allows to guarantee sustainable tourism development in the Cross-border region, reinforce of social cohesion, support a number of cultural activities and promote new entrepreneurial initiatives.

In a context of growing competition between tourist destinations, the accumulated experience of regions that rely on tangible and intangible cultural resources in order to increase their competitive advantage proves the thesis that such a strategy can be successfully implemented.

The analysis of cultural tourism development policies implemented by other European countries demonstrates the results of these strategies:

- Valorisation and preservation of the cultural heritage;
- regional economic development and employment growth;
- economic recovery and revitalization of the production capacities of local enterprises;
- consolidation and, in many cases, diversification of tourism supply;
- delaying the process of emigration of the local population;
- Creating awareness and a sense of cultural heritage by the new generations.

In the process of realization of the strategy the cooperation of the local community is an important factor for the formation of the tourist experience and mainly for determining the degree of satisfaction of the visitor. Its task is not only to offer

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

hospitality to visitors as much as this local community participates in the tourists' experiences, contributing to the reproduction of the local spirit and the atmosphere that surrounds this experience.

In conclusion, the Cross-border region has a high cultural and tourist potential that is not yet fully developed. For this reason, obstacles to the development of the sector and the full use of economic resources must be identified and removed.

In order for the development of tourism activity to generate structurally determining results, it is necessary to invest in the strategic link between the environment, cultural values, transport and production activities. When such a strategic vision is lacking, concerns arise that the opportunities for developing a sector that has the potential to develop progressively will be missed and all this will become a self-seeking search for European funding that will result in the irretrievable loss of the favorable moment.

Tangible and intangible cultural heritage and natural attractions can be an engine for the economic growth of the Cross-border region. Culture and tourism are not only factors directly generating wealth. They can also achieve a number of indirect results.

In particular, cultural tourism can activate interactions between different economic sectors such as:

- Tourism and human resources;
- Tourism and transport;
- Tourism and crafts;
- Tourism and industry;
- Tourism and agriculture;
- Tourism and trade;
- Tourism and nature;
- Tourism and education;
- Tourism and services.

As a result of the development of cultural tourism, the fight against unemployment is fostered, especially in those areas where there are not many employment alternatives and there is a strong emigration. At the same time, the

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

development of cultural tourism aims to generate revenue for the maintenance of the sites and the financing of cultural attractions. Tourists from this segment mostly visit destinations that are outside the mass tourism routes, which favors year-round tourism and the expansion of tourist areas, including less familiar parts of the country's interior. Cultural tourism ultimately encourages the local population to valorise and preserve their culture and to awaken in it the awareness and pride of the historical roots.

To this strategy we apply prepared Physical Status Reports and measures for its change of objects to the territory of the Municipality of Kayköy and the Municipality of Sozopol.

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg – IPA CBC Bulgaria – Turkey

СТРАТЕГИЯ

**За устойчиво развитие на туризма
в Трансграничния регион Бургас – Къркларели
изготвена от „Созопол Тур” ООД, гр. Созопол, ул. „Милет” № 50**

С оглед на нарасналото значение в последните години на поддържането и развитието на устойчиви форми на туризма, е разработена настоящата стратегия. Тя се базира на разбирането, че развитието на устойчив туризъм е процес, предполагащ непрекъснато наблюдение на туристическите въздействия и своевременно предприемане на необходимите коригиращи действия. Целта на стратегията е да се осигуряват значими туристически преживявания, възпитаваща позитивно отношение у туристите и местното население към устойчивите туристически практики.

Туризмът е основен и един от най-важните икономически сектори в Трансграничния регион - това показват както статистическите данни, така и резултатите от проведените анкетни проучвания на територията на двете гранични области, касаещи периода 2014-2020 г. Значението на туризма проличава и от факта, че неизменно присъства във визията за развитие на Трансграничния регион.

Стратегията съответства напълно на националните стратегии на двете държави, и е в съответствие с концепцията за интелигентен и приобщаващ растеж. Интелигентният растеж се насърчава чрез мерки за сътрудничество в много области, една от най-важните която е туризма.

Укрепването на капацитета на Турция и България за трансгранично сътрудничество в областта на опазването на природата, културното наследство чрез устойчив туризъм води до подобряване на Европейското териториално сближаване.

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.
The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.
Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

Очаквано на територията на двете области е развит основно летен морски туризъм и културно-исторически туризъм. В двете области на трансграничния регион успешно се реализират проекти с донорско финансиране в областта на туризма, които проекти целят развитие на устойчив туризъм и създаване на благоприятен имидж чрез организиране на иновативни културни събития. Следва да се отбележи още, че в двете области са организирани и се организират множество културни и спортни прояви с голям брой участници – но те са концентрирани в летния сезон, т.е. не допринасят за преодоляване на сезонния характер на туризма.

Туризмът присъства като приоритет в планове и стратегиите на повечето области в двете държави. Даденостите на страните, в частност трансграничния регион, дават възможност за развитие на екотуризъм и културен туризъм, основан на интересите към уникалния им ландшафт, съхранената природа – флора и фауна, птиците, риболова, екстремните преживявания, балнеологията, традиционните местни занаяти и обекти на културно-историческото наследство.

Различни експертни оценки, правени от национални и международни организации, предвиждат, че около 20–25% от туризма в трансграничния регион ще се свързва с културно-историческото наследство на двете страни. Това е значителен потенциал, който в момента не се използва. Алтернативният подход е създаването и експлоатирането на маршрути, които включват обекти от региона, като особен акцент трябва да се постави на морските курорти по Черноморието.

Трябва да се отбележи, че потенциалът на културното наследство в трансграничния регион, способства за развитие на смесени форми на туризъм, при които се посещават както културни, така и природни забележителности. Други полезни „хибриди“ са комбинацията от балнеолечебен с културен туризъм, религиозен (поклоннически) с природен. Този комплексен подход увеличава привлекателността на трансграничния регион. Природните дадености на региона допускат по-специфични форми на туризъм, като спелеоложки туризъм, катерачество, екстремни спортове и др. Съчетаването им с културен туризъм ще

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

доведе до повишаване на привлекателността на трансграничния регион. Понастоящем малък процент от туристическите услуги се свързват с културния туризъм. Все още ниският процент на културния туризъм се дължи на различни фактори – лоша осведоменост на туроператорите за отделните дестинации, пренебрегване на културния туризъм като значима възможност за развитие, недостъпност или влошена достъпност на значими обекти, доминирането на традиционния морски туризъм, недостатъчна ясна политика по отношение на културния туризъм и др. Това очертава значителен потенциал за повишаване на приходите от културен туризъм чрез обхващане на този дял и предоставяне на нови и разнообразни услуги. Именно тук ключова роля имат местните обединения, публично-частните партньорства и иновативните модели на управление.

Подходът за изграждане на културно-туристически дестинации следва да борави с понятието „капацитет на туристическо натоварване“, което се определя на база на различни параметри – количество и вид на природните и културните ресурси, устойчивост и еластичност на екосистемите, подложени на туристическа употреба, броя на потребителите и вида употреба, вида на проектирането и вида на туристическите структури, тяхната плътност и разпределение, и поведението на туристите.

Предлаганият подход развива идеята за създаването на системи, познати като „маршрути“, „културни маршрути“ или по друг начин, философията на които е, че отделните звена в тях изпъкват не сами по себе си, а като част от цялото. Създаването на такива системи позволява „разпръскването“ на модела и „разпростирането“ му върху множество второстепенни дестинации, еко и културни, гарантира включването в туристическия поток на елементи, които сами по себе си неминуемо биха останали изолирани. В този случай избраният подход се явява единствено верен и като такъв следва да се използва в най-пълна степен при изпълнението на дейности в сферата на устойчивия туризъм.

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

Особено важно е да се регламентират гъвкави модели на публично-частно партньорство, които да позволят създаването на устойчиви и ефективни регионални и местни обединения, които да застанат зад управлението на зоните и да обезпечават всички свързани дейности. Такива коалиции следва да включват туристически оператори, хотелиерски и ресторантьорски обединения, местните музеи, общинските администрации, неправителствен сектор и др. Моделът за създаването на такива местни обединения, правилата по които те ще извършват своята дейност, и правата, които държавата би им делегирала, следва подробно да се регламентират в обновена законодателна рамка. Успешното внедряване на подобен модел би следвало да стане след „тестове“ – пилотно стартиране на една, две или няколко операции, които да покажат в рамките на една до три години дали моделът може да действа ефективно, какви са трудностите, силните и слабите страни. Възможно е този модел на публично-частни партньорства и големи местни или регионални обединения да се окаже по-устойчив и по-продуктивен от „чистото“ концесиране, тъй като при последното неминуемо се изолират някои от участниците в туристическите процеси на регионално или местно равнище.

Особено място при развитието на устойчив туризъм заема и данъчното му обезпечаване и създаването на финансови механизми, чрез които планираните зони и маршрути да бъдат устойчиви. Понастоящем в трансграничния регион няма реално връщане на събираните от държавата и общините туристически такси към обектите, които представляват атракции. Няма ясни правила, което позволява насочването на тези средства за други нужди и води до нулева възвращаемост за самите обекти. Следва да се изработи модел, по който да се гарантира директната възвращаемост от туристическите такси към обектите, които стимулират туристическите потоци. Необходимо е да се гарантират и механизми, които да обезпечат правилното и целесъобразно разходване на средствата. Възможно е и създаването на допълнителни механизми, като например мярка за стимулиране на инвестициите чрез данъчни облекчения за инвеститорите.

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

Друг проблем, който следва да се адресира от стратегията, е рекламата на маршрутите и отделните обекти в тях. Създаването на зоните и маршрутите в тях ще изисква значителна реклама, която на първо време, до реализирането на различни модели за публично-частно партньорство и концесиране, ще трябва да се поеме на национално ниво. Тук са възможни различни подходи, но най-добрият е въвеждането на проектно начало и конкурсно начало, а не да се предвиди просто директно субсидиране, тъй като последното би довело до неефективно разходване на средствата.

В трансграничния регион съществуват множество предпоставки, които позволяват развитието на целогодишен туризъм – такива форми са културният и конгресният туризъм, тъй като те не се влияят от сезоните, за разлика от морския туризъм. Добри са предпоставките и за развитие на селски, еко, ловен и риболовен туризъм. Тъй като най-силни като образ в съзнанието на туристите са морският и културният туризъм, те биха могли да се използват много успешно за налагането на нетрадиционни към момента туристически продукти и услуги чрез съвместно предлагане. По отношение на морския туризъм, би следвало да се търси позициониране като дестинация за „немасов“ туризъм чрез повишаване на качеството на обслужване, подобряване на инфраструктурата, разнообразяване на предлаганите услуги и т.н., което ще доведе до увеличаване на средните приходи от туристоден.

Мерките, които касаят развитието на алтернативен туризъм, вкл. селски не са реализирани в по-голямата си част. Неизпълнението касае както инфраструктурни мерки (изграждане на велоалеи, етнографски комплекси, инфраструктура за екотуризм, наблюдателни площадки, заслони, беседки, пейки, места за паленен на огън в защитените зони и др.), така и мерки за повишаване качеството на туристическото предлагане (обучения, проучвания на туристическото търсене и оценка на предлаганите услуги, сдружаване на предприемачите и др.). Не са

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

разработени програми за развитието на алтернативния туризъм, които да планират, конкретизират и улесняват изпълнението и отчитането на конкретни мерки.

Основните природни туристически ресурси на трансграничния регион са свързани с морето. Черноморското крайбрежие притежава както общите условия и ресурси, така и специфика, придаваща му екзотика и допълнителна атрактивност. Цялата брегова ивица като че ли е създадена за отдых и рекреация – дълбоки, уютни заливи и плажни ивици се редуват с живописни силуети на клифове/скални участъци. Защитените територии, природните забележителности и зоните с разнообразен релеф в трансграничния регион са също потенциален ресурс за развитието на алтернативни форми на туризъм.

В допълнение към природните, трансграничния регион разполага с ценни антропогенни ресурси (културно-историческото наследство), най-значимите от които са подробно описани в докладите към настоящата стратегия.

Както по цялото Черноморско крайбрежие, туристическата индустрия на трансграничния регион следва трайна тенденция на бърз растеж през последните години. Тази динамика е мотивирана с увеличени доходи и заетост, но поражда много спорни въпроси и тревоги. Безспорна е само констатацията за голямо количествено нарастване при незначително подобряване на ефективността (и другите качествени аспекти на предлаганите туристически продукти).

Като се вземат предвид най-значимите глобални тенденции, които ще формират новата пазарна среда и бъдещето на туризма в трансграничния регион се откроява необходимост от:

- Разработване на туристически продукти, като комбинация между специализирани видове туризъм - балнео, културен туризъм, еко и селски туризъм и др.;
- Акцент в разработването на специализирани туристически продукти, които притежават потенциал за преодоляване на сезонността и създаване на специална емоционална връзка в трансграничния регион;

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

- Търсене на възможности за привличане на инвестиции в туризма и предоставяне на инвеститорите на облекчен инвестиционен процес.

Развитието на устойчивия туризъм в трансграничния регион се обуславя от реализирането на някои основни мероприятия, като:

- 1) Изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма в трансграничния регион, включително местните пътища до туристически обекти;
- 2) Изграждане и функциониране на туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
- 3) Изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;
- 4) Организиране на събития и мероприятия с трансгранично значение, които допринасят за развитието на туризма;
- 5) Провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в трансграничния регион;
- 6) Развитието на алтернативен туризъм;
- 7) Повишаване квалификацията на заетите в сектора и подобряване на качеството на обслужване и туристическата анимация;
- 8) Реклама на туристическия продукт в трансграничния регион, включително участие на туристически борси и изложения;
- 9) Взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия трансграничен регион;
- 10) Подобряване качеството на услугите, предлагани в туристическите обекти, на територията на трансграничния регион.

Трансграничния регион е богат на разнообразно културно наследство и неговата необичайност се дължи на непосредствената взаимодействие между културните, историческите, археологическите и природните ресурси. Настоящата

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.
The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.
Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg – IPA CBC Bulgaria – Turkey

стратегия трябва да допринесе за подчертаването на тази необичайност, целейки да свърже ресурсите на един регион в една обща рамка, в състояние да ги превърне във фактори за усиление на туристическото привличане, а оттам и фактори за икономическо развитие.

През последните години, понятието за туристически продукт коренно се промени, поради настъпилите промени в обществените процеси, поставили на преден план стила на живот, възможностите за потребление, личните интереси, като съществени елементи от идентичността на всеки потребител. По-конкретно, различните форми на туризъм отговарят не толкова на конкретна необходимост, колкото на един процес на формиране и утвърждаване на идентичностите.

Изборът за устойчивост на околната среда и автентичността на местностите в трансграничния регион, се превръщат в печеливши елементи. Еволюцията на тази динамика е причината за коренната промяна на същността на туристическите продукти, които трябва да отговарят на едно все по-разнообразното и възискателно търсене от страна на посетителите.

В съвременния туризъм откриването на една местност е придружено от желанието да бъде задоволена потребността от преживяване, да се удовлетвори собствения стремеж на индивида – например изискването за автентичност или за дълбоко потапяне в нови култури чрез разностранни сетивни усещания – както и на словно и нелесно за дешифриране търсене на облаги.

В този смисъл, планирането на туристическия продукт не може да се ограничи само с предлагането на настаняване в близост до обектите. Масовият туристически пазар, където всеки закупува един и същ продукт, има склонност да се превърне в съвкупност от туристически пазари, където широката гама на туристически оферти с в състояние да задоволи разнообразна гама от изискванията на потребителите. Това е съвкупност от пазарни ниши, от дребни сегменти, които могат да съжителстват в рамките на една и съща територия.

Политиката в полза на туризма трябва да се стреми към създаването на „музейни системи“, характеризиращи се с различни форми на интеграция, способни да подобрят качеството на услугите по консервация и управление,

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

споделяйки цели и отговорности, цени на дейностите и услугите, управлявани по най-подходящ начин, което трябва да бъде постоянно действие.

Музейните системи могат да се ползват от възможности за:

- координиране на реалностите, асоциирани в системата;
- изработване на база данни, интегрирани в информационна система, за обмяна на информация и разпространение на научни изследвания, свързани със задълбочаване на познанията за културното и природно наследство на трансграничния регион;
- определяне на областите за съвместно управление на техническите услуги, на общи лаборатории за реставрация, за обучение на персонал, за подпомагане и координиране на културни и дидактични дейности.

Основната цел е гарантирането на повишаването на качеството на услугите на музеите, съществуващи в трансграничния регион, консолидирайки и/или дефинирайки централното и местно ниво на развитие и количествено и качествено повишаване на предлаганите услуги, чрез едно прогресивно и постоянно подобрене на културното туристическо предлагане, конкурентноспособно и на високо ниво.

Стратегията ориентирана към културните ресурси, позволява да се гарантира устойчивото туристическо развитие в трансграничния регион, да се укрепи социалното единство, да се подкрепят редица културни дейности и да се промотират нови предприемачески инициативи.

В обстановка на растящата конкуренция между туристическите дестинации, натрупаният опит от региони, които залагат на материалните и нематериалните културни ресурси с цел да увеличат своите конкурентни предимства, доказва тезата, че такава стратегия може успешно да бъде реализирана.

Анализът на политиките за развитието на културния туризъм реализирани от други европейски държави демонстрира какви са били резултатите от тези стратегии:

- валоризация и съхранение на културното наследство;
- регионално икономическо развитие и увеличаване на заетостта;

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

- икономическо възстановяване и съживяване на производствените възможности на местните предприятия;
- консолидиране и в много случаи диверсификация на туристическото предлагане;
- забавянето на процеса на емиграция на местното население;
- създаване на осъзнаване и по-голяма усет за културното наследство от страна на новите поколения.

В процес на реализирането на стратегията, важен фактор за формирането на туристическия опит и основно за определяне на степента на задоволеност на посетителя е съдействието на местната общност. Нейната задача е не само и не толкова да предлага гостоприемството си на посетителите, колкото тази местна общност да участва в преживяванията на туриста, допринасяйки до възпроизвеждането на местния дух и на атмосферата, която обгръща това преживяване.

В заключение Трансграничният регион разполага с висок културно-туристически потенциал, който все още не е напълно разгърнат. Поради тази причина трябва да се открият и отстранят пречките за развитието на сектора и на пълното използване на икономическите ресурси.

За да може развитието на туристическата дейност да генерира структуроопределящи резултати, е необходимо да се инвестира в стратегическата връзка между околна среда, културни ценности, транспорт и производствени дейности. Когато липсва такава стратегическа визия, възникват опасения, че възможностите за развитие на един отрасъл, който има нужния потенциал да се развива прогресивно, ще бъдат пропуснати и всичко това ще се превърне в самоцелно търсене на европейско финансиране, което ще доведе до безвъзвратно изгубване на благоприятния момент.

Материалното и нематериално културно богатство и природните забележителности могат да бъдат двигател за икономическия растеж на трансграничния регион. Културата и туризмът са не само фактори пряко генериращи богатство. Те могат да постигнат и редица непреки резултати.

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

По-конкретно културният туризъм може да активира взаимодействия между различни икономически отрасли, като например:

- Туризъм и човешки ресурси;
- Туризъм и транспорт;
- Туризъм и занаятчийство;
- Туризъм и индустрия;
- Туризъм и селски стопанство;
- Туризъм и търговия;
- Туризъм и природа;
- Туризъм и образование;
- Туризъм и услуги.

В резултат от развитието на културния туризъм се подпомага борбата срещу безработицата, особено в онези райони, в които няма много алтернативи за заетост и има силна емиграция. Успоредно с това, развитието на културния туризъм има за цел да генерира приходи за поддръжка на обектите и за финансиране на културни атракции. Туристите от този сегмент посещават предимно дестинации, които са извън маршрутите на масовия туризъм, а това облагоденствва целогодишния туризъм и разширяването на туристическите райони, включвайки по-малко познати части от вътрешността на страната. Културният туризъм насърчава в крайна сметка местното население да валоризира и опазва своята култура и пробужда в него осъзнаването и гордостта от историческите корени.

Към настоящата стратегия прилагаме изготвени Доклади за физическо състояние и мерки за промяната му на обекти на територията на Община Къйкьой и Община Созопол.

„СОЗОПОЛТУР“ ООД:

ПЛАМЕН ТОДОРОВ
УПРАВИТЕЛ

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.

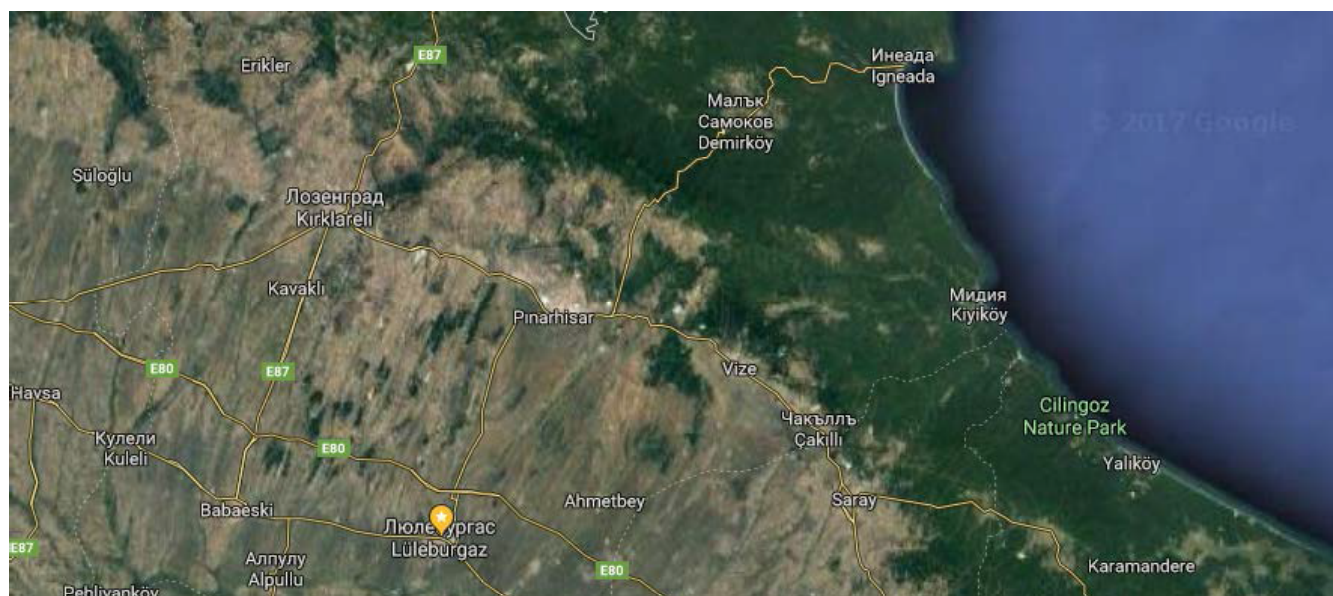
The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

**Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal**

Report for the cultural and historical monuments in Kiyikoy, Vize-Kirklareli Region

English Version

Expert: Nilda KONUK HATİPOĞLU, Trakya Mimarlık Restorasyon

January 2018, Kiyikoy

CONTENT

- 1. LOCATION AND BRIEF HISTORICAL INFORMATION FOR KIIYIKOY**
- 2. LISTS OF THE CULTURAL MONUMENTS OF KIIYIKOY and Vize**
- 3. ACTIVITIES IMPLEMENTING FOR THE PROTECTION OF THE CULTURAL MONUMENTS IN KIRKLARELI and in Kiyikoy particularly**
 - 3.1. Activities at the project stage**
 - 3.1.1. Services for preparation of the peripheral roads and wolksides' arrangement projects of the streets insite of Kiyikoy fortress walls
 - 3.1.2. Services for preparation of Survey, Restitution, Restoration projects of the fortress walls (West)
 - 3.1.3. Services for preparation of Survey, Restitution, Restoration projects of the residential building played on 202 part, 3 parcel.
 - 3.2. Finalized projects**
 - 3.2.1. Services for preparation of architectural projects for the restoration of squire and the area placed inside of the fortress walls of Kiyiköy.
 - 3.2.2. Services for preparation of architectural projects for arrangement of the main street and facades inside of the fortress walls.
 - 3.3. Ongoing restoration activities**
 - 3.3.1. Restoration works on the road going to the St. Nikola Monastery
 - 3.3.2. Restoration works on 227 part 4 parcel
 - 3.3.3. Restoration works on 227 part 7 parcel
 - 3.3.4. Restoration works on 225 part 1 parcel
 - 3.4. Finalized restoration projects**
 - 3.4.1. Restoration works on 254 part 1 parcel
 - 3.4.2. Restoration works on 223 part 1 parcel – Kiyikoy is Branding with its Culture and History project
 - 3.4.3. Restoration of the old Post Building in Kiyikoy
- 4. National legislation relating to the preservation and protection of the local cultural monuments**
- 5. Proposals for the strategical aim and objectives for the protection and integration of these monuments in the tourism sector**

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

1. LOCATION AND BRIEF HISTORICAL INFORMATION FOR KIYIKÖY

Kıyıköy Town, which is in the borders of the Vize district/ Kırklareli province, placed in easternmost of Yıldız / Strandzha Mountain has a very important location on the mean of a Balkans and Anatolia linkages and it is placed in the frame of Thrace region.

In the antique period the Thrace region, named on the local Thracian people in 46 BS during the reign of Emperor Claudius is become a Roman province as Provincia Thracia.¹

Although the limited data sources for the prehistorical settlements there is known that the first name of this settlement is Salmedessos/ Salmydessos.

Strabon notes that the name of Salmydessos comes from the Thyn people, which is a part from Thracian community and is known as Thynia.²

The settlement named as Salmydessos, according to the sources for early periods, now a days could not be localized, but from the same sources it is proposed that it is extend to the today's Igneada borders.³

The ancient Salmodysses town, which was previous of the Thracs and after that on eof the Greek colonies, in antique period was destroyed by the Goths, and the Salmydessos city had been lifted and on its place was formed a new city - Medeia (Μήδεια).⁴

In the sources from Bizantine period the town is called with the name Medeia/Midye.

One of the first written sources where is mentioned the name of Midye is the text written by Theophanes in 762/763, in which he is talking about the freezing colds in early of October, and he is mentioned the costs of the Black sea. The costs of the Black sea have been frozen and these colds have spread all the way to the Dunabe. In its text describing this situation the Theophanes has mention and the Midye town, which is also influenced by this thermal situation.⁵

¹ . Büchner, "Salmydessos", Paulys Real-Encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft, I A, Stuttgart 1920, s.1991-1992; Arif Müfid Mansel, Trakyanın Kültür ve Tarihi, İstanbul, 1938, s.37-40; Peter Soustal, Thracien (Thrakē, Rodopē und Haimimontos), Tabula Imperii Byzantini 6, Wien, 1991, s.59-60; Andreas Külzer, Ostthracien (Eurōpē), Tabula Imperii Byzantini 12, Wien, 2008, s.73-74.

² Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika:XII-XIII-XIV), Çev.Adnan Pekman, İstanbul 2000, s.15-16 (XII.3, C.542).

³ Jan Stronk, "Wreckage at Salmydessos", Thracia Pontica, III, 1986, s.204.

⁴ Feridun Dirimtekin, "Midye Surları ve Aya Nikola Kilisesi", Ayasofya Müzesi Yıllığı, 5, 1963, s.47; Külzer, a.g.e., 2008, s.519; Andreas Külzer, "Byzantinische Festungen im Grenzgebiet der Thrakischen Provinzen Eurōpē und Haimimontos", Bulgaria Mediaevalis, 3, 2012, s.7.

⁵ Cyril Mango – Roger Scott (Çev.), The Chronicle of Theophanes Confessor: Byzantine and Near Eastern History AD 284-813, Oxford 1999, s.600.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

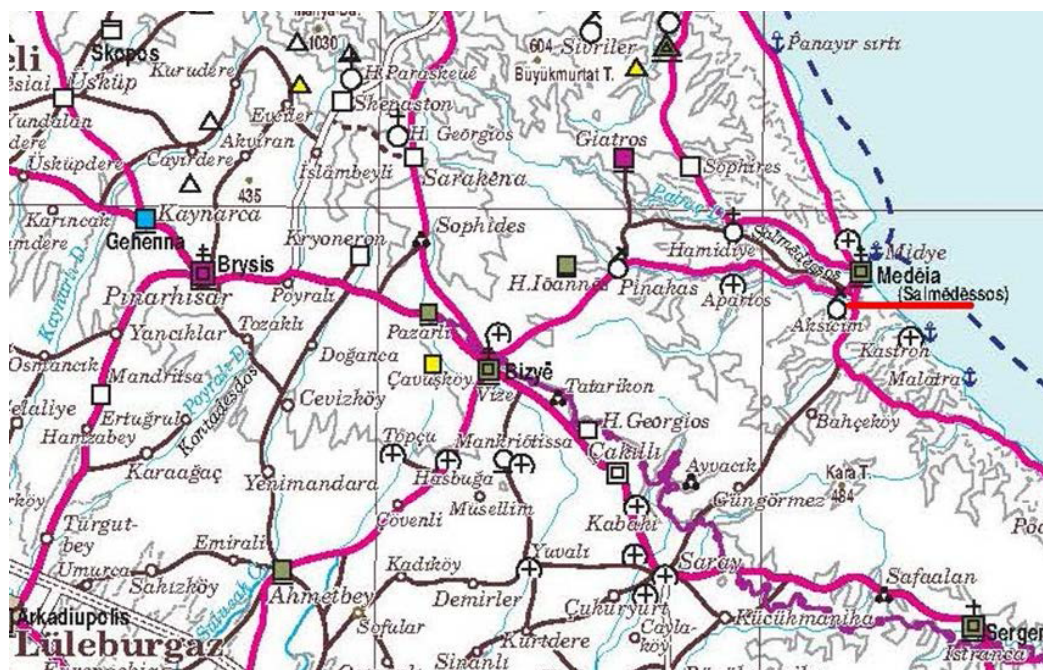

Figure 1. Part from the East Thrace in Byzantyne period (Tabula Imperii Byzantini 12).

Midye is a very important sea-port town placed on the Black Sea coast (Picture 1). The town has very important place in the coast road of Black Sea and the north - south road connections of Thrace. One of the roads ensuring east-west road connections of Thrace connecting Kostantinopolis with Dunabe Delta, excluding Via Egnatia and Militaris, is the costal road of the Black sea.

This road from the Roman period, in the early Byzantine period have been used especially for naval and maritime trade ⁶ (Figure 2). Midye is one of the most important points on this road and throughout the Middle ages, this road preserved its importance and since the 17th century it has gradually lost its significance as the preferred road, because the inner roads of Thrace have become more prevalent. ⁷

⁶ Andreas Külzer, "The Byzantine Road System in Eastern Thrace: Some Remarks", Byzantine Thrace Evidence and Remains, 4th International Symposium on Thracian Studies (Komotini 18-22 April 2007), Byzantinische Forschungen, 30, Amsterdam 2011, s.186.

⁷ Annie Pralong, "Remarques sur les fortifications byzantines de Thrace Orientale", Géographie historique du monde méditerranéen, Byzantina Sorbonensia 7, Paris, 1988, s.189.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

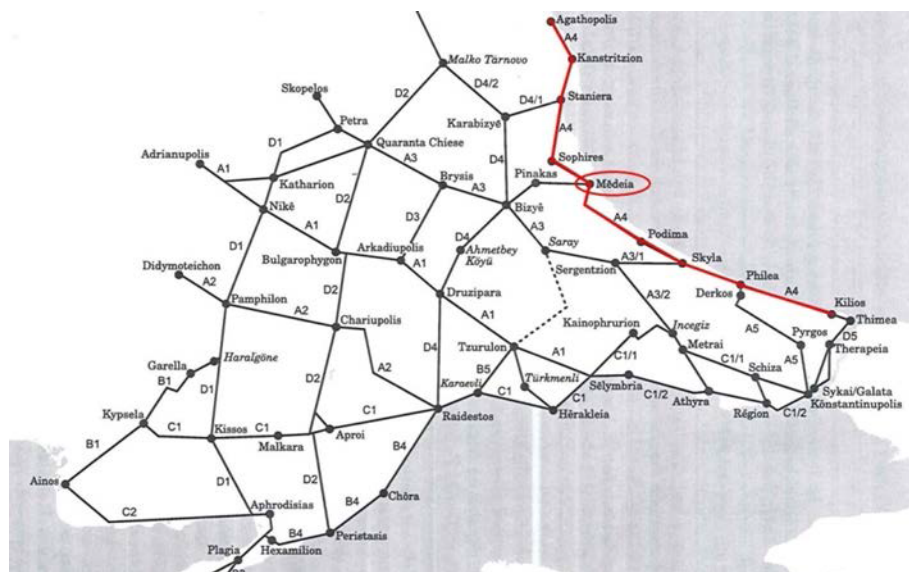

Figure 2. Midye, as one of the settlements placed on the coastal road of the Black Sea. (Külzer, 2011)

Midye, was placed on the Coastal road of the black sea and at the same time was take part in the North - Sought road connections of the Thrace. The North - Sought connecting road of the Eastern Thrace is starting from the Raidesos (Tekirdag) and passing the settlements named now as Buyuk Karistiran, Ahmetbey and Vize, getting to the Midye⁸. The town of Midye, thanks to its connections with Vize, is also connected to the sea of Marmara (Figure 3).

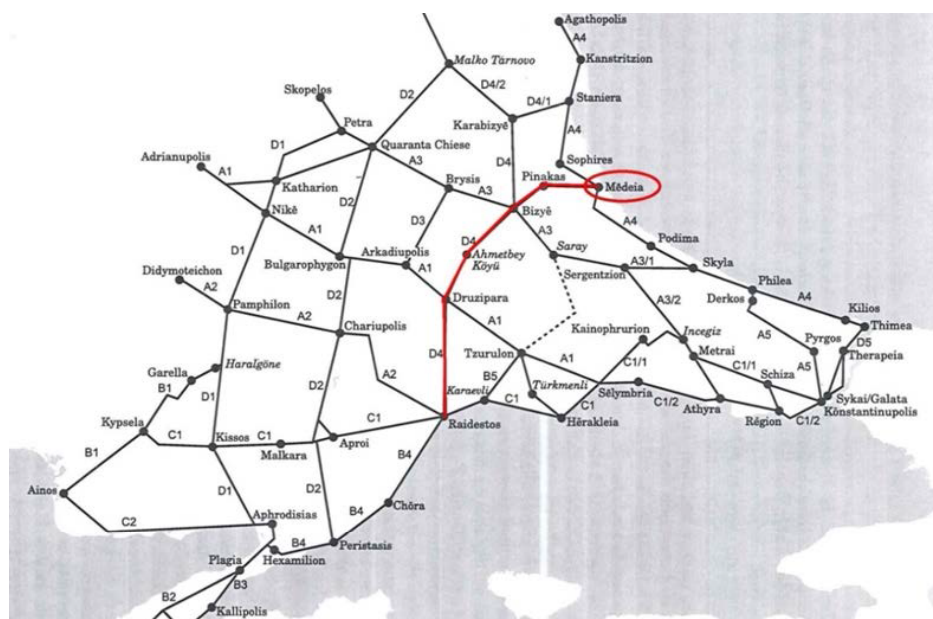

Figure 3. Midye is connected to the North-Sought road of the Thrace. (Külzer, 2011)

⁸ Külzer, a.g.e., 2011, s.197.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

The place named nowadays as Eastern Thrace has been subjected to the invasions of the Goths, then the Huns, the Avars and the Bulgarians from the 3rd century to the 9th century. The Midye town was also affected by these invasions.⁹

In 1204 – 1261 when the 4th Crusade invaded Constantinople, its surroundings including Vize and Midye passed to the ruling of the Latins. During the period of III Ioannes Vatatzes some settlements in Thrace were recaptured by the Iznik Empire, but in 1240 the Latins again regained their territory. The 8th Mikhael Palaiologos included Constantinople and Thracia again in the Byzantine Empire.¹⁰

In the middle of the 14th century, the Midye, which was left to the Byzantine Empire after being taken over by the Ottomans, rejoined the Ottoman lands during the reign of Fatih Sultan Mehmet I.

The name of the Midye was used till 1960 and after that because of its coastal location is renamed to Kiyikoy.¹²

2. LISTS OF THE CULTURAL MONUMENTS OF KIYIKOY

Name of the monument: Kiyiköy (Midye) fortress

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period:

The building materials and construction methods of the monument:

Description:

The western side, which is the land side of the settlement, is the most vulnerable part of the town.

The city's defenses were strengthened by the walls of the Early Byzantine period. Nowadays, most of the city walls in the west, a few of the northern walls and the city walls in the south are visible. The best parts of the Kiyiköy fortifications that reach nowadays are the western walls and gates.

The western walls start from the 2nd corner and continue to the Northern 7th numbered corner colones. Between the corners colones is placed other colones (Figure 5).

The technique of building the walls in the west is somewhat different.

⁹ Semavi Eyice – Nicole Thierry, “Le Monastère et la Source Sainte de Midye en Thrace Turque”, Cahiers Archéologiques, 20, 1970, s.73.

¹⁰ Johannes Preiser-Kapeller, Der Episkopat im späten Byzanz, Saarbrücken 2008, s.255-256.

¹¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C.1, Ankara 1988, s.189, 457.

¹² Murat Kocaaslan, Trakya, Kiyiköy Monografyası, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2000, s.10.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

The current active road is entering in the town of Kiyikoy from the gate called Saray's gate. The corners to the right and left of the Saray's gate are numbered 3 and 4. The inside width of the gate is about 3.55 m and the height is 4.30 m. (Figure 6).

There is a second door to the north of the western walls. The sides of the door, known as the Visa Gate, and its arch have been partially destroyed since the early 1960s (Figure 7).

The construction technique of the northern wall of the Visa Gate is different from the southern part of the door and the western walls. The inner width of the door is about 4.25 m and the height is 6.40 m.

There is a round bush on the corner where the walls on the west side intersect with the north walls. The body walls of the corner's body sitting on the natural rock have been destroyed to a great extent.

Walls were built in the north and south directions at the point where the steep slopes begin and descent to the rivers.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

The fortress walls on the South where they dropdown to the Kazandere river, continues parallel to the river towards the sea. The central part of the southern walls is also present today and houses have been built on it. The cut stone coating placed in the lower parts of the walls is still reached to the present days.

The inner fill of the wall is thick rubble stone and white lime mortar one on the south wall, one on the east side of the gate (K1), and the other on the west side of the gate (K2).

The Gate K1 is not made on the fortress wall. The gate K1 is placed near to the sea, where the stairway tunnel is made by carving the rocks and near to the bay which is used as the port today. The steps and the tunnel are carved into the rock, and there is a brick vault on the tunnel (Figure 8).

In the North the fortress are on the point where the slope to the Pabuchdere River begins.

The fortress walls in northern part at some places are standing up to a height of 3- 4 m after the corner colon and the wall was built with a wall braid of small rubble stone and white lime mortar.

There is no trace of the exterior walls of these fortress walls. Also, there are no any evidences for any gate construction and any corner colone on this side of the walls, but on the part going to the sea and placed on the eastern part of the walls was found one corner (Figure 9).

There are no any ruince found on the Eastern part of the settlement, or at the fortress walls that should be exist on the side of the Black sea.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: St. Nikola Monastery

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kıyıköy town.

Period: Byzantine 6th century.

The building materials and construction methods of the monument: stone and bricks

Description: placed at the 800 m west of the town, the monastery has been carved into the rock. It consists of a church, ayazma and other parts.

The monastery has been formed from three parts which are completely carved into the rock mass. These three parts consist of a large church carved entirely in the rock, on the back side, on the south-west, two consecutive spaces adjacent to the rock and narthex, carved into the rock. There was added to the outside of the monastery complex, in stone and brick-making spaces.

The narthex part of the church reaches up to ayazma in a long corridor. The middle section of the narthex is diagonally shaped, and the sides of the narthex are composed of three sections covered by a barrel vault. The right wall was decorated with arches and bearings, and reliefs were made between them to imitate railings. The cross vaulted section in the middle is passed to naos with a lenticular door with a square window on top.

The naos covered with cradle vault has square plan and with two columns is separated in three naves. The iconostasis separating bema by the naos also is made carving into the rock. It is understood that it has a large arch in the middle and a window on the right. The narrow naves on both sides are covered with a barrel vault. Ayazma is a square plant with a triple clover plan.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Kiyıköy Kancalar House

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyıköy town.

Period: Late Ottoman

The building materials and construction methods of the monument: 2 floors, wood and bricks

Description:

The building consists of a ground floor and the first floor. The wooden shutters on the southern ceiling overlooking the street and the large door to the street show that this part was arranged as a shop. The upper floor used as a residence is entered from the west frontage. It is located along the southern frontier. The ground floor and first floor walls are wooden carcass, as the two floors are separated with brick filler and wooden covering. Under the eaves there are wooden embroidery with embroidered profile. The windows are wooden giyotin; and the roof is covered with alaturka tiles.

Name of the monument: House palced in 227 part 4 parcel, Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyıköy town.

Period: Late Ottoman

The building materials and construction methods of the monument: wood and bricks

Description: The building consists of a ground floor and the first floor. The entry of the house is on its western part. In the southwestern corner there is a paddle sitting on the wooden eaves.

The ground floor walls are plastered on rubble stone, the first floor is wooden carcass, interspersed with brick and covered with wood. The windows are wooden, giyotin, and the roof is covered with alaturka tiles.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: The house of Ülkü Gürel, Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Late Ottoman

The building materials and construction methods of the monument: wood and stone, wooden carcass

Description: The building consists of a ground floor and the first floor. The entry of the house is placed on the North, where is looking the the ground floor, arranged as a shop. The entry to the first floor, which is used as a residence, is looking to the East.

In the middle of the southern facade, there is a pit with a triangular pediment, and on the east facade there are two more pegs in different sizes. The walls of the ground floor are wooden rugs of rubble, and the upper floor is filled with rubble stone between the wooden carcasses. The facades are plastered; the balusters are covered with wood. The windows are wooden gyyotin, and the rood is covered with alaturka tiles.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

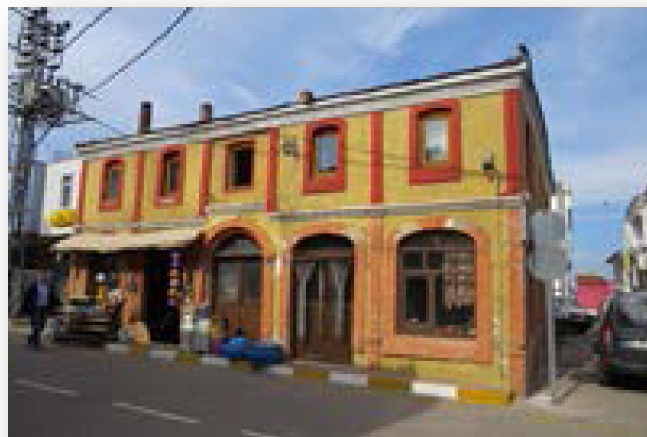
Name of the monument: The house of Halime Irk (old antrepo building), Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Late Ottoman – Early Republic

The building materials and construction methods of the monument: wood and stone, wooden carcass

Description: The building consists of a ground floor and the first floor. The house has got square plan and its south facade is looking to the main boulevard, there also has view of streets on its West and East facades. Its north part is adjacent to the other building. The house has three different entries in its South facade and by one entry in its west and east parts. Its walls are made by the bricks. The facades are covered, and its walls' corners, windows and the door frames are protruding and with colones. Between the floors and under the fringe there are some profiled plasteworks. The doors and windows have arches and the roof is covered with alaturka tiles.

Name of the monument: The house of İknur KAYAR, Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Late Ottoman – Early Republic

The building materials and construction methods of the monument: wood and stone, wooden carcass

Description: The building consists of a ground floor, first floor and a half basement. The entrance is in the middle of the south pavement facing the street. There is a beld over the entrance door.

Along the southern front, there is a cantiveler sitting on the wooden elbows. The ground floor walls and the fire wall on the west side are covered with rubble stone wood, the first floor is wooden carcass. The facade is covered with wood on the ground floor and the first floor. The original windows are wooden giyotin, with iron bars in front, the entrance door is wooden. Under the eaves are profiled wooden armchair. The roof is covered with alaturka tile.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: The old Post building in Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Late Ottoman – Early Republic

The building materials and construction methods of the monument: wood and stone, wooden carcass

Description:

The building sits on a sloping ground. The entrance is in the north part of the plot. There are two floors, ground floor and half basement. All floors from the southern ceiling can receive light due to the slope. There is an exit to the basement to courtyard on the west part. The walls are covered with rubble stones and the ground floor is covered with wooden carcasses. The windows are wooden giyotin, the roof is covered with alaturka tiles.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: The house on the 250 part, 7 parcel in Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Late Ottoman – Early Republic

The building materials and construction methods of the monument: wood and stone, wooden carcass

Description: the house consists from a ground floor and first floor. Its entrance is in the east facade. There is a balcony above the entrance door. There is a wooden carcass ground floor and first floor is placed on the rubble stone basement. The facades are covered with wood. The entrance door is with wooden table and windows are with a wooden gilyotin. Under the fringes there is a profiled underarm forged. On the eastern front there are two sinks sitting on the wooden elbows. The alcoves end with a triangle on the top, and the central part of the cephe is also triangular. The roof is covered with alaturka tiles.

Name of the monument: The Port Bath in Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Ottoman

The building materials and construction methods of the monument: masonry, stone and bricks

Description: The bath is completely ruined ruins. The walls are made of lime mortar, rubble stone, arches, domes and vaults are brick-braided. The domes and vaults are carried with pointed arches. The interior is filled with soil up to the level of the belt stirrup.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Mosque of Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Ottoman

The building materials and construction methods of the monument: masonry, stone, wooden carcasses, wood

Description:

The building, which was built as a church, is located in a rectangular planned east-west direction. There are three small windows with upper arches on the west and eastern facades and larger windows with arches on the south and north facades. The main entrance is north facing the street, and on the western side there is an entrance to the last congregation section. The minaret was built in the northwest corner. The interior has three naves divided by wooden pillars. There are shelters on the west and north sides. The walls are plastered, ceiling is wood covered. The roof is covered with marseille tiles.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Old fountain of Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Ottoman

The building materials and construction methods of the monument: masonry, stone, bricks

Description: the fountain has a rectangular plan and its water reservoir is covered with bricks, and the fountain with cut stones. The walls are up to 1.5 m high.

Name of the monument: Carving Church (East) in the Port of Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Byzantium

The building materials and construction methods of the monument: carving rock, stone

Description:

The south-facing structure of the entrance is rectangular, with an approximate size of 4x7 m located in the east-west direction. On the east side there is an apsis. It was engraved in the shape of a vault. A carved niche was carved on the north wall. Uneven Greek writings were engraved on the walls. In the middle part of the western wall there is a small cross motif and under it is written on Greek "Stefanos" inscription, and to the right of the apse there is another cross motif too.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Tumulus in Vezirtepe, Kiyikoy

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kiyiköy town.

Period: Early Iron Age - A.D. 3rd century

The building materials and construction methods of the monument:

Description: The tumuli are monumental tomb hills formed in the form of stacked hills. One of the most common places of this type of tombs in Turkey is Thrace. The most well-known form is conical, with various types of spheres, such as sphere, hemisphere, and deformed bumps. According to the tumulus type of the tumuli; they could be examine in five different types: could platforms, pits, grave chambers, sarcophagi and simple graves. They are rarely single, mostly in groups.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Cultural monuments in Vize

Name of the monument: Asma Kaya Cave Monastery

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality.

Period: Late Roman-Early Byzantine

Description: The area called Asma Kaya is located on the 1650 m of north- east of the town and presents a rocky formation. Inside of this rocky valley, natural and man-made carved places (houses, churches), terracotta water pipes, amorphous ceramic pieces are located and found. The area was probably inhabited in the Late Roman and Early Byzantine periods.

Current situation of the monument: we can see three different churches on the area. The biggest church is the middle one. Its dimensions are nearly 10x6 m and the ceiling height is around 5 m. there is also a section on the upper right of the apse carved into the rock. Approximately 2x2 m in size, this room has a ladder carved out of the wall. The upper part of the stairs is destroyed. The entrance of the Northern church is placed on the west, and the apsis is located on the east. In the southern part of the northern church there are three smaller spaces that lie side by side and extend to the north. It is seen that there are two different sections in the north of the main area. The main space is carved into a vaulted shape and the height of the ceiling is about 3 m. the other sections are height around 2m and have entrances on their front parts.

In addition, passage spaces have been opened between the walls in all sections. On the outward-facing wall of the north church, there are cavities in which the wooden beams are placed and many carved niches are thought to be fringe in front of them. The southern church is the smallest in size and has been destroyed less than the other two churches. There are cross motifs engraved on the ceiling and apse part.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Hagia Sophia Church - Suleymaniye Mosque

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality.

Period: Byzantine period – the end of 8th century – beginning of 9th century

Description:

The ground plan of the church is basilica and the cover system is cross plan.

The basilical plain is divided into three sections by two columnar columns of three columns. From each of these columns connected with the arches, only one of them stands on each line. The others were thickened in a later period to become paillettes. There is a large dome with a pendant on the middle nephrine. The dome, which sits on a rim with sixteen sides, is elliptical. The parts of the four large cradle vaults carrying the weight of the dome and bring up the cross arms. Unlike to the lower floor, the upper floor of the church is cross-planned. The church's apse is half round from the inside and with seven sides from the outside.

The apical part of the side part located to the south of the apse is half round inside and with five sides outside.

The cell outside the apse lost its original qualities. With the help of the arches connecting the lateral columns to the walls, four sections were separated.

These sections are built with cradle vaults and cross vaults. There are two niches on the southern wall of the nave.

The first niche in the westernmost part of the southern nephrine was added at a later period. The second niche was built on the same date as the building, and it is a grave arcosolium located almost in the middle of the southern wall of the nave.

When the building was turned to the mosque, the minaret's was built into the southern section of the building. In the northern section, there is a wooden staircase that provides a link to the gallery. There are fresco remains on Arcosolium. It is understood that there are three figures on the fresco. Pantocrator Jesus, sitting on the throne of the figure in the middle, on his right side Mary is stretching her hand toward him and an angel figure on the other side. This is a deesis scene. There are also frescoes on the western inner wall of the church and the narthex. The white, red, pink color that resides in the southwestern pavement resembles the Palaiologos period technique.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Hasan Bey Mosque

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality.

Period: Ottomans, 1444

Description:

Şerbetdar Hasan Bey Mosque was an old synagogue center and Gelibolu Mir-i Ekber Hasan Bey turned it into a mosque on the 14th century. It is a square plan, cubic body and covered with a single dome. It is constructed of rubble, kabayonu and regular cut stone, bricks and collected materials. The marble material was used especially in the door and window rafters and the entrance arch. In arches, pulleys and domes, stone and brick material are applied in alternate technique. There are colorful herbal and typographic pencil decorations on the interior dome and on the surface of the dome. The building was used as small synagogue before 1362 and was used as Dergah, Masjid, Mosque in 1362 and later. The minaret was added after restoration. According to the records, it is understood that Hasan Bey had dedicated to this mosque many land and buildings in Hayrabolu and Vize.

Name of the monument: Rock Carving Tomb Structure

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kale quarter

Period: Late Roman-Early Byzantine, A.D. III century

Description:

The monument placed in Vize municipality, Evren quarter, Sultan cesme Street, 132 part, 114 parcel present a two-rooms opened into the rock. The marble covered with polygonal stones and pictorial lentos with 1.30 m length on the front side and when the stone room was pulled out, the tomb residents were identified from the first room; The second room of the tomb carved in the rock is plastered with soil. There is no chance to going backward and there is no other connection of the grave chamber. The tomb carved into the rock is not a multi-grave type, inside in the destroyed first room was found two skulls and a large number of bone fragments, and the other four pieces of skull and limbs belonging to the skulls were again entered into the burial

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

chamber and found in the tomb in mixed sand + rock + soil material. The grave room in the rock is located at the far side of the I. Degree Archaeological Site outside the III. Degree Archaeological Site of the construction site and is located opposite the Ethem Baba Cemetery. It was found under the stabilization path at 4.47 m height by making the stage within 3.43 m of the construction site.

Name of the monument: Ottoman Hammam

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kale quarter

Period: Ottoman

Description: The Hamam is placed in Mimar Sinan Quarter, which is located within the 2nd degree archaeological site area. The monument's walls are built of brick and rubble stone. The top cover, probably a vault or a dome, has disappeared. Entrances and transitions between the entrances are made up of a round brick belt braid. 5 cm thick marble slabs were created. The hot section is about 3x3 m and the tepid part is 2x3 meters.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Vize Hammam

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Kale quarter

Period: Ottoman

Description: The walls of the monument are made by stone and it was built using lime mortar. The door, window gaps and transitions between the spaces are made up of round brick belt braid. The upper cover of the cold section has been completely changed. The domes on the hot section are covered with cement. The Ottoman marble basins have been reached to these days.

Name of the monument: Castel and fortress wall of Vize

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality

Period: Thrace- Rome – Byzantine

Description:

The castel is placed in Vize town and very small parts from it are available at the present. The fortress walls in the sought direction are nearly 3-4 m high and made of large stone blocks. There are two towers, one of which is placed near to the north-west corner of the hammam and the other one 30 m in north-west direction, turned to the south and are not perpendicular to the walls. The tower placed in south has a pentagram form with height of 5 m and on its front side there is a loophole. The northern tower is with dimensions 5.7 x 4.47 m, and 6 m. high. This tower also has a loophole. A little further ahead, there is a well preserved fortification wall of 37.6 m in length. The height of this wall is 5 m and its thickness is 2.1 m, 1.5 m. The walls are made of stone blocks 1.53x0.4 m or 1.47x0.6 m in size. After continuing this way for 37.6 m the wall continues to the east and thereafter starts a section where the stone blocks are removed. There are also five rows of bricks made of brick material with a thickness of 0.35 m and a length of 0.28 m. At the north side of the road there is a round tower that is partially destroyed. The diameter is 4 m from the inside and the thickness of the walls is 1.7 m. The tower has one door that opens to the front and the other one opens to the rear sides of the tower. The other door opens to the street has completely destroyed.

The walls turn eastwards from the opposite side of this tower and it is not possible to see anything on the first 40 meters of land.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Thereafter, a fortress of 18 m length, then a bushing remains measuring 8.6x9 m in internal dimension, and another fortress of 6.5 m in length to the far east. After this last wall fortress of 1.7 m thickness, the walls of the castle completely disappeared.

Today, there is a round arched entrance to the south of the city walls. In the north-west of the door, the leaf motive frieze of the Roman period was used as a recapture. There are two signs on the south-west and north side of this door that are demolished. The walls to the east of the tower continue and there are demolished blocks. On the eastern side of this tower is a wall about 18 m long at a distance of about 40 m. In the same direction, there are 41 m long walls continuing in the east-west direction and being destroyed in places. The western fortification wall has suffered great damage and can be seen partly.

Name of the monument: The old local governmental building

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality

Period: Early Republic

Description:

The monument consists from three floors. The outer facade is made of cement and plaster, and the slabs are from concrete. The roof is covered with marssiliya tiles. The corridors are quite large and the windows are made of wood material.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: the old monument

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality

Period: Ottomans

Description: The building is with dimensions 10x6 and consists from two floors. The walls were made from rubble stones, the floors from cutlery stones, for the arches of windows and doors were used a brick material.

The roofs and floor parts have disappeared over the time. On the inner walls of the building there are voids of timber beams that have disintegrated over time.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Professional Girl Art School

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality

Period: Late Ottomans - Early Republic, the end of 19th century

Description: The building is placed on a flat plot of land of 3700 m². The building has U shape and consists from three separate parts with the shape of square. The walls probably are made by the bricks. The first made building's windows are with sharp form, the gate is curved and the windows frames are from wood. The entrance section of the building consists of an arched section carried by two columns with seven steps leading from the two sides. The roof consists of three separate roofs and the roof is covered with marseilles tiles.

Name of the monument: Building in Vize

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality

Period: Ottomans

Description:

The building consists of a single part with a square plan of approximately 10-12 m in height and 6x6 m in dimensions. The building walls are made of cut stone and brick retaining. The top cover is domed, built using brick and lime mortar.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Vize Sarnic – Cistern

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality

Period: Rome

Description:

Yapının Tanımı: The cistern building is placed in Mimar Sinan Mah, İç Kale Mevkii, under the building of jandarery in Vize and it is made with stone and bricks materials. The cistern is divided into three parts by the two lines. The arches are in the form of concentric double brick arches as in Roman Architecture. The part is covered with cradle vaults made of stone. As a strange feature that the brick thicknesses are 3,5-4 cm (measurements: 29-31 cm) and the mortar thickness is 2,5 cm, the mortar is 2 cm in the side walls, although the mortar is too thick (5 cm).

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Balkaya Village, Rock craved church

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Balkaya Village

Period: Byzantium

Description: the church is made by carving of the existing rock material and its top cover system is not available.

To the north of the church there is a chapel with relief of cross in the apse half dome. On the north part of the church you can see the tombs again made by carving of the existing rock. Inside of the monument you can see glazed and unglazed pottery materials belonging to the Byzantine period.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Komurkoy Village, Osmanche Fortress

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Komurkoy Village

Period: Ottomans, after 1830s

Description: the fortress has a square form with size 15x 15 m. The entrance is in the middle of the southwest facade. There are two opposing corners with towers on the south and north sides. The body walls are made by lime mortar material; row of rubble stone braided and the wall thickness is around 80 cm. the corners of the wall are built with smooth stones. Now we can see that the fortress wall is 4 m high and the towers are 8 m high. The fortress is located on a hill, 4.3 km eastern of the village. It is the most stable and standing fortress among the buildings located in the same area.

Name of the monument: Akpınar Yoztarla Castel

Place of the monument: Kırklareli district, Vize municipality, Akpınar Village

Period: Ottomans

Description: The castle ruins are located in the wooded area on the east of the village of 3.9 km. Probably this small castle in the form of square was built to provide security to the area. The size of the square is 15x15 m. On the opposite corners is built two towers.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Name of the monument: Kucukyayla Cave Monastery

Place of the monument: Kirklareli district, Vize municipality, Kucukyayla Village

Period: Byzantine - Ottoman

Description: The monastery was made by carving the rock and it is placed on 1.5 km from the village. The floor is approximately 1 m below the ground, the entrance is covered with flat stones and a vault of lime mortar. The stone steps descending from the entrance are in ruins and are missing. The cave monastery is approximately 10x20 m in the east-west direction. The ceiling height is around 2.5 m. In many places there are remains from treasure hunters.

3. ACTIVITIES IMPLEMENTING FOR THE PROTECTION OF THE CULTURAL MONUMENTS IN KIRKLARELI and in Kiyikoy particularly

3.1. Activities at the project stage

3.1.1. Services for preparation of the peripheral roads and worksides' arrangement projects of the streets inside of Kiyikoy fortress walls

The scope of the services includes preparation of reconstruction design projects (survey, restitution and restoration projects) of the streets located at South and North part of Cumhuriyet Boulevard in Cumhuriyet and Kale Quarters, placed in the archaeological reserve, inside of Kiyikoy fortress walls and covering 29.276 m² area.

For the preserving the existing small streets and sidewalk in Kiyikoy, there will be elaborated roleve, restoration and restitutions projects, in line with the concept of promotion and presenting by the best way of the natural, cultural, architectural, historical, economy, and visual values and original identity of the area. In the project will be included information for the street floor covering material type and flooring shape selected on the base of the historical and natural values of the Kiyikoy reserve.

Also, there will be presented information about the way for collecting the water in roadside from the two sides of the streets - through channels, ditches, loophole and the information about the materials and technics that will be used. The projects will

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

provide information about the type of the street lamps and electrical equipment needful for the lighting of the streets, namely the number of the lamps, the type and the points where they will be placed. Also there will have information about the places where the benches will be placed.

3.1.2. Services for preparation of Survey, Restitution, Restoration projects of the fortress walls (West)

The municipality administration signed a contract with sub-contractor for elaboration of the roleve, restoration and restitution projects of the area with size 1298 m², covering the fortress walls – their entrance in western part.

3.1.3. Services for preparation of Survey, Restitution, Restoration projects of the residential building played on 202 part, 3 parcel.

In the last years many cultural monuments which are private property have been restored or in the process of restoration. The buildings were restoration according to their original architectural view and building materials.

3.2. Finalized projects

3.2.1. Services for preparation of architectural projects for the restoration of squire and the area placed inside of the fortress walls of Kiyıköy.

The project covers the area from the main entrance gate of Kiyikoy, through the Cumhuriyet Boulevard to the street no 2, including the main city's park. The restoration works will consist from street's covering arrangement and arrangements on the facades of the houses facing the street.

Photo 1: picture from satellite of the place

**Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal**

3.2.2. Services for preparation of architectural projects for arrangement of the main street and facades inside of the fortress walls.

The projects include the main Cumhuriyet Boulevard starting from the street no 3 and ending in the end of the boulevard. Total size of the project area is 3602 m² and consists from restoration of the main street in Kiyikoy.

For the preserving the main boulevard in Kiyikoy, there was elaborated roleve, restoration and restitutions projects, in line with the concept of promotion and presenting by the best way of the natural, cultural, architectural, historical, economy, and visual values and original identity of the area. In the project is presented information for the street floor covering material type and flooring shape selected on the base of the historical and natural values of the Kiyikoy reserve.

Also, there is presented information about the way for collecting the water in roadside from the two sides of the streets - through channels, ditches, loophole and the information about the materials and technics that will be used. The project provides information about the type of the street lamps and electrical equipment needful for the lighting of the streets, namely the number of the lamps, the type and the points where they will be placed. Also there is information about the places where the benches will be placed.

Within the scope of the facade and restoration project of existing buildings on the right and left side along the road;

- a) Providing proposes for the facade arrangements in reinforced concrete or similar new structures that do not have architectural features and historical values that are close to the road,
- b) Producing a solution by separating the empty parcels placed near to roads, gardens or bad parts of the road, in such a way as to provide integrity with the street regulation,
- c) Providing architectural proposes for the structures which are registered civil or architectural feature placed along the road or near the road; proposals for their facade arrangements, repairing, etc. suggestions and suggesting suitable materials and construction techniques for achieving of their architectural originality,
- d) Providing architectural proposes for the buildings which are in very bad situation and will not have a chance to be repaired, as Static consolidation.
- e) Providing architectural proposes for the fountains and bus stops on the street.

Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal

Photo 2: satellite picture of the project area

3.3. Ongoing restoration activities

3.3.1. Restoration works on the road going to the St. Nikola Monastery

Project area: starting from the entrance of Kıyıköy Cumhuriyet Caddesi, Nilüfer Sokak Fortress Entrance, till the front of St. Nicholas Monastery until the end of the beach road. There have been prepared the road restoration and lighting projects.

**Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal**

Photo 3: satellite picture of the project area

Photo 4: picture from the works in front of the monastery

Photo 5: pictures from the road till the monastery

3.3.2. Restoration works on 227 part 4 parcel

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

Photo 6: 227 part 4 parcel – view of the front facade

The building has an approved by the protection board restoration and restitution projects with number 1341 and from the date: 28.11.2013.

3.3.3. Restoration works on 227 part 7 parcel

Photo 7: 227 part 7 parcel view from the front facade

The building has an approved by the protection board restoration and restitution projects with number 1339 and from the date: 28.11.2013.

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

3.3.4. Restoration works on 225 part 1 parcel

Photo 8: 225 part 1 parcel front view

The building has an approved by the protection board restoration and restitution projects with number 3460 and from the date: 10.10.2016.

3.4. Finalized restoration projects

3.4.1. Restoration works on 254 part 1 parcel

Photo 9: 254 part 1 parcel

Conservation of natural and cultural heritage – a common European goal

3.4.2. Restoration works on 223 part 1 parcel - Kiyikoy is Branding with its Culture and History project

Photo 10: 223 part 1 parcel front view (source: www.haberler.com)

The building has an approved by the protection board restoration and restitution projects with number 1343 and from the date 28.11.2013. the restoration works have been finalized in 2017.

3.4.3. Restoration of the old Post Building in Kiyikoy

Photo 11: the old post building in Kiyikoy

**Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal**

**4. NATIONAL LEGISLATION RELATING TO THE PRESERVATION AND
PROTECTION OF THE LOCAL CULTURAL MONUMENTS**

The actual law on the protection of cultural assets in Turkey is the Law No. 2863 on Protection of Cultural and Natural Assets, dated 21.7.1983.

The aim of this law is to define movable and immovable cultural and natural property to be protected, regulate proceeding and activities, describe the establishment and duties of the organizations that shall set principles and take implementation decisions of this field.

This law covers issues regarding movable and immovable cultural and natural property to be protected and the relevant duties and responsibilities of real and legal person.

Annex 1: the law no 2863/27.07.1983.

**5. PROPOSALS FOR THE STRATEGICAL AIM AND OBJECTIVES FOR THE
PROTECTION AND INTEGRATION OF THESE MONUMENTS IN THE TOURISM
SECTOR**

On the base of the made research about the local cultural and historical assets in Kiyikoy and Vize, we could propose the following objectives and aims for the protection and integration of these monuments in the tourism sector:

**Strategy 1: To develop a certain route for tourism on definite themes, by
rehabilitating cultural and historical assets in the region.**

Aim 1: protection and conservation of the cultural and historical assets in Kirklareli in particular in Vize, in line with the National strategy for elaboration and promotion of a Thrace Cultural Corridor,

Aim 2: diversification of the current tourism services and tourism activities through increasing the number of the boutique hotels, boardinghouses, camping and bungalow accommodation places,

Aim 3: restoration of the city center of Kiyikoy in manner that the old city's appearance can be regained and to serve accommodation facilities for tourists in such of a form of boutique hotels or boardinghouses.

**Strategy 2: Branding of the Igneada and Kiyikoy cities as the Tourism city in
line with the National strategy**

Aim 1: Tourism diversity and sustainable planning of the tourism cities in Kirklareli region: alternative tourism types shall be created and connected with the local assets,

**Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal**

Aim 2: Establishment of a city museum in Kiyikoy or Vize - Original artistic collections and contemporary works exhibitions and international artistic events ownership centers will be established,

Aim 3: Realization of restoration works of the important cultural and historical monuments in the city and integration of ruins of monuments in the city's infrastructure and silhouette.

Strategy 3: Develop understanding and raise awareness on improving the image of the locality and environmental protection and development concerns, among the local community

Aim 1: Increasing the number of indicative infrastructural projects and investments in the region, this will be a good example and will encourage local industrial and commercial business,

Aim 2: Ensure the tourism development in the local level by educating youth and the local community,

Aim 3: Providing opportunities to the private investors to create Commercial units around the restored historical monuments.

STUDY ABOUT THE MAIN CULTURAL, HISTORICAL AND NATURAL VALUE OF KIYIKOY AND KIRKLARELI REGION

*The report is prepared under the project “Conservation of
natural and cultural heritage – a common European goal”,
CB005.1.22.054*

Content

I. GENERAL INFORMATION FOR KIRKLARELI DISTRICT	2
II. TOURISM SECTOR AND SWOT ANALYSES OF THE TOURISM SITUATION OF KIRKLARELI REGION	4
2.1. Tourism sector in Kirklareli	4
2.2. Swot Analyses of the Tourism Situation in Kirklareli District:	6
III. LIST OF LOCAL CULTURAL AND HISTORICAL MONUMENTS IN KIRKLARELI DISTRICT	9
3.1. Kirklareli Municipality:	9
3.2. Demirkoy Municipality:	15
3.3. Vize Municipality	19
3.4. Luleburgaz Municipality	22
3.5. Pinarhisar Municipality	23
3.6. Babaeski Municipality	24
3.7. Pehlivankoy Municipality	26
3.8. Kofcaz Municipality	26
IV. PROPOSALS FOR TOURISM TYPES IN KIRKLARELI	27
4.1. Tourism Trends in the World	27
4.2. Tourism Trends in Turkey	29
4.3. Tourism trends in Thrace and in Kirklareli	32
4.3.1. Tourism in Thrace region	32
4.3.2. Tourism Trends in Kirklareli District	34
4.3.2.1. Culinary tours in Kirklareli:	34
4.3.2.2. Cultural Tours	35
4.3.2.3. Eco – Tourism in Kirklareli:	35
4.3.2.4. Rural destination – Kirklareli	36
4.3.2.5. Summer Sea Destination	37
V. PROPOSALS FOR STRATEGICAL OBJECTIVES AND AIMS	38

I. GENERAL INFORMATION FOR KIRKLARELI DISTRICT

Kirklareli region is situating in the European part of Turkey, bordering on North with Republic of Bulgaria. Kirklareli District is one of the three districts covering the Eastern part of the Thrace: Kirklareli, Edirne and Tekirdag.

2

The total size of the district is 6550 km² land area, including the fertile soils of the Thracian lowland and the natural beauties of Yıldız / Strandzha Mountain. 48% of the province's territory is surrounded by mountains and there are also a number of rivers born from Kirklareli and the small arms of the Ergene River. Some of them are poured into the sea from the Black Sea coast while others are poured into the Aegean Sea, as the Ergene river, poured in Merich River and then in the Aegean Sea.

The population of the district according to the statistical data for 2016 is 351 684 people, with reported increase from 1.36% according to the 2015.

The altitude of the district is 203 metres above the sea level, dominated by the continental climate, along with Black Sea climate at some places, containing the unique beauty of Longos forests and various types of plants, as well as its lakes and pure clean flowing streams.

The summers are long, hot and humid whilst winters are cool and damp. Snowfall is quite common between the months of December and March, snowing for a week or two.

**Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal**

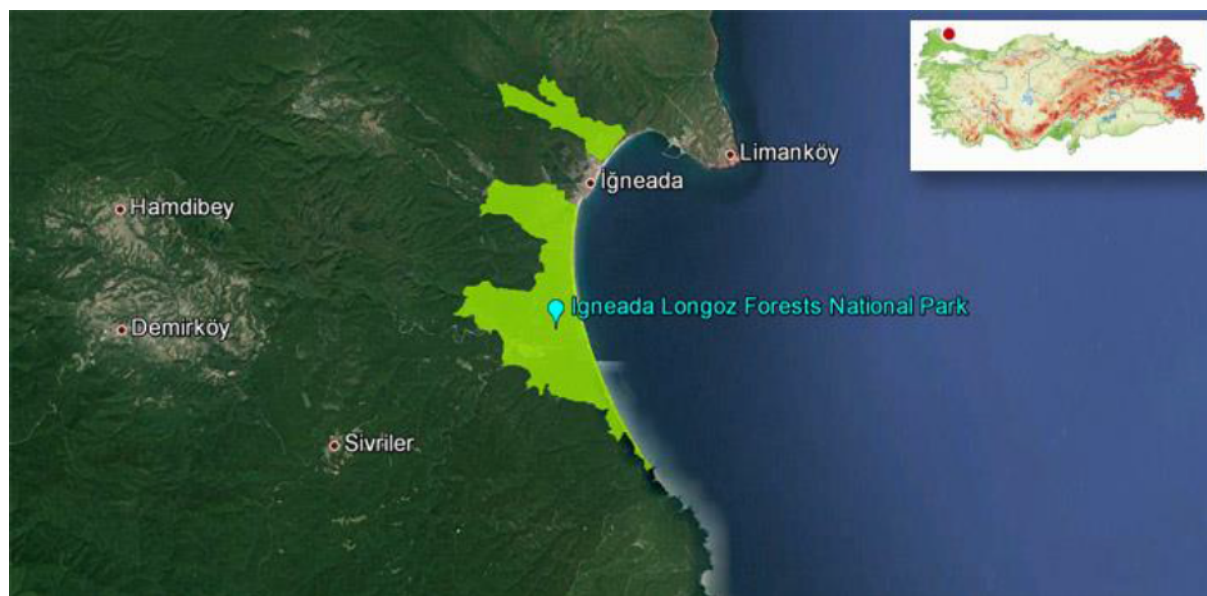
Its written history goes back to Bronze Age and the province has witnessed many invasions throughout this long past especially during Roman and Byzantine periods. It was captured by the Ottoman sultan Murat I in the 14th century.

Kirklareli has an important location at the sphere of logistic and transportation, close to Bulgaria and to Istanbul its location offers privilege in terms of geographical location.

Kirklareli is a province of natural beauty, adorned with forests and plateaus. Derekoy, Kofcaz, Demirkoy and Vize are the most densely forested areas of the district, located within the mountain system of Strandzha/Yildiz - Sakar.

The land is suitable for hunting and fishing, in its forests and rivers.

The Yildiz/Strandzha Mountains offer opportunities also for camping and picnicking in a sea of forest with various sport opportunities. Here, near Saka lake at Igneada, the Longos forests are declared as a national park in 2007.

II. TOURISM SECTOR AND SWOT ANALYSES OF THE TOURISM SITUATION OF KIRKLARELI REGION

2.1. Tourism sector in Kirklareli

Kirklareli is a district where the nature and history meets each other on the border of Bulgaria. Kirklareli contains important tourism values with its antique cities, caves, rocks with doors and with its rich green forests.

The natural beauties surrounded by forests and plateaus are only some of the richness of the district to visit. Drekey, Kofcaz, Vize and Demirkoy areas has the most forests area of the district.

Some of the richness and values that the nature gives to this district are; Yildiz Mountains and it's green large forests, Caves like Dupnisa, longest golden beaches of Igneada and the lakes surrounded around, Longoz forests with their rich biodiversity, Kiyikoy which was visited by Empire Neron during his governorship of the city for a holiday vacation and it's beautiful bays are only some of the places that makes this region preferred destination by the tourists.

Kirklareli having the most important antique settlements of the Thrace presented in Vize and Kiyikoy, where has quite rich archaeological ruins and monuments and historical artefacts.

Most of the accommodation facilities in Kirklareli are located in downtime and in Igneada and Kiyiköy - two seacoast towns of the region, covered by the National Tourism Strategy and planned to be developed as Tourism Cities.

In both towns during the recent years, a considerable increase, thanks to the newly opened hotels, has taken place in accommodation supply capacity and tourism demand.

Despite the increase in accommodation places Kirklareli Center is mostly visited by daily tourists. For example the Bulgarian tourists use the city center for shopping.

4

The list of the accommodation places with licence for tourism in Kirklareli Distict:

<i>Accommodation places with tourism license</i>			
Category	Name	Address	Phone 0090 288
3 Stars Hotel	Kaya Palas Hotel	Rauf Denктаş Bulvarı No:4 KIRKLARELİ (Merkez)	214 40 20
3 Starts Hotel	Lozengrad Hotel	Karakaş Mah. Mutlu Sok. KIRKLARELİ (Merkez)	212 35 00
3 Stars Hotel	Royal Bilgiç Hotel	Karakaş Mah. Sırt Bağlar Mevkii Kavaklı Yolu KIRKLARELİ (Merkez)	214 45 00
2 Stars Hotel	Akkuş Kaya Hotel	Karacaibrahim Mah. Arpalı Aşağıpınar	214 12 31

		Turist Yolu KIRKLARELİ (Merkez)	214 40 20
	İğneada Resort Hotel	İğneada Köyiçi Mevkii	692 20 20
5 Stars Hotel			
5 Stars Hotel	Limanköy Hotel	Limanköy Koru Arkası	
5 Stars Vacancy Village	İğneada Doğa Tatil Köyü	İğneada Liman Mevkii	692 20 20
3 Stars Hotel	İğneada Parlak Hotel	İğneada / DEMİRKÖY	692 20 30
3 Stars Hotel	İzer Hotel	Gündoğdu Mah. LÜLEBURGAZ	417 07 98
4 Stars Hotel	Grand Yaman Palace	Lüleburgaz / Sarıcaali Köyü Mevkii	431 46 46
Boutique Hotel	Bakucha Vineyard Hotel SPA	Hamitabad Köyü / Lüleburgaz	0.533.514 1490 473 44 17- 18
-	Korkusuz Ezgi Hotel	Dere Mah. Yeni Yol Radar Mevkii LÜLEBURGAZ	417 67 77 417 50 21
3 Stars Hotel	Lüleburgaz Yaman Hotel (Not: Geçici süreliğine kapalı)	Kurtuluş Mah. İstanbul Asfaltı Mevkii LÜLEBURGAZ	427 36 13 417 16 13
4 Stars Hotel	Hotel Mahya Pera Hotel	Kıyıköy Mah. VİZE Kocasinan Mah. Luleburgaz	417 17 75

Source: www.kirklarelikulturturizm.gov.tr

The district of Kırklareli has significant potential in which many of alternative tourism activities, such as cultural tourism preferably, ecotourism, rural tourism, coastal tourism and speleological tourism, can be achieved concurrently.

Kırklareli has very rich history and ongoing archeological excavations in the city support the claim that the area was the location of one of the first organized settlements on the European continent, with artefacts from the Paleolithic and Neolithic periods. Also, Kırklareli is a land of many monuments, mounds, tumuli, dolmens, rock monasteries, mosques, baths, stone bridges and many other cultural and historical assets. These rich values are a prerequisite for the development of ecotourism, cave tourism, hunting tourism, botanical tourism, bird watching, cultural tourism and coastal tourism in the region.

2.2. Swot Analyses of the Tourism Situation in Kırklareli District:

Strengths:

- Rich of History: Kırklareli, especially Vize Municipality and Kiyikoy is full of history from Thracians, Roman, Byzantium, Ottomans. Demirkoy is a rich of natural beauties and these three municipalities are very suitable for rural, eco-tourism, cultural and archeological tourism.
- Nature: nearly 40% of the district is covered by forests of Yildiz Mountain. Here is located one of the most important forests in the Europe – Igneada Longoz Floodplain Forests.
- Good location: placed in European part of Turkey, bordering with Bulgaria in North and with Istanbul region in South. Also, the new Turkish airport that will be the European biggest airport will be placed very near to Kırklareli region at one hour distance.
- Well educated workforce: Kırklareli is one of the first districts in Turkey popular with its high educated population. This young and well educated workforce hell to improve service quality of the industry.
- Close to biggest markets as Istanbul Metropolitan: almost 70% of tourist coming from Istanbul.

6

Weakness

- The quality of the tourism services as accommodation and beverage sector is still not on the requested level. The tourism information activities currently being provided should be developed both in terms of working hours and in terms of the services provided. In addition English, French and German, Bulgarian and Greek speaking personnel are required to be appointed.
- There is a need from more promotion and diversification of promotional materials.
- For most foreign tourists, Kırklareli is not a final destination but only a transit city. In most cases, foreign tourists visit the city only for a few hours and do not get accommodations there.
- Bulgarian people from Varna and Burgas cross the border on daily basis, do shopping for their household consumption and return to Bulgaria in the same day.
- District center and the municipalities are very rich in terms of the products it can offer (meat and dairy products, hardaliye drink, honey, beet molasses, noodles, beans and

halva). However, most of these products are not recognized and sold by the producers due to the lack of packaging, presentation and promotion.

- The number of visitor centers, ethnographical houses, archeological and historical museum is still very low. Also the number of local event, festivals and panairs is not enough or the local events are not so popular
- No planning: Although according to the National Tourism Strategy 2023 the Igneada – Kiyikoy is planned to be developed as Tourism Cities there is no any investment incentives or planes for the development of the two important Black sea cost's towns as tourism cities.
- Insufficient experience and infrastructures in tourism the sector as well as historical monuments and archaeological sites on both sides of the border not adequately maintained and sometimes abandoned
- Natural resources not yet recognized as a potential source of income
- Low level of foreign investment
- Migration of qualified work force to big cities

Opportunities

7

- Providing importance to the tourism sector by the local authorities: during the last year in Kirkclareli district center and its historical quarter Yayla Mahallesi were done very good investments in the sphere of culture and tourism by the local authority. These important investments will stimulate private investments in the area and will stimulate increasing the number of the local boutique houses for accommodation.
- Alternative tourism: The region has an opportunity to present four season's tourism as rural, eco-tourism, cultural, archeological and historical. Development of Thrace corridor as preferred destination by the tourists visiting Istanbul, or Bulgarian and Greek visitors will increase the tourists' number in Kirkclareli district too.
- Opportunities for restoration and reconstruction of the many cultural and archeological monuments and their socialization,
- Opportunities to local authorities and NGOs to develop and participate in cross-border projects aiming increasing the tourism potential of the region.
- Good synergy and partnership between Turkish and Bulgarian authorities in domain of popularization of the cross-border area as preferred destination, which provides opportunity to visit in one day two countries.

**Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal**

- Increasing the number of visitor centers in the rural areas as Hamdibey and Sislioba villages and integration of the local citizens in the tourism sector, providing to the visitors and tourists local products and dishes.
- Building new airports: New Istanbul airport has positive effect for Turkish tourism industry and to the increasing of the visitors of Thrace, because the location of the new airport.

Threats

- There is a threat for the development of the sustainable eco-tourism in Strandzha / Yildiz Mountain from the high level of investments in mining sector.
- Lack of tourism scenarios in local and regional level,
- Tourism infrastructure is still not on the required position,
- Because of the war in the southern neighbor country and the bomb attacks before two years in Turkey, tourism sector is still under its best period before two years (2015 – the number of tourists in Turkey is 36.2 million).
- New destinations in Mediterranean coast: New destinations in Mediterranean region like Croatia or Montenegro can be attractive for tourist.

III. LIST OF LOCAL CULTURAL AND HISTORICAL MONUMENTS IN KIRKLARELI DISTRICT

3.1. Kirklareli Municipality:

- **Hızırbey Kulliyi (Center):** The kulliyi - religious complex, which is constructed in 1383 by Kösemihalzade Hızır Bey, is composed of hamam, mosque and arasta. It is repaired in 1937.

- **Yayla Quarter and its Cultural Houses**

Yayla is a neighborhood, which is in the center of Kirklareli, and during the Ottoman Empire was a home for multicultural people (Greek, Bulgarian, Jewish). Since many years this quarter was left on his destiny, but during the last years many private investors and public authorities realized the importance of the preservation and protection of the local houses and institutional-buildings located in the quarter.

Yayla now is a new cultural and art center, with good infrastructure, small boutiques and restored houses, gourmet restaurants and painted walls.

- Atatürk's House in Yayla Quarter, Kırklareli

The building is a copy of the house in which was born the great leader and creator of the Republic of Turkey – Mustafa Kemal ATATÜRK. The house was opened in the beginning of

2018 and presents a good opportunity to local people, who could not have a chance to visit the original house of Atatürk in Thessaloniki, Greece.

The cultural house museum presents some original objects of the great leader.

- Culture and Art House – Kirklareli İl Özel İdaresi – Eski Türk Ocagi Building

Culture and art house was opened in 2017 after restoration of the building in Yayla Mah. under the cross-border cooperation project between Turkey and Bulgaria, realized in 2012-2013. The house-museum presents the culture and everyday life of the local people after his independence on November 10, 1922.

- City's Cultural House of Kirklareli – Ali Rıza Efendi

In the end of 2017 another cultural house opened its doors in Yayla Quarter – named on the name of the father of the great leader Mustafa Kemal ATATÜRK – Ali Rıza Efendi.

The house presents the culture and folklore of Turks, Bulgarian, Greek and Montenegrin people and symbolizing the partnership between these nations.

- **Kirklareli Museum**

This historical building of the museum is built in 1894 year and after restoration in 1994 was opened as historical museum. Actually the museum has several departments: historical, ethnographical, archeological, nature section.

Unfortunately the museum's capacity for exhibiting and store the artifacts is limited, so the opening of other museums in the local municipalities will be also very suitable and right step for the diversification of the tourism services in the region.

12

- **Kanligeçit and Asagipinar excavation areas**

Dating back to 3rd Millennium B.C. to the Bronze Age, Kanligeçit is the oldest settlement in the Balkans and the first Bronze Age Anatolian colony settlement in Thrace.

Starting in 3200 B.C., the settlement in Kanligeçit continued until 2400 B.C. as a sizeable village with wooden architecture as it had been in other parts of Thrace and the Balkans. It is the oldest example, the formation of which had started in the Early Bronze Age; a later

**Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal**

example is the caravan route known also as Kültepe-Kaniş-Karum. Aşağıpınar Tumulus: As the oldest peasant village in Thrace, Aşağıpınar is an important excavation point that displays how the "Neolithic Revolution", a lifestyle based on food production, was transferred to Europe from Anatolia. The culture discovered in Aşağıpınar represents the process in which the foundations of the European civilization were laid.

- Seyfioğlu Bastion in Kırklareli

This stone bastion is located at 3 km from Kırklareli town and is a bastion used during the Balkan Wars. The bastion was built after Ottoman-Russian War in 1877-1878, with aim ensuring safety against new attacks. The bastion has 45 rooms.

13

- **Tumulus**

Tumulus; There are over 200 tumulus in Kırklareli and nearly half of them are registers as archeological monuments.

14

- **Dolmens:**

Dolmens of Kırklareli; dolmens from 1300 B.C. are mostly located on the foot of the mountains and plateaus on the north and northwest of the city center

3.2. Demirkoy Municipality:

- Dupnisa Cave;

This cave is located 6 km away from Sarpdere Village and has a length of 3200 meters and it is one of the longest caves of the world. The Cave is the first one opened in 2003 for the tourism in Thrace and attracts each year thousands of visitors.

It was formed around 180 million years ago and is a home of population of bats. In 2015-2016 the area around the cave was reconstructed and socialized for the visits, so it takes very important place in the eco- tourism sector of Kirkclareli.

Photo: Dupnisa Cave, Sarpdere Village, Demirkoy/Kirkclareli

- Demirkoy Fatih Sultan Mehmet Iron Foundry

The archaeological site is situated 3.8 km southeast of the **Demirköy town**. An **iron** metalworking center was established at this location in the 15th century during the Ottoman Empire due to the rich **iron** ore deposits in the region.

The excavation works in the archeological complex was finalized last year and now the complex is waiting for any restoration and restitution works.

- **Igneada Longoz Forests National Park**

The protection of the habitat of these forests has crucial importance for the biodiversity of the region, because the Longoz Forests are completely covered with water during winter and spring and presents an important area for the ecosystem.

The area is defined as a National Park on 2007 and covers forests with seven lakes, home of many fish species, determined as species in need of protection. Igneada is located on the very important bird migration paths as Via Pontica and its lakes can also be defined as accommodation points for many migrating birds.

16

- **Igneada Sandy Beach – the longest beaches on the Black Sea side**

Igneada has the longest sandy beach of the Black sea costs – there is golden sandy cost long more than 10 km, passing virgin bays and estuaries of rivers.

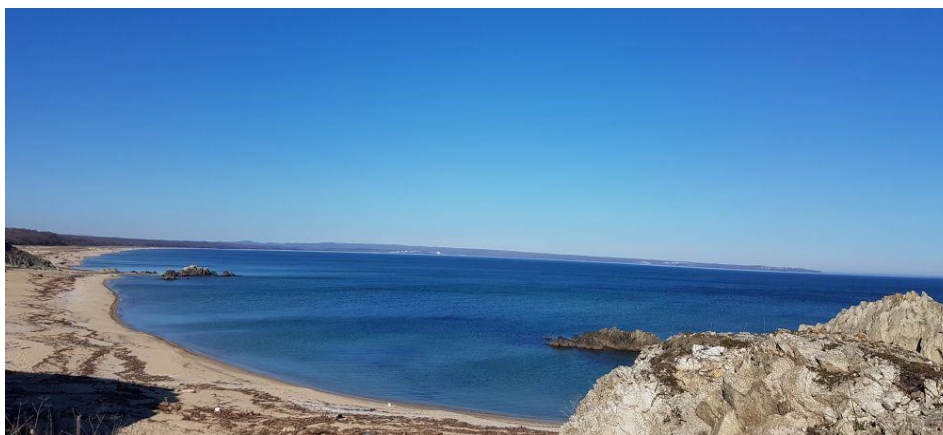

Photo with the view to Igneada and Limankoy nose, January 2018.

- **Igneada Town**

The town is small coastal town, with population of nearly 2000 people in the winter and more than 50.000 in the summer's season.

Here the tourist could accommodate in five stars hotel or to stay in a camping area as many of the visitor preferred. Threcking in Longoz forests, visiting the near Limankoy village and to drink good Turkish coffee or to pitch tent ... these are the few of the things that can be done here.

- **Hamdibey village visitor center**

Hamdibey village is old Greek village inhabited by Balkan's resettles from Bulgaria and Bosna.

The village is very famous with its Bosnian dishes. In 2016 some of the village's houses and the streets were reconstructed and there was opened one visitors center in the village. The

Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal

center was equipped with all needful kitchen equipment and there was provided a chance to the local women to cook and sell their Bosnian dishes. Now, the village is visited from hundreds of lovers of the nature and rural-tourism.

- Begendik and Sislioba Villages

Begendik and Sislioba villages are located on few km from the border with Bulgaria. They present very important opportunities as preferred sea and rural tourism destinations.

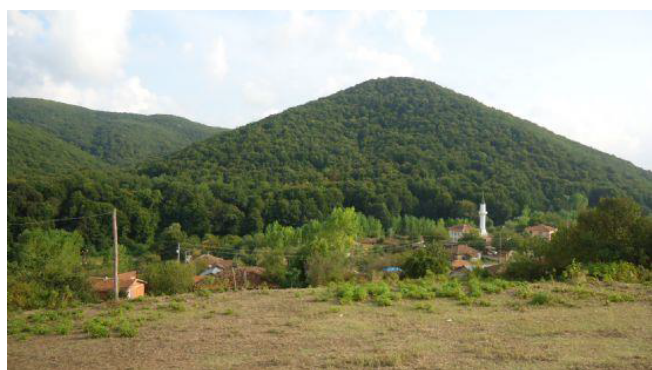
Begendik is placed right opposite to the Bulgarian village – Rezovo, on the border with Bulgaria and has golden and beautiful sea-cost.

Sislioba village presents to its visitors amazing nature, charming houses and the local products made by the women of the village. Tourist could use their visit in the village to make a trekking in the forests or to visit the ancient Fortress placed on the hill near to the village. Also, the visitors in the village are welcomed with the local very famous honey.

18

A view of Rezovo village from Begendik Village.

Sislioba village with the hill

3.3.Vize Municipality

Vize is a very important ancient center in Thrace. Vize is famous with its history, natural, cultural and architectural beauties. It attracts the attention of many local and foreign visitors with its Thracian, Byzantium, Roman and Ottomans monuments. There are many ancient ruins in Vize that had been the capital of Thracian Kingdom. There are many Thracian tumulus, stone monasteries and natural beauties in Vize.

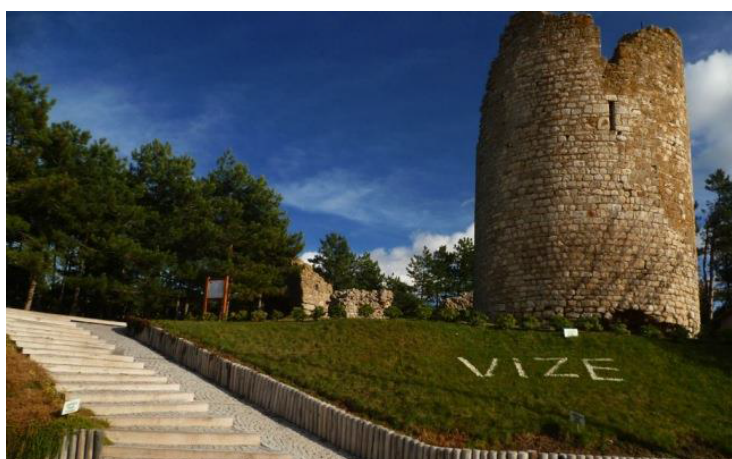
- **Little Hagia Sophia, converted into Gazi Suleyman Pasha Mosque in the Ottoman period.**

19

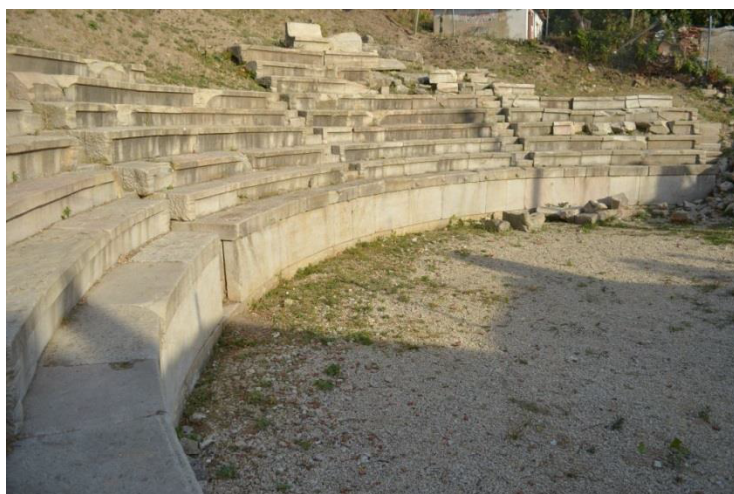
- **Vize Castle and Walls:**

Vize fortress surrounds the northern and western parts of the city. It is believed that it was first built in the year 72-76 AD and Repaired during the Byzantium by Emperor Justinian I. Since 2012 the municipality of Vize made very complex renovations around the castle and now it is one of the preferred places for the tourists.

- Ancient Theater or ancient meeting hall in Vize:

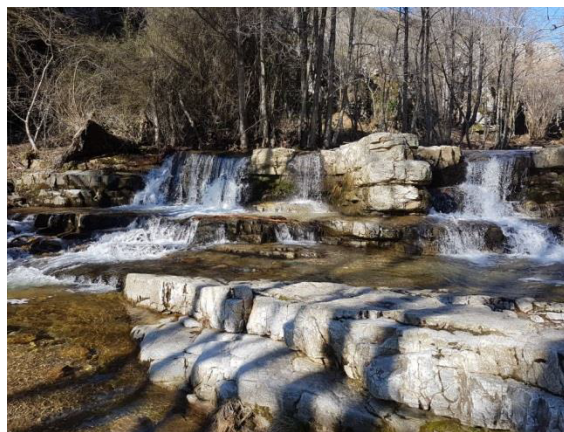
Ancient Theatre Vize dating from the Roman era in 2nd century AD. The theatre is the only one found in Thrace region and is a very important archeological monument. During the last year Kırklareli Directorate of Culture and Tourism has realized a project for the cleaning of the area around the monument by removing the near built homes. The monument is still waiting for its restoration, but the common efforts of the local authorities and NGOs are in this domain.

20

- Cehennem Waterfalls are one of the most beautiful natural areas in Vize

The amazing view of Strandzha/Yildiz Mountain and its beautiful nature, surrounded all over by the Forest's Rose – Zelenika... the place of Cehennem (Hell) waterfalls actually is a place of heaven. The area is a place that is loved by photographers, eco-tourism and nature lovers.

Cehennem Waterfalls, Vize/ January 2018

- Kiyikoy – the archeological reserve (ancient Midye port-town)

Kiyikoy town is an ancient port city, located on the old trade destinations. Now, the old city is registered as archeological reserve and consists from small wood covered houses.

The town is surrounded by fortress walls built over the mouths of the two rivers - Pabucdere and Kazandere.

Two rivers are very special for the local biodiversity and for the Black sea basin litter, because they are flowing in to the Black sea.

The town of Kiyikoy has been visited mainly in the summer season. The local people are mainly fishers and one of the main economic activities in the town is fishing, and then comes tourism to the second place.

- Ayanikola Ayazma (Sacred Fountain) and Monastery St. Nikola:

Located near a rock at Papuç River Valley, the monastery is one of the oldest stone monasteries of the world. This rock monastery located 700 meters from Kiyikoy is an important Byzantine Age construction and is still in good conditions.

Kirklareli District Directorate of Culture and Tourism is implementing a project funded again by the Interreg-IPA Bulgaria –Turkey for reconstruction of the road leading to the monastery.

Thus project will ensure increasing of the visitors number in the monastery and in the Kiyikoy at all.

- Citta Slow Vize – other tourism opportunities for the region

The town of Vize in Kırklareli province designated is announced for the slow city of Turkey by the international Cittaslow network in 2012, and began to attract more and more visitors. The visitors love to taste the healthy local foods, organic products and traditional cuisine. The town is very popular with its linden trees and products.

22

<http://www.goturkeytourism.com/destinations-turkey/cittaslow-vize-in-turkey.html>

3.4. Luleburgaz Municipality

Luleburgaz town always has been the important logistic point, placed in the central part of Turkish Thrace region. Luleburgaz, also has rich historical background which combines successfully with the local inovative inestments.

- Sokullu Mehmet Paşa Kulliye (Lüleburgaz):

1570 dated kulliye – social complex is a magnificent Ottoman piece of art with its mosque, hammam- bath, theology school and caravansary. Sokullu Mosque, which is repaired in 1839, has an important place among sing domed mosques. Its minaret has been restored and reopened for worship. The complex includes also a stone bridge which continues to be used to these days.

- Ertugrulkoy village Ethnographical House

**Conservation of natural and cultural heritage –
a common European goal**

The house is restored with the financial support of the IPA CBC BG-TR Programme and is the single house-museum in Luleburgaz Municipality.

The house has been visited by many tourists from Turkey and abroad that can see the local traditional tools used by the local people, can buy from the local weaved products and to participate on the concert of the local amateur folklore group – The Women of the Republic.

23

3.5. Pinarhisar Municipality

Pinarhisar is a small municipal settlement with long history and interesting architectural monuments. One of the important monuments in the town of Pinarhisar is the tower located ear to the town's centre.

- **Ethnographical house Poyrali village**

This is the first ethnographical house created in Kirkclareli region, after the ethnographical exposition in the Museum of Kirkclareli town.

The house is placed in Poyrali village on the cross-road leading to Vize, Demirkoy and Pinarhisar. Ethnographical house is created with the support of the local people and their donations in traditional goods and tools, clothes and customs.

The house-museum is presenting the local culture and ethnography of the people.

3.6. Babaeski Municipality

Babaeski is famous with its architectural monuments built in Ottoman period – Cedit Ali Pasa Mosque and the bridge of Babaeski.

- **Cedit Ali Paşa Mosque**

The mosque is a piece of art of the famous architecture – Mimar Sinan. The mosque is constructed between 1561 and 1565 and it is suppose that is repaired in 1832. The mosque was a part from the külliye – social complex, but unfortunately the theology school, hammam – bath, caravanserai and library have not preserved.

The mosque is a small model of Suleymanie Mosque in Istanbul.

- **The stone bridge in Babaeski**

25

The bridge is built in 1633 year during the 4th Murat period. The main purpose of the bridge at these years was to ensure passing the river by the traders and Ottoman's soldiers from their travel from Anatolia to the Balkans.

The bridge is still used as the bridge located on the main road to the exit of the town in way of Luleburgas.

3.7. Pehlivankoy Municipality

Pehlivankoy is a small municipality located on the costs of Ergene River.

Pehlivankoy is very famous with its cultural festival – Pavli panayir – fair. The fair has over hundred year history, as the first fair was realized in 1910. Each year without any interruption the fair is still realizing in its old charm and characters.

Pavli panayir – fair attracts many photographers, lovers of the good food and the people who want for one day to return with nostalgia to their childhoods.

26

3.8. Kofcaz Municipality

Kofcaz Municipality is bordering with Yambol District and Bolyarovo Municipality. It has very long traditions in realization of ceremonies relating with the celebration of the day of the Topcu Baba. The tomb of Topcu Baba is located in Topcubaba village in Kofcaz municipality and each year near to the tomb have been organizing remembrance and celebrations.

Many visitors from Kırklareli and the near districts as Tekirdag, Edirne and Istanbul have been participating at the remembrances. At this day the people dancing and many sacrifice has been prepared. This traditional remembrance has more than 600 year history.

IV. PROPOSALS FOR TOURISM TYPES IN KIRKLARELI

4.1. Tourism Trends in the World

Tourism is one of the faster growing sectors on the worldwide base. The tourism sector ensures sustainable economic growth. This sector presents 7% of total world exports and 30% of world services exports and the total value of the sector is more than US\$ 1.5 trillion in exports from international tourism.

According to the data of UN World Travel Organization for 2017 the % of growing of the tourism is 7% and the expected percent for the 2018 is between 4 % -5 %.

According to the data provided by the UNWTO the total number of arrivals for 2017 in Europe is 671 million reached and the percentage of increasing the tourist arrivals in Central and Eastern Europe is +5% which is also recorded robust growth¹. 2017 was characterised by sustained growth in many destinations and a firm recovery in those that suffered decreases in previous years.

27

Beyond the economic benefits tourism sector ensures respect of cultural values, diversity and heritage of the different nationalities. The sector helps reviving traditional activities and customs on local level and their popularization, promotes cultural diversity and supports wiring of the value of heritage.

Tourism is an opportunity to all nations to appreciate their peace and ensure security in their regions. The sector breaks down barriers and builds bridges between visitors and local people, provides opportunities for cross-cultural encounters that can build peace and is a tool of soft diplomacy.

Other main important characteristic of the sector is that the tourism ensures social inclusiveness, employment and poverty reduction. One in every eleven jobs globally is in tourism sector and most important almost twice as many women employers as other sectors.

The tourism sector should actively follow the market situation and to adapt to the new requirements and wishes of the tourists although the fast grow and good sectoral stability.

¹ [UNWTO World Tourism Barometer](#)

The rapid growth in international tourism flows, new consumer trends, digitalisation of the economy, security issues, and adaptation to climate change are among the major challenges facing the tourism sector.

These will require active, innovative and integrated policy responses to ensure that tourism remains a competitive sector and continues to deliver economically and sustainably in the years to come.²

Tourism sector consists from the travel activities and trends in its biggest part. Travelling is the main fundamental part of the tourism, that's way monitoring of the active changing traveling trends is very important for the ensuring sustainable tourism in the regions.

The travel sector's experts proposed that the need from discovery of new places, *adventure travel* will continue to be the main engine power of the sector.

New generation and new- travellers along with the explored destinations attracting with their cultural, architectural and historical heritage as Amsterdam, Barcelona, Paris, etc. will be oriented also to the hidden, but growing destinations as Balkans's countries and their Northern neighbour countries, to the Asian and Middle East countries as Iran and Jourdan.

28

Also, tourism experts foresee that the new trends of the tourism and travel market will be along with the sustainable tourism – development of *conscious travel*.

What is meaning this new trend? This is a travel tide that will include an added element of community In addition to making a conscious effort to go on eco-friendly tours and buy organic produce at local markets, travelers will be spending their money in ways that benefit the local economy and community, rather than large corporations and foreign investment companies. That includes opting for small boutique hotels over big chain hotels and local shops over international malls³.

As regards to the season that will “count” more visits and ensure more travel activities its proposed that the *winter will become the new peak season*. Development and increasing of a number of winter sports' competitions, promoting of a new and attractive winter festival trips and thematic destinations will make this season really competitive to the other one.

² OECD Tourism Trends and Policies 2016

³ The rising trends in travel and tourism for 2018 – Samantha Fanelli

2017 was a year of sustainable tourism and as the same time was a year of the millennials, but according to the tourism sector's experts the new 2018 will be a year of *multigenerational vacations*.

Also *Wellness and Medical Vacations, Culinary Tours* will be dominated during the 2018.

4.2. Tourism Trends in Turkey

Tourism sector is one of the top sectors for Republic of Turkey. The country is surrounded from seas in its three parts and is a rich of natural, cultural and historical monuments. Bridging the two continents Turkey, is a gateway to East and West. Turkey is a vast country; its land mass is 814.578 sq km.

The “golden” year of the country's tourism was 2014 when the sector achieved 41 627 246 arrivals, but unfortunately 2015 and 2016 were two years of massive under-achievement in tourism. After this period of slowdown the sector in 2017 again successfully gets close and almost achieves its previous success.

DISTRIBUTION OF VISITORS ARRIVING IN TURKEY BY YEARS AND MONTHS**					
	YEARS			RATE OF CHANGE (%)	
MONTHS	2015	2 016	2017*	2016/2015	2017/2016
JANUARY	1 594 400	1 521 249	1 384 622	-4,59	-8,98
FEBRUARY	1 751 380	1 631 277	1 494 891	-6,86	-8,36
MARCH	2 269 962	2 034 471	1 944 942	-10,37	-4,40
APRIL	2 768 482	2 219 619	2 498 489	-19,83	12,56
MAY	4 187 786	3 029 374	3 388 560	-27,66	11,86
JUNE	4 482 621	2 902 139	3 962 416	-35,26	36,53
JULY	6 131 213	4 211 530	5 845 934	-31,31	38,81
AUGUST	5 656 083	3 709 503	5 305 838	-34,42	43,03
SEPTEMBER	4 708 032	3 412 154	4 691 972	-27,52	37,51
OCTOBER	3 688 684	2 853 430	3 381 691	-22,64	18,51
NOVEMBER	2 055 549	1 699 949	1 993 329	-17,30	17,26
DECEMBER	1 819 877	1 681 985	2 077 140	-7,58	23,49
TOTAL	41 114 069	30 906 680	37 969 824	-24,83	22,85

(*): Provisional Data.

(**): Compiled by the datas of The Republic of Turkey Ministry of Culture and Tourism and The Turkish Statistical Institute. This table is going to be revised in the end of every quarters following the publishing of Turkish Statistical Institute's News Bulletin.

According to the provisional data acquired from the General Directorate of Security and Turkish Statistical Institute, the number of arriving visitors in Turkey in IV. quarter of 2017 has reached 37 969 641 with 22,85 % increase compared to the same quarter of the previous year.

DISTRIBUTION OF FOREIGNERS ARRIVING IN TURKEY BY YEARS AND MONTHS

MONTHS	YEARS			RATE OF CHANGE (%)	
	2015	2016	2017*	2016/2015	2017/2016
JANUARY	1 250 941	1 170 333	1 055 474	-6,44	-9,81
FEBRUARY	1 383 343	1 240 633	1 159 833	-10,32	-6,51
MARCH	1 895 940	1 652 511	1 587 007	-12,84	-3,96
APRIL	2 437 263	1 753 045	2 070 322	-28,07	18,10
MAY	3 804 158	2 485 411	2 889 873	-34,67	16,27
JUNE	4 123 109	2 438 293	3 486 940	-40,86	43,01
JULY	5 480 502	3 468 202	5 075 961	-36,72	46,36
AUGUST	5 130 967	3 183 003	4 658 463	-37,96	46,35
October	4 251 870	2 855 397	4 076 630	-32,84	42,77
OCTOBER	3 301 194	2 449 948	2 992 947	-25,79	22,16
NOVEMBER	1 720 554	1 353 280	1 652 795	-21,35	22,13
DECEMBER	1 464 791	1 302 157	1 703 789	-11,10	30,84
TOTAL	36 244 632	25 352 213	32 410 034	-30,05	27,84

30

According to the temporary data obtained from the General Directorate of Security; in the January-December 2017 period the number of foreign visitors arrived increased by 27,84% compared to the previous year.

In January-December 2017 period, top 5 provinces foreign visitors entered Turkey were:

- 1- İstanbul %33,11 (10 730 510)
- 2- Antalya %29,26 (9 482 050)
- 3- Edirne %9,77 (3 165 839)
- 4- Artvin %8,23 (2 666 046)
- 5- Muğla %6,12 (1 982 468)

DISTRIBUTION OF ARRIVING FOREIGN VISITORS - TOP 5 COUNTRIES (2015-2017*) JANUARY-
DECEMBER

ÜLKELER	2017	2017 NAT. RATIO %	2016	2016 NAT. RATIO %	2015	2015 NAT. RATIO %
Russia Fed.	4 715 438	14,55	866 256	3,42	3 649 003	10,07
Germany	3 584 653	11,06	3 890 074	15,34	5 580 792	15,40
Iran	2 501 948	7,72	1 665 160	6,57	1 700 385	4,69
Georgia	2 438 730	7,52	2 206 266	8,70	1 911 832	5,27
Bulgaria	1 852 867	5,72	1 690 766	6,67	1 821 480	5,03
OTHER	17 316 398	53,43	15 033 691	59,30	21 581 140	59,54
GENERAL TOTAL	32 410 034	100,00	25 352 213	100,00	36 244 632	100,00

(*): Provisional Data.

In the January - December 2017 time period , the top tourism markets for Turkey are Russia Fed. with 14,55% (4 715 438) Germany with 11,06% (3 584 653) Iran with 7,72% (2 501 948) share of the total visitors. Iran is followed by Georgia and Bulgaria.

The country in order to reach its 2023 goals in the field of tourism, namely achieving 50 million arrivals and \$50 billion incomes, it is now focusing on three key potential markets - **China, Russia and the Muslim sector** - to attract more tourists and revive one of its core economic drivers.

One of the most significant promotions is to attract 1 million Chinese tourists for 2018. China is still Turkey's second largest importer, and both countries have been working on closer economic ties in the last 12 months.

Now with Sino-Turkish relations much improved, Turkey sees an excellent opportunity to bring Chinese travelers to the country. This was recently reflected in China declaring 2018 as **'Turkey Tourism Year'** as part of a joint promotion of Turkey's best tourist's assets.⁴

The number of Russians coming to Turkey in 2015 was 686,000, but that fell to just 47,778 in 2016. However, of a total 4 715 438 travelers arriving in 2017, Russia topped the charts again with their Russian tourist in Turkey.

With a potential mass market of 120 million holidaying Muslims and a \$156 billion-dollar global trade, Turkey has been developing a strategy to increase its share of visitors in what it calls **'Halal Tourism'**.

⁴ Turkey Homes Written on: 17 August 2017

4.3. Tourism trends in Thrace and in Kirklareli

4.3.1. Tourism in Thrace region

Thrace, located on the west of Turkey and in its European part, consists of the provinces which are Edirne, ***Kirklareli*** and Tekirdag. Thrace, with its fertile soils and costs with three seas is a rich of lush vineyards, sunflower plantations and the beautiful sea- bays.

Thrace is one of the best places to visit in Turkey. The fact that a large part of the people of the region migrated from the Balkan countries and formed of people who settled in the region ensured that Thrace region is not only a physical, but cultural and social crossing point.

The region has the sea ranking in top 3 in the world with the existing of bays which can renew itself – Saroz Bay in Edirne.

With its 8300 year history, Thrace region is the cradle of approximately 8000 thousand years civilization beginning from Thracian civilizations to East Rome, West Rome and the Ottoman Empire.

Thrace is an untouched region in terms of tourism potential. Tourism trend of the Thrace region is increasing, because the travelers want to explore a different tourism concept rather than sun and sea and the Thrace is giving them this experience.

With its middle-sized towns and beautiful old Greek houses' villages, vineyards, natural products and happy and hospitable people the region attracts more nature lovers and travelers who want to learn about the local traditions and to have conversations with the local people.

The tourist visiting Thrace could dive in the sea and see around the forest, or to do camping and see the social life of this region.

Location of the region is one of its main advantages; bordering with metropolitan of Istanbul and with European Union, it presents important logistic and transportation area. Also the new third airport of Istanbul which is in the process of building will be more close to the Thrace region and undoubtedly will provide opportunity to the travelers to rich the region more easily and quickly.

Thrace with its opportunities for alternative tourism attracts more than thousand hundred travellers per each year.

During the last years the region bets a lot of its opportunities for development of alternative tourism and elaboration of alternatives attractive routes. Under the umbrella of Thrace Development Agency the three district centers and local municipalities in Kirklareli, Edirne and Tekirdag have been promoting their tourism opportunities and attractions on important national and international tourism fairs as EMMIT and WTM in London.

With the support of the agency was developed very popular and awarded tour routes as *Thrace Vineyards Route – Trakya Bag Rotasi*⁵

Along with this very famous and preferred by the tourist route the development agency promotes also the *Road of the Sunflower*, which is targeting Asian travellers.

33

Other promoted destination is the *Road of the UNESCO's monuments* in Thrace. Edirne is a center of the historical tangible monuments listed in UNESCO as Selimiye Mosque and its Social Complex and is in a process of listing the 2nd Beyazit Social Complex and Uzunkopru Stone Bridge as the longest stone bridge in the world.

Also, the intangible heritage listed in the UNESCO is the old traditional *Kirpinar Oil Wrestling Festival* organized in 2017 for its 565 time.

Edirne with its historical and cultural heritage is a district that attracts most tourists in Thrace region. In 2017 it was visited by nearly 3 million local and foreign tourists. Edirne is in the list of top 100 the most visited towns in the world and is in 68th place⁶.

Thrace also has own tourism logo as the branding and promotion activities was funded again by the Trakya Development Agency under the project implemented by Kırklareli University.

⁵ <https://www.facebook.com/Trakya-Ba%C4%9F-Rotas%C4%B1-654598461244854/>

⁶ Ahmet HACIOGLU, Director of Edirne District Directorate of Culture and Tourism

4.3.2. Tourism Trends in Kirkclareli District

Kirkclareli district placed between the most visited town in Turkey (Istanbul) and the third most visited town (Edirne) has a big opportunities to provide to the travellers alternative destinations as *Culinary tours, Cultural Tours, Eco – Tours, Rural destination* and *Summer sea tours*.

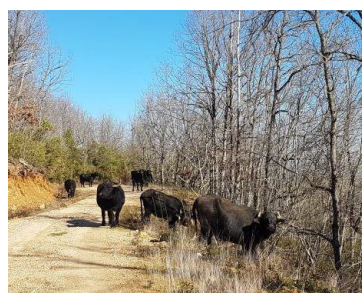
4.3.2.1. Culinary tours in Kirkclareli:

The most important factors involved in visiting a new place is to see a place that you've never seen before and to be exposed to a new culture. However there is yet another reason that has been quite popular in the recent years and that is; to visit places based on their culinary culture. Recent year's most popular type of tourism, the culinary tourism helps people understand the food culture of the places through many different activities.

Kirkclareli is a famous with its delicious specialties as *Hardaliye* – drink made by grape and crushed mustard seeds. This drink is a lactic acid fermented beverage with antioxidant effect in adults. Hardaliye is still producing in homes of the most Kirkclareli's citizens.

The town of Kirkclareli and some of the small towns in the district as Ahmetbey are very famous with its *meatballs*. The meat in the region is very special, because of the tasty meat of the Kivircik sheep, which is used in the making of the meatballs.

34

Kirkclareli is also preferred because of its *rich natural dairy products* as cheese and yogurt. Here you visit small dairies and taste original buffalo yogurt.

Buffalos in Vize municipality

Kirkclareli is a region with a coast of Black Sea and has rich *fish cuisine* as preparation of the turbot (kalkan) fish. It is very tasty fish and could be tasted in restaurants in Igneada and Kiyikoy.

Demirkoy municipality is very famous with its *aromatic strawberries and natural honey* products. Also there and in the other parts of the district the visitors could *taste goat or lamb cevirme*.

Pekmez from beet is still are making by the local women in the district and especially in Poyrali village, Pinrhisar where the traveller could buy this product.

The visitor centres in Hamdibey village and in Sislioba village also ready to treat the guests with Bosnian cuisine and local tastes.

4.3.2.2. Cultural Tours

Turkey has been positioned as more a sun, sea, and sand destination than a cultural destination. According to the State Planning Organization's Five-Year Development Plans, as well as past and current tourism plans for Turkey such as Tourism Vision 2023, cultural tourism is seen more as an alternative and secondary type of tourism for Turkey.

Certainly we can claim that Turkey in general and Kirkclareli in special can offer unique, positive and memorable cultural experiences for culture –core and culture-peripheral tourists.

In the last three-four years building of different cultural houses and elaboration of different ethnographical expositions increased the opportunities for successfully promoting of cultural tours in Kirkclareli.

The travellers could visit Kirkclareli *Yayla quarter* with its cultural houses, to see the model of Atatürk's house, to visit the crafts exhibition in the house-museum of arts and culture and to buy from local hand-made souvenirs presented in the street of arts.

Kirkclareli museum also has good ethnographical exposition and is a very rich to historical, cultural and architectural objects.

Also, they could visit Luleburgas Ertugrulkoy Cultural House and the house of Fatma Nine or to see the weaving process in Poyrali village, Pinarhisar.

Cultural tours are very important also for Bulgarian and Greek people whose ancestors had emigrated from these lands nearly 100 years ago and now they comes each year in Thrace to see their old houses and places where were born their parents.

Many villages in the district are visited by Bulgarian and Greek tourists came especially to sea these villages.

Vize and Kiyikoy are in the center of the historical and cultural tours in Kirkclareli. They promote the rich historical heritage of the region and provide different attractions in nature and around the ancient *castles, religious and cultural monuments*.

4.3.2.3. Eco – Tourism in Kirkclareli:

What is mean **ecotourism**: Ecotourism is now defined as "responsible travel to natural areas that conserves the environment, sustains the well-being of the local people, and involves interpretation and education" (TIES, 2015). Education is meant to be inclusive of both staff and guests.⁷ Ecotourism is about *uniting conservation, communities, and sustainable travel*.

Ecotourism is the other strong opportunity of Kirkclareli district to develop sustainable tourism and to attract more and more nature lovers in the region.

⁷ The international ecotourism society

Demirkoy and Vize municipalities are in the center of the eco-tours in Kirkklareli.

Dupnisa Cave, the lakes of Igneada National Park, local Longoz forests, Kasatura and Panayir Bays, the Strandza/Yildiz mountain ... all of them are a part from the eco-tourism in Kirkklareli.

Here the travellers and nature lovers could make **tracking** in the forests of Yildiz mountain and Longoz forests, could participate in **birds watching** tours around the lakes of Igneada National Park, could **climb** to the top of Strandzha/Yildiz Mountain – Mahya hill and to see the *Zelenika/ Forest's rose / Periwinkle* plant which is stay green in the winter and blooms with amazing purpura / pink flowers.

4.3.2.4. Rural destination – Kirkklareli

Rural tourism aims to include and benefit rural communities, while preserving their environmental and cultural assets. It brings rural areas economic development by creating additional income and employment. Tourism development can also improve the social wellbeing in rural areas. For example by stimulating improvements in infrastructure, sanitary and electricity networks as it was done in many local villages in Kirkklareli (Hamdibey and Armagan villages).

Rural tourism fits perfectly into the trend that European travellers seek authentic, unique experiences and local lifestyles. European rural travellers want to experience natural, unspoiled landscapes and authentic accommodation.

Rural tourism in Kirkklareli is stimulated by the Eco and summer tourism in the region. Local villages as Limankoy, Sislioba and Begendik are very high positively affected from the visits of local and foreign summer – sea tourists coming to the costs of Black sea.

There, especially in Limankoy has a good accommodation infrastructure – many of the local people have turned their houses into motels and provided services as **cycling tours** to the near villages and drinking of local **Turkish coffee** made on hot sand.

4.3.2.5. Summer Sea Destination

Igneada and Kiyikoy have the most beautiful sand costs of the Black Sea. Igneada has nearly 2200 people living permanently in the town and hosts nearly 25 000 people in the summer season.

Kiyikoy is smaller than Igneada, but in the summer season its number of citizens are nearly 20 000 people.

The Black sea cost in kirklareli has very beautiful and virgin bays and Panair Iskele and Kasatura bay. These places are under the special national protection and are preferred for camping.

The new investments in the Black sea cost giving big opportunities for accommodation in 5 stars hotels or in bungalows and camps.

Two cities are also selected and described in the 2023 National Tourism Strategy as the places that should be promoted and developed as tourism cities.

Igneada beach

Kiyikoy with the view of the port and the beach

V. PROPOSALS FOR STRATEGICAL OBJECTIVES AND AIMS

1. Strategic Aim: Diversification of the tourism types in Kırklareli and Burgas and spreading the tourism of 4 seasons

1st Strategy: stimulating cooperation of local stakeholders and tour operators for the realization of tourism activities that will bring natural, historical and cultural riches to the forefront,

2nd Strategy: integration of registered cultural assets in the cultural inventory of both provinces into the tourism sector - completion of the survey, restoration, and restitution projects of the related assets and their socialization,

3rd Strategy: Determination of traditions and customs, festivals and events that are realizing in the provinces and establishment of festival tourism routes

4th Strategy: Preparation and presentation of the annual tourism program of Kırklareli and Bourgas with points, places that could be visited in all four seasons and ensuring suitable tourism activities

2nd Strategic Aim: To increase the quality of tourism services in the province of Kırklareli

1st Strategy: Establishment of new accommodation facilities that will provide services to the tourism accommodation sector, especially in rural areas - development of pensions in rural areas and increasing the quality of existing ones,

2nd Strategy: Execution of capacity and quality enhancing trainings, seminars and information activities for the stakeholders operating in the tourism sector,

3rd Strategy: Accommodation and food and beverage facilities located in the districts should be included in a specific common classification database,

Strategy 4: Collaboration of local tourism sector representatives with the education institutions as Kırklareli University, Tourism vocational school, tourism high schools, etc.

3rd Strategic aim: Ensuring joint promotion of the districts of Kırklareli and Bourgas

1st Strategy: Preparation of Turkish and Bulgarian promotional documents on tourism activities and cultural and historical assets in Kırklareli and Burgas districts

2nd Strategy: Realization of joint promotional trial tours for local and foreign tour operators

3rd Strategy: Promoting the two districts in common fairs, festivals, promotional events as a part from joint tourism destination

4th Strategy: Preparation and promotion of annual joint tourism program of one common cross-border destination, that includes appropriate tourism activities, points proposed to be visited and interesting activities that could be done in Kırklareli and Burgas districts.

Sources:

UNWTO: research of World Tourism Organization

Trakya Turizm Routes: <http://trakyaturizmrotasi.com/>

Kirklareli cultural monuments: www.kirklarelikulturenvanteri.com

Stranca Magic project's web site: www.strancamagic.com

Trakya Bag Rotasi project

TUIK – Statistical data: <http://www.tuik.gov.tr>

ДОКЛАД

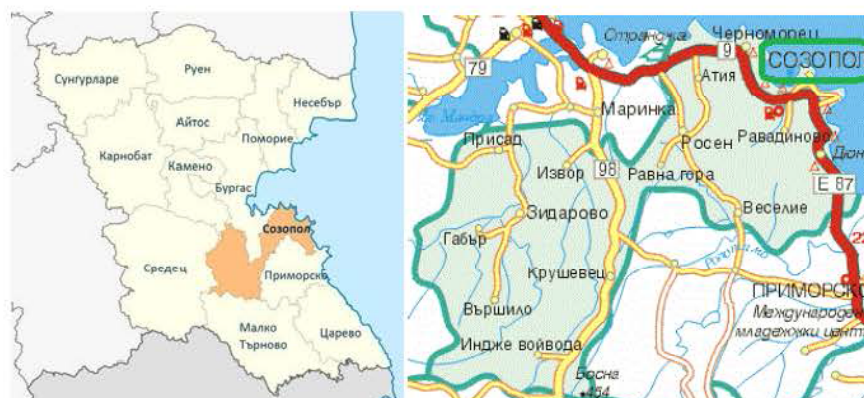
**ЗА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИТЕ ПАМЕТНИЦИ В
ОБЩИНА СОЗОПОЛ, ОБЛАСТ БУРГАС, BULGARIA**

**Изготвен от екип на „Созопол Тур” ООД
Гр. Созопол, Община Созопол, Област Бургас
Ул. „Милет” № 50**

СЪДЪРЖАНИЕ:

- 1. Местоположение и кратка историческа информация за Община Созопол.**
- 2. Списъци на културните паметници на Община Созопол:**
 - 2.1. Археологически обекти. Обща оценка на археологическите дадености за развитието на туризма;**
 - 2.2. Исторически обекти, традиционна и църковна архитектура, мемориали. Обща оценка на исторически обекти, традиционна и църковна архитектура, мемориали като дадености за развитието на туризма;**
 - 2.3. Етнографски групи, фолклор и традиционни занаяти. Обща оценка на традиционната обредна система, фолклор и традиционни занаяти**
- 3. Музеи. Обща оценка на музеите за развитие на туристическа дейност**
 - 3.1. Празници на града и фестивали;**
- 4. Туристическа инфраструктура. Цели на туристическата политика.**
- 5. Национално законодателство, свързано с опазването на паметниците на културата в Община Созопол.**
- 6. Предложения за стратегическа цел и целите за опазване и интегриране на паметниците на културата в туристическия сектор.**

1. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И КРАТКА ИСТОРИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ ЗА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИТЕ ПАМЕТНИЦИ В ОБЩИНА СОЗОПОЛ.

МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ:

Република България, в южната част на Бургаския залив, в полите на Странджа планина.

Граници: север – Община Бургас; запад – Община Средец; юг – Община Малко Търново; югоизток – Община Приморско; изток – ЧЕРНО МОРЕ

Площ: 530 км²

Административен център: град СОЗОПОЛ

Административна принадлежност: Област Бургас

Населени места: 12 – 2 града (Созопол, Черноморец), 10 села, 9 от които са предимно в южната част на Общината, в Странджа или в североизточната ѝ периферия (Равадиново, Атия, Росен, Равна гора, Крушевец, Зидарово, Присад, Габър, Вършило, Индже войвода)

Население: 13 318 жители

КРАТКА ИСТОРИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ

Съвременната територия на Община Созопол има богата история. От хилядолетия тя е кръстопът на древни цивилизации, средище на различни племена, народи и култури, чието мирно съжителство е оставило с поколения и за поколенията изключително стойностно материално и нематериално културно наследство, с атрактивни археологически, исторически и архитектурни ценности.

Най-ранните данни за поселищен живот се отнасят в V-IV хил. пр. Хр. След III-то хилядолетие преди Христа тук се развива най-древната металургична култура в нашите земи. Траките от племето “скирмиани”, които населявали тази част на крайбрежна Странджа били опитни рудари. Те разработили богатите находища на медна и полиметална руда на Медния рид (Бакърлъка) край Созопол и усвоили технология за производство на бронз и сребро, с които отрано се включили в търговския обмен на средиземноморските народи. На п-ов Атия и п-ов Скамний в Созопол възникнали първите тракийски пристанища, от които още в края на I-то хилядолетие пр. Хр. тракийски мореплаватели отнасяли руда, дървен материал, животински и земеделски продукти и други към бреговете на Проливите и Егея.

Богатите брегове около града привлякли вниманието на гръцките търговци и в края на VII в. тук била основана *първата търговска колония по западните брегове на Черно море Апология Понтийска*, която благодарение на обединените интереси на гърци и траки се превърнала в най-цветущия черноморски град през Античността.

Въпреки че пострадал силно от римските завоеватели през 73 г. пр. Хр., той бързо се възстановил и през IV век вече имал двойна крепостна стена и голямо пристанище. Новото име *Си/о/зополис* (=Град на спасението) било свързано и с възникването на най-старата християнска община в днешните български земи, която от V-ти до средата на XVII век е била самостоятелна Епископия. Християнските светини и многобройните манастири в града и околностите му, и по островите привличали много поклонници през Средновековието. По времето на средновековна България по околните ридове били построени много крепости, които пазели пътищата, свързващи голямото търговско пристанище на Созопол с вътрешните български земи. И след османското завладяване градът и неговата околност запазили икономическия си статус, поради функционирането на корабостроителниците и пристанищата за превозване на храни за столицата на Османската империя. А в началото на XIX век тук се преселили българи-търговци от вътрешността на Странджа, които построили богати и красиви къщи, пример за българската черноморска архитектура.

След Освобождението през 1878 г. и особено в началото на XX век в Созопол и района започнал нов етап на икономически и духовен напредък. Тук се преселили много български бежанци от Одринско и Западна Тракия, създадени били нови селища, активизирала се икономическата дейност. Били създадени нови модерни предприятия за обработка на риба и земеделски продукти, кооперативни сдружения в риболова. Изградени били нови църкви и български училища. През 1925 г. на остров "Св. Кирик" било открито първото Рибарско училище в България, което обучило много поколения рибари и моряци в България. Заедно с риболова в района на днешната община е запазено и традиционното рударство и земеделие.

През последните 30 години икономическите приоритети на Община Созопол се променят много динамично в посока развитие на туризма като главна икономическа дейност, осигуряваща основния поминък на местното население. И в тази посока успехът може да бъде гарантиран само с балансираното и ефективно опазване и използване на богатото културно-историческо наследство и изключителните природни дадености за получаване на устойчиво висок стандарт на туристическите продукти.

СЪЩНОСТ И ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ В ОБЩИНА СОЗОПОЛ

Съхраненото изцяло или фрагментирано наследство от този хилядолетен живот се позиционира в рамките на няколко основни дяла, групирани и в двете основни групи на човешките културни постижения:

- Материално културно наследство.
- Нематериално културно наследство.
-

Разкриването на археологическите структури е предимно в Созопол, където са съсредоточени повечето от тях. Разкопките започват на научно равнище през XIX век и след инцидентно продължение по различни поводи - от самото начало на следващото столетие, например през 1902, 1924 и 1946-1949 година, от 70-те години насам се превръщат в трайна практика на Националния археологически институт и музей на Българската академия на науките. Особено се активизират те през последните две десетилетия както на територията на полуострова, така и на остров "Св. Иван", а отскоро и на остров "Св. Кирик". Със създаването на Центъра за подводна археология започват по-активни изследвания в акваториалната защитена зона на резервата "Античният град Аполония", където са регистрирани находки от праисторически живот върху някогашната суша, свързвала до XVII век остров "Св. Кирик" с полуострова в единно цяло, а днес под вода.

До този момент разкритите по археологически път находки, както и историческите извори, очертават изключително активно културно развитие на античния полис Аполония, представящо града като водещ, най-малкото за района на българското Черноморие. Значимо е и неговото развитие през Римската епоха, когато е изграден мащабен фар върху територията на днешния остров "Св. Кирик", приблизително на мястото на Рибарското училище.

Активно строителство на църковни постройки се установява от периода V – XIV век. Това са големи базилики, някои от които са преустройвани в кръстокуполни църкви. Част от тях са доста богато оформяни с каменно-пластични архитектурни и декоративни форми. Созопол има трайно място и в общата църковна история на Рим, Византия и България от този период.

Времето на Османското владичество е белязано за града с постепенен упадък, но тук са съхранени доста църковни и утилитарни постройки от това време, представителни за епохата образци. Жилищната архитектура е от типа "Черноморска

къща", със специфичните за района около Бургаския залив фасадни изолации. Съхранени са образци от периода XVIII - XIX век - в оригинал, реставриран оригинал и копия, създадени чрез преизграждане. Запазени са и отделни групи от по няколко сгради, главно в южната половина на Стария град, където е и по-голямата концентрация на недвижимо културно наследство.

Нематериалното културно наследство на Созополска община отразява духовния комплекс от обичаи, обредни ритуали, народни занаяти, устно и песенно творчество на старото местно население и на заселилите се тук в периода 1903 - 1928 година тракийски бежанци. Изградени са и етнографски експозиции, провеждат се местни фолклорни празници - Пеперуда, Кукеров ден, Никулден и др. Значим ежегоден културен фестивал е „Аполония”.

Созопол и непосредствените му прилежащи околности са важен охраняем район на защитени видове. Бакърлъкът е едно от най-важните места в страната за гнездящия тук Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Голям маслинов присмехулик (*Hippolais olivetorum*) и Голяма пъструшка (*Porzana porzana*). Мястото е типично и за срещания се тук Средиземноморски буревестник (*Puffinus yelkouan*). На островите "Св. Иван" и "Св. Петър" гнездят над 70 вида птици. Тук се намира най-голямата в страната колония на Сребрилата чайка (*Larus cachinans*), разположена извън населените места по кайбрежието. Ястребогушото коптиварче (*Sylvia nisoria*) и Градинската овесарка (*Emberiza hortulana*) имат представителни гнездови популации в района. През зимата морските заливи предоставят убежище и храна на значителен брой водолюбиви птици, включително Черновратия (*Gavia arctica*) и Червеновратия (*Gavia stellata*) гмуркачи и Голямата бяла чапла (*Egretta alba*). Освен това Созопол се намира на миграционния път на птиците Виа Понтика (минаващ по Черноморското крайбрежие), което е удобно за практикуване на орнито- и фото-туризъм. На "Св. Иван" се намира и единствената в страната популация на интродуцирания през 1934 година вид заек-подземник (*Oryctolagus cuniculus*).

Созопол, в целия обхват от античността до XX век има значението на представителен културен образец на урбанизационното развитие из Черноморието. Градът притежава няколко отлични музейни колекции, особено археологическа, в която впечатлява една от най-добрите световни експозиции на рисуваната антична керамика. Сравнително добре съхраненият градски пейзаж, независимо от некомпетентни намеси в него, както и на огромният потенциал в областта на археологията, където се очакват нови значими открития, правят Созопол първостепенен обект на националния и

международния познавателен туризъм и национално значим резерват на културни ценности.

Със Закона за културното наследство в Р България, в приложение към чл. 50, ал. 3, в списъка на регламентирания по него национални археологически резервати освен НАР "Острови "Св. Иван" и "Св. Петър", присъства като отделен от общата градска тъкан и Археологически резерват "Античен град Аполония". Засега конкретизиращ документ не е изработен. отнасящо се за границите и режимите на ползване на територията на остров "Св. св. Кирик и Юлита", който продължава да бъде част от Археологическия резерват "Античен град Аполония".

2. СПИСЪЦИ НА КУЛТУРНИТЕ ОБЕКТИ В ОБЩИНА СОЗОПОЛ

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ОБЕКТИ

Цялата територия на Созополска община е с висока концентрация на археологически обекти. Те се отнасят към различните епохи: Праистория, Античност, Средновековие, Възраждане и са свързани с поселищния живот, строителството, военното дело, корабоплаването, рударството, религиозния живот и погребалните традиции. Част от тях са изследвани чрез археологически разкопки и подводни проучвания и могат да бъдат социализирани за туристическо посещение. Други са запазили автентичния си вид и могат да се предвидят за бъдещо проучване като туристически потенциал. *Представянето им по селища ще даде най-добра представа за тяхната значимост, състояние, възможности за социализация, туристически потенциал.* Разпределени са по категории паметници от национално и местно значение.

СЕЛО ВЪРШИЛО

1. *Долмен* – паметник на културата от национално значение, представящ мегалитната тракийска култура, на 3 км южно в горски фонд, труден достъп. *Представява интерес за екстрем и специализиран туризъм.*
2. *Тракийски некропол* от 4 надгробни могили, паметник на културата от национално значение в м. Юртя; *тракийски некропол* в м. Костадинка от 12 могили – горски фонд и още *три единични могили* в земеделски земи. Не са проучени, но представляват интерес поради очертаването на възможен тракийски център с възможности за социализация. *Подходящи за специализиран туризъм.*

СЕЛО ГАБЪР

1. **Късноантична и средновековна крепост** на 1 км южно от селото, вероятно охранявала стария път между древните градове Дебелт и Созопол. Сега достъпът е по горски път, пешеходен преход. Не са извършвани археологически разкопки. *Подходяща за включване в маршрут – културен туризъм.*

СЕЛО ЗИДАРОВО

1. **Тракийска и средновековна крепост** в м. Калето - 4 км по посока на с. Присад, в горски фонд. Не е извършвано археологическо проучване. Достъп по горски път, пешеходен преход. *Подходяща за включване в маршрут-екстремн или специализиран туризъм.*

2. **Древни тракийски рудници.** Няма достъп до рудните галерии, които сега са пломбирани. *Подходящи само за специализиран туризъм.*

3. **Тракийски некропол** южно от селото в м.Тауклисе -"Еленски гробища" – 12 надгробни могили, паметник на културата от национално значение – не са проучвани, но представляват интерес като *възможност за откриване и представяне на тракийски култов комплекс, свързан с най-древните рударски селища.*

Всички обекти в Зидарово са за един общ маршрут.

СЕЛО ИЗВОР

1. **Тракийски надгробни могили** в м. Дренака, паметник на културата от национално значение, не са проучвани. Достъп по горски път.

СЕЛО ИНДЖЕ ВОЙВОДА

1. **Два долмена** – паметник на културата от национално значение в м. Равен кайряк, горски фонд. Не са правени археологически разкопки, представляват интерес като паметници на мегалитната култура - *специализиран туризъм.*

2. **Тракийски могилен некропол** – 6 могили, паметник на културата от национално значение в м. Първи пост.

3. **Тракийска и късноантична крепост** в м. Градище на 4 км северно от селото. Не е проучвана, с труден достъп по горски път. *Може да бъде включена в общ маршрут, представящ тракийските паметници.*

СЕЛО КРУШЕВЕЦ

1. *Късноантична и средновековна крепост* в м. Калето на 1,5 км северозападно от селото, в близост до камшените карисри. Не са извършвани археологически разкопки, *труден достъп за екстремно изкачване.*

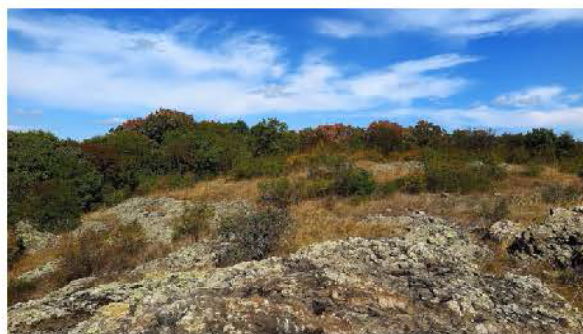
2. *Стар рудник от римско време* на 1 км южно от селото в м. Бакър боклу, пломбиран. Достъп по черен път, *може да се наблюдават останки от медна шлага, следи от груба флотация на рудата.*

СЕЛО МАРИНКА

1. *Долмен*, паметник на културата от национално значение – 2 км южно от селото. Достъп по черен път, *подходящ за специализиран туристически маршрут.*

СЕЛО РАВАДИНОВО

1. *Тракийска крепост “Малкото кале”* на 5 км югоизточно от селото. Достъп до горски път. Извършени са частични археологически проучвания, при които е разкрита цитаделата на тракийско укрепление от старожелязната епоха VIII в. пр. Хр., укрепителна система, порта, култов комплекс и част от стар път. *Може да се използва за туристически маршрут след разчистване и маркиране.*

СЕЛО РОСЕН

1. Два долмена, п.к. от нац. значение в м. Литуру и м. Сусуру

2. Тракийска, късноантична и средновековна крепост източно от селото на връх “Бакърлъка”, не е проучвана по археологически път, възможен достъп по горски път. *Подходяща за екстремн туризъм.*

ГРАД ЧЕРНОМОРЕЦ

1. Полуостров Атия - древен тракийски град “Антий”. Може да се разгледа музейната сбирка при Морската военна база и параклиса “Св. Мина”, изграден върху античния некропол на града. Достъп при уреден режим от Морската база.

2. През 2014 г. – 2015 г. при теренни археологически проучвания в източната част на гр. Черноморец е разкрита Ранновизантийска и Средновековна крепост, разположена на 65 дка площ. Паметник на културата от национално значение, достъпен за туристи.

Крепостта Акра

Средновековна шарапана

2. Тракийски надгробни могили на 2 км западно, Паметник на културата от национално значение.

3. Локализация на опожарения средновековен манастир “Св.Никола” /XI-XVIIв./ от където води старото име на селището. *Възможно археологическо проучване и социализация на обекта за поклоннически туризъм.*

ГРАД СОЗОПОЛ

Созопол днес. Панорама-въздушна снимка

Созопол в миналото. Архивни снимки

Национален археологически резерват „Античен град Аполония” с граници – стария град на п-в “Скамний”. Разработен археологически кадастър, редовни археологически проучвания и проекти за консервация, реставрация и социализация на обектите, за да се превърнат в по-привлекателни за туризъм: “Южна крепостна стена-1996 г.”, “Античен и средновековен християнски комплекс до ц-ва “Св. Георги”-2002г.

Основни обекти:

- *Крепостна отбранителна система по бреговата линия на полуострова* – добре запазени участъци от средновековната крепостна стена, основи на 8 кули, 3 потерни – тайни входи, главна порта при шийката на полуострова, добре проучени, част от системата е реставрирана и достъпна за любители и специалисти.

*Част от южния фронт на Ранносредновековната (късноантичната)
стена (IV - VI век)*

*Източната външна стена (вт. пол. на V век)
след реставрацията*

- *Останки от жилищни и занаятчийски комплекси от античността и средновековието, кладенци и други водоснабдителни и канализационни съоръжения от същите епохи в частни и обществени парцели. Проучени и реставрирани, те са включени в туристическите комплекси. Напр. "Античният кладенец"; Портата "Степата", "Дукова къща" и др.*

Археологически структури – Дукова къща

- *Средновековен християнски комплекс до действащата църква "Св. Георги" между централните улици "Аполония" и "Св. св. Кирил и Методий". Тук са открити най-старите останки от древна Аполония от началото на нейното основаване VII в. пр. Хр., върху които е била построена епископската църква на Созополската епископия. По проект Красива България Община Созопол е реализирана реставрацията и социализацията на обекта и създаването на многофункционално пространство за културни дейности – спектакли, концерти, изложби и др.*

Средновековен християнски комплекс до църква "Св. Георги" (IX - X век и кр. на XI век)

Средновековен манастир "Св. Апостоли" (кр. на XI - XII век) на нос Скамни.

Според археологическите данни манастирът е издигнат на старо свято място. Още през VI в. пр. Хр. вдадените в морето вулканични скали с многобройни цепнатини и изкуствени изсичания се превръщат в светилище на богинята на земеделието и плодородието Деметра, което продължава да функционира до III в. пр. Хр. включително. През XI век от вътрешната страна на куртината е построен малък (вероятно гробищен) параклис. През XII век непосредствено на запад от него е издигната внушителна трикорабна базилика, с мраморна декорация. В северния ѝ кораб е включен изсеченият в скалите свещен резервоар за вода от древното гръцко светилище. Край нея е разкрит некропол, използван от XI век до края на XIX век.

3. Средновековна църква в участъка на площад „Хан Крум“.

Според археологическите данни в центъра на наоса и в основата на централната олтарна конха, външно от изток, са проучени основи на по-ранна, едноапсидна църква, върху която през втората половина половина на X век е изградена трикорабна базилика.

Наблизо е разкрита пещ за керамика, функционираща в края на първа четвърт до средата на V век пр. Хр. Разкрит е и голям некропол от различни епохи – от архаично време VI-V в. пр. Хр. до Средновековието вкл.

4. **Античен некропол на Аполония Понтийска**, разположен по цялата пясъчна ивица от Морска градина до къмпинг Смокини. Много добре проучен чрез археологически разкопки в м. Колокита и Буджака, елементи от него след консервация се включват в парковата среда на частни хотелски обекти.

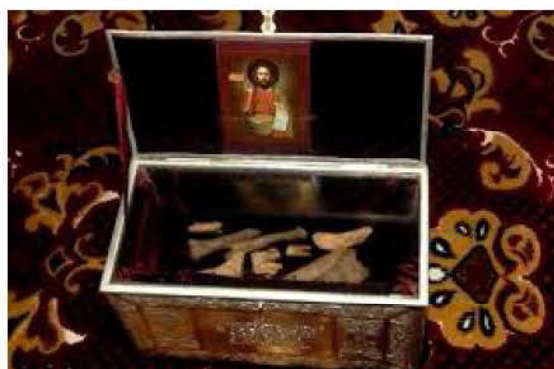

Античен некропол

4. Средновековни манастири на о-вите “Св. Йоан” и “Св. св. Кирик и Юлита”

- О-в “Св. Йоан” е национален археологически резерват. Там са извършени сериозни археологически проучвания на най-големия манастирски комплекс на Черноморското крайбрежие съществувал от VI до ср. на XVII в. “Св. Йоан Кръстител”. Разкрити са две църкви, великолепни представители на средновековната християнска архитектура и основи на манастирската магерница и монашеските килии. *Тук са намерени мощи на Свети Йоан, предизвикали сензация и довели до голям прираст в туристическия поток в Созопол.*

Достъпът до острова е по море, засега само с лодки и малки яхти. Поради доскоро строг режим на допуск като военен обект няма благоустроени пътеки и пристана е в лошо състояние. Обектът е много периспективен като туристическа дестинация, а в рамките на общината с най-добри условия за културен и поклоннически туризъм, но след необходими консервационни мерки, специализирана охрана и социализация, които да ограничат вредителствата и недобросъвестните туристи.

Остров „Св. Йоан”- Базилика „Св. Йоан Кръстител”- Моци на Свети Йоан

5. Остров „Св. св. Кирик и Юлита”, Манастир „Св. св. Кирик и Юлита”. Смята се, че манастирът е разрушен през 1629 година. Липсват сведения за възобновяване на обителта.

ОБЩА ОЦЕНКА НА АРХЕОЛОГИЧЕСКИТЕ ДАДЕНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА

СИЛНИ СТРАНИ:

- Голяма концентрация на разнообразни и представителни паметници с национално и местно значение по цялата територия на общината. Част от тях главно в Созопол и близките околности са добре проучени, има извършена консервация и реставрация. Така се създадоха модели и приложиха европейски стандарти за устойчивото развитие и използване на археологическото наследство за развитието на туризма в Созополска община.
- Повиши се интересът на туристите към археологическото наследство извън музеите. Подобро му представяне и стопанисване привлича вниманието на специалистите и създава условия за развитие на национален и международен конгресен туризъм.
- Има възможности за разширяване на мрежата от туристически маршрути по археологически обекти не само в града, но и в селищата в общината за да привлекат инвестиции за подобряване на инфраструктурата и нови работни места. Възможността за използване и в други сезони освен летния създава устойчивост на туристическия продукт и по-трайна заетост и квалификация на кадрите.

СЛАБИ СТРАНИ:

- Липсва добре разработена общинска стратегия и Програма за запазване на археологическите паметници – публична собственост на територията на общината и стандарти за тяхното социализиране в държавни, общински и частните имоти, което е предвидено като изискване в българската нормативна уредба. Това лишава от възможност Общината да реагира ефективно при тежки нарушения и така я лишава от важен ресурс за развитието на устойчив туризъм.
- Неразвита инфраструктура в селската зона на общината, което затруднява достъпа на туристически групи поне до изходни бази за маршрутите към археологически обекти.
- Липсва добра информационна система по места, указване на български и английски на отделните паметници и комплекси дори и в Созопол.
- Няма подготвени кадри за специализирани водачи, не се контролират туристическите фирми и техните екскурзоводи, което води до некомпетентно и лошо представяне на археологическото наследство, разпространение на некачествени гидове и брошури.
- Не се лицензират организираните от частни туристически фирми маршрути на териториите на археологическите паметници, което води до замърсяване и унищожаване на структурите. Пример: т.нар. пикници на о-в "Св.Иван".

ИСТОРИЧЕСКИ ОБЕКТИ, ТРАДИЦИОННА И ЦЪРКОВНА АРХИТЕКТУРА,
МЕМОРИАЛИ

На територията на Община Созопол има много интересни исторически обекти, свързани с по-новата история. Те представят етническата характеристика и миграционните процеси в епохата на Възраждането и XX век, национално-освободителното движение, участието във войните за запазване територията на българския народ, изграждането на български училища и църкви. По-голяма част от тях са обявени за архитектурни и художествени паметници. Широко представена е традиционната архитектура в три основни типа: черноморска, странджанска и тракийска къща.

СЕЛО ВЪРШИЛО

1. Църква “Св.Богородица”, паметник на културата от местно значение, построена 1882 г., а иконостасът е от 1884 г., без висока художествена стойност и опростена дърворезба.

2. 23 къщи, частна собственост, декларирани като паметник на културата от местно значение, представлящи странджанската традиционна архитектура. Голяма част от тях вече са в тежко конструктивно състояние, без поддръжка.

СЕЛО ГАБЪР

Мемориален паметник – пирамида в м. Саръ-Гьолджик на загиналия през 1924 г. антифашист Костадин Марков

СЕЛО ЗИДАРОВО

1. Църква “Св.Георги”, строена 1857 г. Има интересен иконосас и владишки трон, рисувани двери и царски икони на иконостаса от ср. на XIX в.

2. 10 къщи, частна собственост, обявени за паметник на културата от местно значение. Представят загорската традиционна къща.

3. Паметна плоча на антифашиста Костадин Марков, загинал 1924 г.

СЕЛО ИЗВОР

1. Паметна плоча на загиналите в Балканските и Отечествена война

2. Паметници на живялите в селото български революционер и опълченец във Войната 1877-78 г. Рафаил Мойсеев и съпругата му Иванка Райнова - Мойсеева, медицинска сестра в VII Опълченска дружина, дъщеря на съратника на Левски и ръководител на Старозагорското въстание 1875 г. Никола Райнов.

3. Три къщи, частна собственост са обявени за паметник на културата с местно значение. Представят дървената традиционна странджанска архитектура на рупската етнографска група.

СЕЛО ИНДЖЕ ВОЙВОДА

1. Историческо място "Севриево кладенче" на 2 км северно от селото, свързано с легендарната личност на хайдутина и закрилник на бедните Индже войвода.

2. Дервенджийската чешма – архитектурен паметник на културата, посветено на мястото, където се събирала хайдушката дружина на Индже войвода.

3. Църква "Св. Илия", архитектурен паметник на културата от местно значение. Строена в средата на XIX в. С дърворезба и художествена стойност се отличават олтарните двери, владишкия трон, анвона и двете слънца на тавана.

4. 83 частни къщи са обявени за паметник на културата от местно значение – рупска традиционна дървена къща.

СЕЛО КРУШЕВЕЦ

15 частни къщи обявени за паметник на културата от местно значение. Странджанска традиционна дървена архитектура – рупска група.

СЕЛО РОСЕН

1. Църква “Св. Георги”, архитектурен и художествен паметник на културата, строена в средата на XIX в. Дърворезбата има художествена стойност, представя странджанската възрожденска школа, повлияна от тревненски майстори. Царските икони са рисувани от самобитния художник от Созопол Иван Попов, 1882-83 г. Сградата е добре реставрирана и поддържана.

2. Килийно училище, паметник на културата от същия период, реставрирано, достъпно за посещение. Заедно с църквата образуват един музеен комплекс за началото на българската просвета и самостоятелна църква. Стопанисва се от читалището.

ГРАД СОЗОПОЛ

1. *Църква “Успение на Пресветата Богородица”*, художествен паметник на културата от национално значение, строена през османската епоха върху по-стара църква от средновековието. Сега музейна експозиция за възрожденска иконопис при Общинския музей. Извършена реставрация на сградата, иконостаса, амвона и владишкия трон са изключителна художествена стойност на дърворезбата. В експозицията е показана сбирка от икони, спасени от различни църкви в града и общината, които са реставрирани от Музея.

Църквата "Успение на Пресветата Богородица" от XV, XVII и XVIII век

2. *Църква "Св.Георги"*, строена в края на 60-те години на XIX в. върху стара средновековна църква. Художествен паметник на културата – оригинален дърворезбен владишки трон и анвон, икони от Странджанската иконописна школа, XIX в. Добре реставрирана и поддържана като главен църковен храм на града.

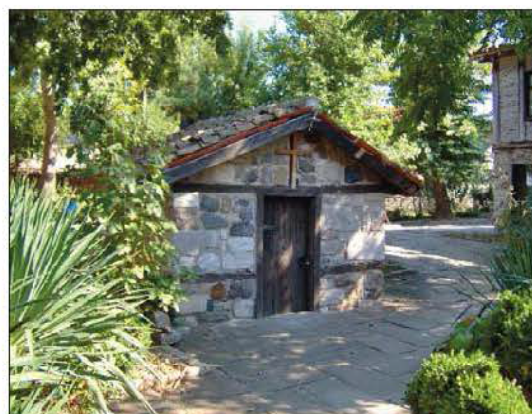
3. *Катедрален храм "Св. св. Кирил и Методий"*, архитектурен паметник на културата, строена в нач. на XX в. от преселници-тракийци. До 1978 г. тук се помещава археологическия музей, а по-късно сбирката на Центъра по морска история и археология. Върната на църковната община през 1999 г. Реставрирана, занемарен външен вид. Паднал покрив, не е извършен ремонт и се използва не по предназначение. наричана още "Бежанската черква", защото е построена през 1889 г. със средства на българи бежанци от Одринска и Беломорска Тракия. По това време и трите градски църкви са подчинени на Цариградската патриаршия. Била е извън границите на града и богослужения е имало само на големи празници. Църквата е последната работа на майстор-строителя Уста Генчо от Трявна. Има размери 25(д)х12,7(ш)х12м(в). В нея се съхранява ценен резбован иконостас, работа на дебърски майстори от XVII-XVIII век, който е пренесен от разрушената през XIX век созополска църква "Свети Йоан Богослов". През годините на комунистическия режим не е действаща. Върната е на Св. Синод на БПЦ през 1989г. и след обстойна реконструкция в нея отново се извършват богослужения от 2011 г.

4.Християнски параклиси: „Св. Марина”, „Св. Зосим”, „Иисус Христос”, „Св. Атанас”, „Св.Димитър”, „Св. Апостоли”, „Св. Пантелеймон” и други, разположени в различните махали на стария Созопол, стопанисвани от хората. Някои от тях са запазени от края на XIX в., други са новопостроени върху стари култови места, за които са пазят предания.

Параклис „Св. Зосим”

Параклис „Иисус Христос”

5. **Мемориален паметник** на загиналите във войните построен 1936 г.

6. *Паметник-могила* на загиналите съветски подводничари 1944 г.

7. *79 декларирани къщи*, архитектурни паметници на културата,представящи традиционната черноморска архитектура и архитектурата от края на XIX, нач. на XXв. в стила на европейски класицизъм и сецесион. Всички те са изградени върху терени, обитавани непрекъснато още от архаичния период (VII-VI в. пр. Хр.) насам.

Пощата, 1885-1889 г.

Къща на Султана Бахарева

Хаджиасланова къща

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

PARTNERSHIP

This project is funded by The European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey Programme.
The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.
Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the author(s).

Традиционни созополски къщи, XVIII-XIX век, реставрирани

9. *Старото училище*, архитектурен паметник на културата от втората половина на XIX в., сега Градска художествена галерия.

ОБЩА ОЦЕНКА НА ИСТОРИЧЕСКИ ОБЕКТИ, ТРАДИЦИОННА И ЦЪРКОВНА АРХИТЕКТУРА, МЕМОРИАЛИ КАТО ДАДЕНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА

СИЛНИ СТРАНИ:

1. Добра концентрация в по-голяма част от селищата в общината на различни по тип, епоха и историческа и художествена стойност регистрирани паметници на културата и мемориали
2. Добра степен запазеност и поддръжка на църквите и архитектурните паметници, разположени изцяло в инфраструктурата на селищата
3. Богатата традиционна архитектура, характерна за региона е много разнообразна и представя различни стилове, свързани с етнографските групи, представени в общината. Това я прави атрактивна за развитие на селски туризъм в комбинация с др. елементи: фолклор, традиционни занаяти
4. Историческата стойност на легендарните паметници и мемориали, свързани с национално-освободителните борби, българската църква и училище ги правят подходящи за целогодишни туристически маршрути с образователен и поклоннически характер, насочени главно към вътрешния туристически пазар / за региона, областния център, училищата/

СЛАБИ СТРАНИ

1. Лоша инфраструктура на селищата, няма интегриране на зоните, в които може да се развива туризъм.
2. Лоша пътна мрежа, до част от селищата няма пряк достъп от общинския център, няма медицински и полицейски структури.
3. Не са разработени планове, регламентиращи застрояването на селищата с архитектурни паметници, поради което част от традиционните къщи се събарят и се пристъпва към друг модел на застрояване.
4. Необходимост от обучение на местни кадри в селата, където може да се развива туризъм, за да се преодолее голямата безработица там.

5. Липса на активност за участие в проекти за създаване на допълнителна заетост в упражняването на традиционни занаяти и производства на храни, др. продукти и сувенири за традиционния туризъм.

ЕТНОГРАФСКИ ГРУПИ, ФОЛКЛОР И ТРАДИЦИОННИ ЗАНАЯТИ

ЕТНОГРАФСКИ ГРУПИ

В Созополска община живеят потомци на няколко етнографски групи, характерни за крайбрежна и вътрешна Странджа:

1. ***Рупци***, старо българско население, населяващо източна и централна Странджа от средновековието, смесило се и с по-старите жители –траките. То е концентрирано главно в с. Индже войвода, Вършило,Извор,Крупшевец, Созопол – преселници от Дерекъойско и Лозенградско

2. ***Загорци***, старо българско население преселило се тук от зоната на Източна Стара планина и Северна България през XVI-XVII в. Населяват с. Зидарово, Присад, Габър, Росен, Равна гора/ преселени от Росен/, Черноморец

3. ***Тракийци*** – преселници от Одринска и Западна Тракия в периода 1903-1925 г. главно в Созопол, Равадиново и в др. села

Представени са и три други етнически групи: гърци, потомци на старо население от античността и средновековието главно в Созопол, турци в с.Равна гора – нови заселници от Кърджалийско и цигани, разселени във всички села през последните 50 години.

ФОЛКЛОР И ПРАЗНИЧНИ ОБИЧАИ И ОБРЕДИ

В общината има села със запазена традиционна култура., свързана с фолклора и обичаите на съответната етнографска група.

-Гергьовден- много почитан празник от местното население тъйкато според народния календар на този ден започва земеделската Нова година и завършва на Димитровден. Като своеобразно начало на този ден се прави винаги курбан за плодородие, здраве, стават традиционни народни борби. В с. Зидарово и с. Росен традиционните събори с обреден курбан и народни борби се правят на този ден, тъй като Св. Георги е патрон на техните църкви.

- *Момински обичай “Мара Лишанка”*, свързан със гадаене за добро задомяване. Уникален обичай, характерен само за загорската група от с. Зидарово, Присад и Росен. Много добре съхранен и изпълняван от групата за автентичен фолклор при читалището в с. Зидарово.

- *Магически обред за дъжд “Пеперуда – храст”* с характерна обредност, различна от другите региони. Днес е най-добре съхранен в с. Росен и се изпълнява от фолклорния състав при местното читалище.

- *Еньовден* - 24 юни, денят на лятното равноденствие - момински обичай за гадаене с билки за здраве и китки за добра женитба. Изпълнява се повече в загорските села, понеже е свързан с плодородието на нивите. За гръцките потомци в Созопол той е известен като “Клидонас” и на този жените и децата за първи път се изкъпвали в морето.

- *Кукеровден* – мъжки обичай за плодородие, изпълняван в понеделник след Сирни заговезни. Най-добра традиция и атрактивност в неговото изпълнение има в с. Черноморец.

- *Димитровден* – на този ден се почита края на земеделската година с курбан за здраве. Димитровден е почитан от рибарите в Черноморец и Созопол, като по стара традиция тогава спира улова на паламуд. Те правели курбан и се събирали на гощавка за започване на улова на скумрия.

- *Никулден* - патронен празник на рибари и моряци с много добре запазена обредност и днес в Созопол и Черноморец. На този ден се прави помен за загиналите в морето рибари и моряци и обредна Никулденска трапеза с “Рибник”. През последните 10 години празникът става все по-атрактивен и привлича много гости. Успешно може да се използва като туристическа атракция.

Вени и цветя в морето

ТРАДИЦИОННИ ЗАНАЯТИ

Сред местното население в селата на общината са запазени традиционни занаяти, свързани с обработката на земеделски и животински продукти като: пчеларство, сиренарство, обработка на кожи, традиционни тъкани от вълна и памук, кошничарство, лозарство и др.

Най-интересни са занаятите, свързани с изработването на риболовни приспособления, лодки и обработка на риба. *Традицията е запазена от древността в автентичен вид и може да се използва за създаване на атрактивен етнографски комплекс за туристите.*

ОБЩА ОЦЕНКА НА ТРАДИЦИОННАТА ОБРЕДНА СИСТЕМА, ФОЛКЛОР И ТРАДИЦИОННИ ЗАНАЯТИ

СИЛНИ СТРАНИ

1. Сравнително добро проучване и съхраняване на българските традиционни обреди и фолклор. Изучаване и представяне от фолклорните състави при читалищата в с. Зидарово, Росен, гр. Черноморец, Созопол.

2. Възможност за включването им в туристически пакети и маршрути с представянето на оригиналните места, където се практикуват.

3. Продажбата на занаятчийските продукти като сувенири ще увеличи заетостта

СЛАБИ СТРАНИ

1. Няма политика за преференциална политика на местните занаятчии.

2. Няма организиран пазар/ панаир/ и реклама за техните продукти

3. Няма организирано обучение и стимули за придобиване на знания и опит в областта на местния фолклор и занаяти от млади хора, което гарантира приемственост и устойчивост като потенциал за развитие на туристическа дейност.

МУЗЕИ И МУЗЕЕН ТУРИЗЪМ

Музейната мрежа в Община е съсредоточена почти изцяло в центъра Созопол. Има само две музейни сбирки при читалищата в с. Росен и с. Черноморец.

ОБЩИНСКИ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ „МУЗЕЕН ЦЕНТЪР” - СОЗОПОЛ

Музейният център е основен културен институт на територията на Община Созопол. Създаден е през 2014 г. с цел проучване, опазване, представяне и популяризиране на богатото културно-историческо наследство на Созопол – най-древния град на България. Развива се в три направления – археология, етнография и изобразителни изкуства. В структурата му са включени Археологически музей – Созопол, Художествена галерия, музей „Свети Никола” в гр. Черноморец, Етнографски музей – Созопол и „Център за изкуства, местни художествени занаяти и традиции” - Созопол.

Археологическият музей е създаден през 1961 г. Помещава се в сградата на Културния дом на Созопол, на централния градски площад „Хан Крум” №3. Музеят е включен под №8 в инициативата на Българския туристически съюз „100-те национални туристически обекта на България”. Експозицията е разположена в няколко зали и представя хилядолетната история и културна традиция на Созопол и региона. Представени са над хиляда експоната, датиращи от V хил. пр. Хр. до XVIII в. Музеят притежава най-голямата колекция от древногръцки вази от VI-IV в. пр. Хр. Забележителни са колекциите от каменни и оловни котви и щокове от II-I хил. пр. Хр., и антични и средновековни амфори. В залите на музея ценителите на историята могат да почувстват духа на отминали исторически епохи. Историческият разказ разкрива тайните на потъналите праисторически селища и тракийските крепости по Меден рид (Бакърлъка). Акцент на експозицията е историята на древна Аполония, основана през 610 г. пр. Хр. Представена е градската култура, погребалните обичаи и колекция изящни древногръцки вази от VII-II век пр. Хр. Интерес представляват античните фризове и архитектурни детайли, колекцията от малка теракотна пластика и фрагменти от най-древния водопровод открит в България, датиран в кр. на V в. пр. Хр.

Историята на Аполония по време на Римската империя (I-IV в.) е представена чрез находки от Римския некропол – амфори, монети, керамични и стъклени съдове. Тук рано проникват християнските идеи. През Аполония минава пътя на Свети Андрей в мисията му за разпространение на християнството по Западното Черноморие. В историческите извори от II в. се споменава името Авъл Публий Елий – епископ на Аполония и Деултум (дн. Дебелт). След приемането на християнството за официална религия в Римската империя през IV в. градът е наречен Созополис – град на спасението. Експонатите от късната античност и средновековието представят Созопол като важен административен, културен и религиозен център на границата между две велики империи България и Византия. От изключително значение е мраморният реликварий с мощи на

Свети Йоан Кръстител, открит през 2010 г. при разкопките на средновековният манастир на остров „Свети Иван”. Важно място сред средновековните експонати заема колекцията от сграфито керамика и средновековни накити. Османският период от историята на Созопол (1453-1878 г.) е представен с монетно съкровище от XVIII век и късносредновековна керамика. Експозицията на музея постоянно се обновява с нови музейни модули, представящи последните археологически открития. *Годишно се посещава от десетки хиляди български и чуждестранни туристи.*

Музеят е домакин на *международния франкофонски фестивал „Солей”* и *„Празници за изкуства Аполония”*. В залите му се организират художествени изложби, камерни концерти, музикални конкурси и майсторски класове.

Interreg - IPA CBC Bulgaria - Turkey

PARTNERSHIP

ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ

Експозицията включва над 300 експоната, дарени от местното читалище, тракийското дружество "Яни Попов" и българо-гръцкото дружество „Аполония”. Тя се помещава в къща „Тракийски хан” (кр. на XVIII в.) – архитектурен паметник на културата от периода на Възраждането. Намира се в старата част на гр. Созопол на ул. „Кирил и Методий” №34.

Автентичен вид на двора придават оформените навеси и чардаци, под които са изложени тъкачен стан, бъчви за вино, кадуси за мачкане на грозде, селскостопански сечива, миндер и битов инвентар. Експозицията пресъздава уюта на някогашната созополска къща със софрата и огнището край нея, изпълнено с кухненски съдове. Акцент на експозицията са традиционните тъкани и облекла, характерни за етнографските групи рупци, загорци и тронки, обитаващи района на гр. Созопол през XVIII-XIX в. Носии, красиви покривки и шарени черги, пъстри престилки, възглавници и ръкавели са част от многоцветието, което контрастира с потъмнелите от времето подове и тавани. Представени са занаятчийски инструменти, свързани с основния бит на населението – риболов, земеделие, скотовъдство. Разположените на пода чекрък, въртелка, чепкала за вълна, маган за чистене семената на памука представят домашните занаяти и придават завършен вид на експозицията.

През 2015 г. е стартиран съвместен проект между Община Созопол, Фондация „Созопол” и ЕС „Созопол – съхраненото културно наследство и културна идентичност

35

през вековете”. В рамките на този проект бе изцяло обновено и разширено експозиционното пространство, разпределено във четири експозиционни зали с различна тематика. Представен е градският бит, култура и ежедневието на населението на град Созопол. В другите експозиционни пространства са разположени гостуващи изложби на РИМ Ямбол – „Кукерите - шарен цвят” и на Националният исторически музей София– „Цвят и мистика – костюмът разказва”.

ХУЗОЖЕСТВЕНА ГАЛЕРИЯ

Художествената галерия на гр. Созопол е създадена през 1991 г. Помещава се в сградата на старото училище – паметник на културата, изградена на скалистия морски бряг в североизточната част на Созополския полуостров. Постоянната експозиция е разположена на два етажа и включва около 300 произведения – живопис, графика и скулптура. Забележителна е колекцията от картини на проф. Александър Мутафов – един от първите български художници маринисти. В самостоятелна зала е представена колекцията „Старият Созопол” на созополските художници Яни Хрисопулос и Петър Катерков. Изложени са творби на Георги Божилов – Слона, Николай Шмиргела, Георги Баев, К. Карамфилов, Греди Аса, Иван Бахчеванов и др. известни български художници. *Галерията организира пленер по скулптура и ежегодни, международни пленери на художници – маринисти.*

ЦЕНТЪР ЗА ИЗКУСТВА, МЕСТНИ ХУДОЖЕСТВЕНИ ЗАНАЯТИ И ТРАДИЦИИ

В ново време сградата (Дукова къща, XIX век) функционира като детска градина и Териториална данъчна служба към община Созопол.

През 2007 г. къщата е почти напълно унищожена от пожар. Възстановяването ѝ се осъществява в рамките на проект „Център за изкуство, местни занаяти и традиции”, по програма „Развитие на сектор рибарство”.

Центърът за изкуства, местни художествени занаяти и традиции е недвижима културна ценност с категория „местно значение“. През 2015 година на това място са извършени пълни археологически проучвания, предшестващи строителните дейности по възстановяването на сградата в първоначалният ѝ вид.

С откриването на експозицията „Старият Созопол”, включваща произведения на изкуството, свързани с града и морето, (автентични икони XVII-XIX век, малка пластика, картини на местните художници Яни Хрисопулос, Петър Катерков и др.) се интегрира

ново динамично творческо пространство, включено в структурата на ОКИ „Музеен център” Созопол.

Функциите на експозицията и дворното пространство на сградата са свързани с обучението на деца и възрастни в приложни изкуства, местни традиционни и художествени занаяти. Предвижда се организирането на изложби и експериментална работилница, съвместно със студенти от Факултета за приложни изкуства към Художествената академия гр. София.

МУЗЕЙ „СВЕТИ НИКОЛА” – ГР. ЧЕРНОМОРЕЦ

Музеят е създаден през 2014 г. в гр. Черноморец – разположен на западния бряг на Созополския залив. Селището е известно в исторически извори с името Свети Никола, възникнало през XII в. около едноименния средновековен манастир и съществува под това име до 1951 г. Разположен е в самостоятелна сграда в непосредствена близост до централния градски площад. Експозицията е на два етажа, структурирана в две направления – археология и етнография. В древната история на региона въвежда тематичната археологическа изложба „Черноморец – хилядолетното начало”. Представени са керамични съдове, каменни и костени оръдия на труда открити при разкопки на праисторическото селище в местността „Аклади” – VI-IV хил. пр.Хр. Археологически находки (монети, керамични съдове, амфори и други артефакти) пресъздават историята на ранновизантийската крепост на нос Акра (IV-VI в.) и крепостта на нос Хрисосотира (VI в. пр. Хр. – XIV в. сл. Хр.). Експозиционния модул „Бургаският залив – кръстопът на древни цивилизации” ни запознава с древното корабоплаване и историята на най-значимите антични градове в региона – Месамбрия (дн. Несебър) Анхиало (дн. Поморие), Форос и Акве Калиде (в околностите на гр. Бургас) и Аполония (дн. Созопол). Изложени са каменни котви, оловни щокове и макети на кораби от античността и средновековието. Историческия разказ за всеки един от градовете е богато илюстриран чрез фотоси и археологически находки.

На втория етаж на музея е поместена етнографска експозиция „Бит и култура на крайбрежна Странджа“. Поминъкът и старинните занаяти на местното население са представени чрез земеделски оръдия на труда и занаятчийски инструменти. Пъстрото многообразие на сбирката придават традиционните тъкачи и облекла, характерни за етнографските групи (рупци, загорци и тронки), обитаващи района на Странджа през XVIII-XIX в. Акцент в експозицията е колекция от накити – пафти, колани, гривни, наушници и др. Те са важен елемент от женското облекло и белег за социален статус и естетиката на българката. Специална витрина е отделена за традиционния риболов. Експонирани са икона на Свети Никола – XIX в. и керамична ампула, в която през 2012 г. при разкопките на средновековния манастир „Св. Никола“, гр. Созопол, са открити мощи на светеца. Колекцията допълват навигационни уреди, корабни фенери и принадлежности за черноморски риболов. Най-новият музей на територията на община Созопол е създаден през 2014 г. в гр. Черноморец – разположен на западния бряг на Созополския залив. Селището е известно в исторически извори с името Свети Никола, възникнало през XII в. около едноименния средновековен манастир и съществува под това име до 1951 г.

Музей „Свети Никола“ – гр. Черноморец

ДРУГИ ЕКСПОЗИЦИИ

- МУЗЕЙНА СБИРКА “КИЛИЙНО УЧИЛИЩЕ” В С. РОСЕН

Представя историята на най-старото българско училище в общината и борбата на неговите създатели за българска църква и просвета във втората половина на XIX в. Посещава се главно от български туристи.

- МУЗЕЙНИ КОЛЕКЦИИ НА ЦЕНТЪР ЗА ПОДВОДНА АРХЕОЛОГИЯ И ИСТОРИЯ

Гостуващи изложби, представящи находките при подводните археологически проучвания на потънали селища и кораби в акваторията на Созопол и Южното Черноморие

- АРХИТЕКТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ КОМПЛЕКС „ЮЖНА КРЕПОСТНА СТЕНА И КУЛА”

Изграждан е по проекти на Фондация „Созопол” от 2003 г. насам. Разположен е на южната панорамна алея в резервата. Осигурен е достъп за хора със специфични възможности до и в комплекса.

В него са съчетани елементи от различни епохи – дъвен кладенец (IV – III в.пр. Хр.); част от ранновизантийска стопанска сграда от V – VI век, в която е представена музейна сбирка; средновековна крепостна стена и кула и прилежащи стопански постройки; изложбена зала за съвременна живопис, скулптура и камерни концерти; реставрирана традиционна созополска къща – архитектурен паметник от XVIII-XIX век.

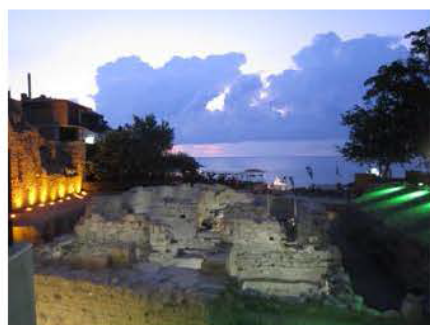

- ЮЖНА КРЕПОСТНА СТЕНА НА ГРАД СОЗОПОЛ И СРЕДНОВЕКОВЕН МАНАСТИР „СВЕТИ НИКОЛА”

Археологическият обект е многопластов и включва структури от различни периоди, свързани с историята и културното наследство на Аполония-Созопол. Проучен е в периода 2008-2013 г. по програмата Via Pontika за социализиране на културното наследство на българското Черноморие. Представени са два основни етапа от крепостното

40

строителство на Созопол - късноантичен (IV-VI век) и средновековен (краят на VI-XIV век). Участък от късноантичната крепостна стена с дължина 48 м и две правоъгълни кули тип бастион е разкрит в западната част на комплекса. В края на VI век пред нея е изградена външна крепостна стена „протехизма“, която огражда целия созополски полуостров.

Повече от 100 г. се провеждат археологически разкопки в Созопол и региона. Още през 1904 г. френският консул Дегранж прави проучвания на остров Свети Кирик и на нос Колокита. Значителни проучвания на некропола на древна Аполония има в периода 1946-1949 г., през 70 те години на XX век е проучван некрополът в местността „Калфата“, както и тракийската крепост „Малкото кале“. От 1992 г. започват редовни проучвания на некропола на древна Аполония, които продължават и досега. В резултат на тях са разкрити повече от 3000 гробни съоръжения и това е най-добре проученият античен некропол от гръцките колонии по Западното Черноморие. Разкрити са много гробни дарове и Археологическият музей в гр. Созопол разполага с най-богатата колекция от древногръцки рисувани вази в България.

- КЪЩА-МУЗЕЙ на художника-маринист Мутафов

Започва да действа като музей през 1976 г. Официално е открита за посещения през 1981 г.

ОБЩА ОЦЕНКА НА МУЗЕИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

СИЛНИ СТРАНИ:

1. Наличие на устойчиви музейни институции, които откриват, опазват и представят културното наследство на Созополска община
2. Много добри колекции, които привличат многобройна публика
3. Осигуряване на специализирана информация на туристите вътре в музея.

СЛАБИ СТРАНИ:

1. Няма нужната информационна система и реклама в града и общината за музейните обекти
2. Общинските музеи не разполагат със собствени екскурзоводи за посрещане на туристическите групи, в т.ч. и на чужд език.
3. Музеят поради липса на щат няма възможност да организира панорамни разходки из стария град, обхващащи музейните обекти и паметниците на културата с което губи важно приходи от туристическия поток.
4. Няма възможност поради липса на правомощия от Общината да контролира екскурзоводите, водещи групи в стария град, поради което често неговата история и културни паметници се представят некомпетентно и във вреда на туристическия имидж.
5. Музейните сбирки в селата не са включени в музейната информационна система и остават изолирани за туристическия интерес.

ПРАЗНИЦИ НА ГРАДА И ФЕСТИВАЛИ

В Созопол има добра традиция при организирането на културни празници през м.май – в *Дните на българската култура* и за *Празника на града “Св. Марина”*. Информацията за тях и насочеността им е повече локална, за местния зрител и трудно достига до туристическите субекти. Това намалява ефективността от реализираните дейности.

Празниците “Аполония” през м.септември се организират встрани от Общината, не се търсят нейните приоритети. Поради известна елитарност не се постига достатъчен

ефект на привличане на туристическия интерес извън кръга на специалисти и редовни почитатели.

Созополска община и на първо място града имат нужда от по –масови и достъпни за всяка публика фестивали, на които да бъде представена културата и туристическите дадености на общината. Целта е те да спомогнат за развитие на нов интерес в туроператори и фирми, при това да бъде извън най-активния сезон.

Например : *Фестивал на рибата* , който да се организира на Димитровден с представяне на рибни продукти, рибарски стоки, да се правят състезания по риболов и др. Ще се демонстрират традиционни обичаи, блюда , морска етнография и фолклор.

ТУРИСТИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Със своето културноисторическо наследство, със запазената си архитектура от XVIII - XIX век и природните си дадености, дълбоките заливи, пясъчните плажове, оградени от красиви скални носове и прекрасен морски климат, Созопол безспорно е място с изключително подходящи условия за развитието на морския рекреативен туризъм и културно-познавателния туризъм.

Добавяйки към това и близостта с Бургас, съответно с летище "Сарафово" и автомагистрала "Тракия" , както и ежегодните празници на изкуствата "Аполония", Созопол може да бъде определен като типична туристическа морска дестинация. Динамиката на развитието на туризма през последните години са видими, но в същото време водят до множество въпроси, чието изясняване се нуждае от статистически данни. Липсата на достатъчно статистика затруднява установяване на количествените и качествените показатели на туризма в общината, което пък от своя страна създава трудности в анализа и правилната преценка на експертно ниво, а от там и до трудности в даването на евентуални препоръки за устойчиво развитие на сектора.

По същото време туризмът заедно със свързаните с него индустрии, като транспорта, земеделието, животновъдството, строителството, търговията, сувенирната индустрия и други, са източник на доходи за общината и генератор на работни места за местното население.

Като основен туристически продукт се налага ваканционният морски туризъм от типа "Слънце, море и пясък" и именно този тип туристи са потребители на основните туристически услуги, като транспорт, настаняване и хранене, плажни услуги.

В голяма степен те са потребители и на допълнителни туристически услуги и атракции за града, като културно-познавателни, културни събития и фестивали, допълнителни услуги и краткотрайни екскурзии в района. Тези краткотрайни културно-познавателни турове следват основният туристически продукт, като го допълват, но към днешна дата все още не функционират самостоятелно и съответно не формират сериозен дял в приходите на приемащата страна, хотели, ресторанти и др. Освен това не са доразвити и така използвани за увеличаване на продължителността на активния топъл сезон и осигуряване на допълнителна икономическа активност в останалите месеци от годината.

Цели на тази туристическа политика би следвало да бъдат:

- Продуктовото разнообразяване на предлагането;
- Контролирано и насочено в правилната посока управление на основният туристически ресурс - пясък, море, въздух;
- Поставяне на акцент върху археологическите разкрития чрез мерки за опазване и социализиране, както и провеждането на устойчива рекламна стратегия, свързана с културноисторическото наследство;
- Ограничаване на презастрояването и високото строителство;
- Удължаване на туристическия сезон, създаване на устойчив туризъм с цел целогодишно използване на ресурсите;
- Привличане на по-високоплатежни сегменти туристи чрез диверсификация на туристическия продукт;
- Създаване на нов имидж на града, чрез ползване на маркетинговия инструментариум;
- Подобряване на общата инфраструктура, пътища, паркинги, пешеходни зони;
- Опазване и съхраняване на културноисторическото наследство и правилното му социализиране чрез създаване на автентично звучаща среда;
- Опазване и съхраняване на природните ресурси;
- Анализ на икономическите, физическите и социалните влияния на туризма, анализ на натиска върху територията, мерки за ограничаване на негативните влияния;
- Активно сътрудничество с големите чужди и български туроператори в посока пак сензация, на туристическия пазар;
- Този тип туристически атракции следва да бъде рекламиран и на международно равнище, най-вече чрез участие на общината с рекламни участия и материали в създаване на маркетингова рамка, водеща до постигане на горните цели.

За постигането на целите, за по-нататъшното устойчиво развитие на туризма в Община Созопол се налага развитието на допълнителните туристически ресурси на Общината, освен класическите, слънце, море и пясък и все още слабо застъпени културно-познавателен туризъм.

Добрият пример на "Аполония" може да бъде последван от други подобни културни, политически или бизнес форуми през месеците от октомври до май, особено късната есен, когато климатичните условия на морето са особено благоприятни за целта. Във тази връзка може би трябва да се помисли за построяването на модерна зала с повече от 1000 седящи места за обслужване на подобни събития.

Наред с това в Созопол и региона успешно могат да се предлагат туризъм от типа културен, здравен, спортен, селски и други. Не е за подценяване и поклонническият туризъм, който също се развива с бурни темпове през последните десетилетия.

В тази връзка откритите през последните години археологически артефакти безспорно произведоха, макар и минисензация, но все в рамките на националното представяне на България на международни туристически борси и изложения. Във всички случаи предлагането на по-широк спектър от туристически продукти и услуги ще доведе до увеличаване на заетостта в общината, особено на тази част от заетостта, която рядко е пряко свързана с ясно изразения сезонен характер на туризма.

Не на последно място развитието на нови видове туристически продукти е гаранция за стабилност при промяна на туристическата конюнктура по политически, икономически и други причини, произлизащи от външната среда.

През последното десетилетие все по-активно се развиват и някои туристически продукти, свързани с морските спортове, с които успешно може да се съчетае културният туризъм, напр. **яхтен туризъм** може да се практикува в порт Марина. Созопол притежава всичко, за което опитният яхтсмен мечтае, а тези с по-малко опит могат винаги да разчитат на съвет и съдействие. Пристанището разполага с 330 котвени места, снабдени с електричество и питейна вода за плавателни съдове до 25 метра; **подводни спортове**. В Созопол се развива бизнес с подводните спортове. Индивидуалните гмуркания се провеждат в заливите "Св. Стефан", "Райски залив" и "Паметника наводолазите" - на участниците в гмуркането се издава специална диплома от Световната конфедерация по подводна дейност /CMAS /; **подводен риболов** - Созопол е едно от най-старите Черноморски средища в развитието на подводния риболов.

4. Национално законодателство, свързано със съхраняването и опазването на местните паметници на културата.

- Ключови стратегически и програмни документи и указания

- ✚ Стратегия „Европа 2020” на ЕС;
- ✚ Териториален дневен ред на ЕС 2020;
- ✚ Стратегическа рамка на Национална програма за развитие на България: България 2020;
- ✚ Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

- ✦ Европа 2020: Национална програма за реформи;
 - ✦ Регионален план за развитие на Югоизточен район 2014-2020 г.;
 - ✦ Областна стратегия за развитие на Област Бургас 2014 - 2020 г.
 - ✦ Доклад за междинна оценка на Областна стратегия за развитие на Област Бургас 2005 - 2015 г.;
 - ✦ Националната програма за реформи на Република България за периода 2012-2020 г.;
 - ✦ Конвергентната програма на Република България за периода 2012-2015 г.;
 - ✦ Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2011-2015 г.;
 - ✦ Актуализиран документ за изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2011-2015 г.;
 - ✦ Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.;
 - ✦ Актуализация на общинския план за развитие на община Созопол за периода 2012 - 2013 г.;
 - ✦ Междинната оценка на ОПР на община Созопол за 2007-2011 г.;
 - ✦ Годишни доклади за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие 2007 – 2013 година;
 - ✦ Стратегията за децентрализация за периода 2006 – 2015 г.;
 - ✦ Актуализирана Стратегия за децентрализация 2006-2015 г.;
 - ✦ Програма за изпълнение на Стратегията за децентрализация 2010-2013 г.;
 - ✦ Проект на Регионална схема за пространствено развитие на Югоизточен район;
 - ✦ Проект на Регионална схема за пространствено развитие на област Бургас;
 - ✦ Проекти на оперативните програми за периода 2014 – 2020 година;
 - ✦ Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020) и Общински планове за развитие;
 - ✦ Други програмни и стратегически документи, предоставени от Възложителя.
- Нормативни актове и други документи**
- ✦ Закона за регионалното развитие и Правилника за прилагането му;
 - ✦ Закона за устройство на територията;
 - ✦ Закона за местното самоуправление и местната администрация;
 - ✦ Закона за общинските бюджети;
 - ✦ Закона за административно-териториалното устройство на РБ;
 - ✦ Закона за общинската собственост;
 - ✦ Закона за обществените поръчки;
 - ✦ Закон за концесиите;
 - ✦ Закон за публично-частното партньорство;
 - ✦ Закон за местните данъци и такси;
 - ✦ Закон за регионалното развитие;

- ✦ Закон за туризма;
- ✦ Закон за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление;
- ✦ Наредби, приети от Общинския съвет, които регламентират изпълнението на конкретни местни политики, включително в икономическата, социалната, екологичната и бюджетната сфера.

Посочените документи не са разглеждани самостоятелно, а в тяхната логическа и йерархична зависимост, което е ключов момент при разработването на Стратегията.

5. Предложения за стратегическата цел и целите за опазване и интегриране на тези паметници в туристическия сектор.

В областта на опазването на културно-историческото наследство се реализират проекти както от Община Созопол, така и от Фондация Созопол, но те са съсредоточени в гр. Созопол и гр. Черноморец, а засега обектите с потенциал в селата не се разработват.

Значими за туризма културно-исторически факти са регистрирани из цялата територия на общината, но повечето от тях не са експонирани, т.е. те все още са само потенциален, но не и реален ресурс за туризъм. **Между гр. Созопол и гр. Черноморец остава древният тракийски град “Антий” (п-ов Атия)**, който след реставрация и експониране, би могъл да се включи в туристическото предлагане. Останалата територия на общината също е осеяна от материални следи на минали епохи, свързани с бит, строителство, военно дело, корабоплаване, рударство, религии, погребални обреди. По прилежащия на Созопол **„Медни рид” (на турски „Бакарлък”)** има останки от тракийски крепости – в южните раклонения на рида се намира „Лободово кале” (при село Веселие), а на 5 км. от с. Равадиново – най-добре запазената тракийска крепост в региона - “Малкото кале”. Открити са още множество долмени (край с. Росен) и стари рудници. Следи на подобни има и на югозапад, в землищата на селата Габър, Зидарово и Крушевец. Почти край всички села има тракийски надгробни могили, много долмени и древни следи от развитото до скоро в района **рударство**. В минно селище Атия би могло да се направи **Музей на рудите и минното дело** - медните залежи в региона са били експлоатирани още от IV-то хил. пр. Хр. и стават причина за създаването на първите поселища на Созополския полуостров.

Широко представена в община Созопол е **традиционната архитектура** в три основни типа - **черноморска, странджанска и тракийска къща**. Освен комплекса от странджански къщи в с. Индже войвода, добри образци на възрожденски къщи има и в селата Вършило, Зидарово, Извор и Крушевец. За съжаление, повечето са изоставени

отдавна и са застрашени от срутване. Въпреки многото досегашни усилия и повишен интерес, богатото и повсеместно разпространено културно-историческо наследство на общината остава далеч под желаните и възможни нива на опазване и социализация. За експонирането на традиционната архитектура, експониране на традиционните български занаяти и осигуряване атракция за туристите е подходящо **в с. Равадиново да се създаде етнографски комплекс.**

Със създаването на множество културни прояви община Созопол обогатява доминиращият морски ваканционен туризъм, развива успешно макар и в малки мащаби **конгресен туризъм** - през 2013 г. е проведен изключително успешно Балкански конгрес на минералозите. Успешно се развива детския ваканционен отдих. Множеството параклиси и църкви в общината, заедно с откритите през 2012 г. мощи на Св. Йоан Предтеча способстват развитието на **религиозен туризъм**. Би могло, обаче, да се каже, че завършени самостоятелни продукти за алтернативен туризъм (селски, еко, културно-познавателен, ловен и риболовен) все още не са разработени и не се предлагат активно.

Като се вземат предвид най-значимите глобални тенденции, които ще формират новата пазарна среда и бъдещето на българския туризъм в периода до 2020 г. и 2030 г. година се откроява необходимост от:

- 1) Разработване на туристически продукти, подходящи за възрастова категория 65+ като комбинация между специализирани видове туризъм - балнео, културен туризъм, еко и селски туризъм и др.;
- 2) Акцент в разработването на специализирани туристически продукти, които притежават потенциал за преодоляване на сезонността и създаване на специална емоционална връзка с България;
- 3) Търсене на възможности за привличане на инвестиции в туризма и предоставяне на инвеститорите на облекчен инвестиционен процес чрез обвързване на съдебната процедура при обжалвания с процент от инвестицията, който жалбоподателя заплаща.

Въпреки многото досегашни усилия и повишен интерес, **богатото и повсеместно разпространено културно-историческо наследство на Общината** остава далеч под желаните и възможни нива на опазване и социализация. Анализът на културно-историческото наследство разкрива следните проблеми:

- ✓ Липса на общинска стратегия и Програма за опазване и социализация на археологическите паметници - много от тях могат да бъдат унищожени, защото общината е лишена от възможност да реагира ефективно при посегателства и други тежки нарушения;
- ✓ Слаба или липсваща експонираност на археологическите обекти в селските райони на общината. В допълнение, те са в среда с трудна достъпност, неразвита инфраструктура и видими белези на запустялост;
- ✓ Липсва добра визуална информация на отделните паметници и комплекси (с изключение на тези в гр. Созопол);
- ✓ Няма специализирани водачи, често се прави импровизирано/некомпетентно представяне на археологическото наследство, разпространяват се некачествени указатели и рекламни брошури.

Обобщени, проблемите пред опазването, експонирането и валоризирането на КИН в община Созопол са:

- ✓ Въпреки осигурените сериозни инвестиции през последните години, все още се наблюдават финансов дефицит и недостатъчно квалифицирани кадри за проучване, консервация, експониране и опазване;
- ✓ Недостатъчни приходи от социализацията на КИН (основен източник за поддържането);
- ✓ Ограничаване на урбанизацията в исторически запазени среди (с особена сила се отнася за Старинен Созопол);
- ✓ Разширяване на териториите със защитен режим - включване на всички запазени среди с висока културно-историческа, познавателна и атрактивна стойност;
- ✓ Продължаваща консервация и експониране на археологическите обекти;
- ✓ Активна реклама и маркетинг на КИН, включване в специализирани туристически продукти и като допълнение, в тези на ваканционния морски туризъм.
- ✓ В областта на културата са нужни инвестиции за основни и текущи ремонти на културните обекти, оборудване с компютърна техника и обогатяване на книжния фонд, както и за стимулиране на изяви местни културни дейци и на деца с изяви творчески наклонности в различни области.
- ✓ С особено голям потенциал за реставрация и атрактивно експониране е манастирският комплекс¹ в националния природен и археологически резерват о-в "Св. Иван". Допълнително условие е реконструкцията на пристана, осигуряващ единственият достъп по вода. След реставрации и експониране, в землището на гр. Черноморец също би могъл да се "сглоби" съдържателен наследствен маршрут - древният тракийски град "Антий" (п-ов Атия), параклиса "Св. Мина", манастирище "Св. Никола".

ИЗВОДИ

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

СИЛНИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Богато културно-историческо наследство, сравнително добре проучено и експонирано. • Множество съхранени паметници от различни епохи • Наличие на архитектурен и археологически резерват „Старинен Созопол“, на Археологически музей, Художествена галерия (в гр. Созопол); Килийно училище (в с. Росен); Археологически музей в гр. Черноморец. • Работеща читалищна и библиотечна мрежа, към която са създадени общо 44 самодейни състави и школи. • Богат културен живот – повече от 15 фестивала (национални и с международно участие) • Развита дейност на клубовете (Тракийско дружество, „Българка“, Българо-гръцко дружество, Дружество на жените „Св. Марина“ и др.) на територията на общината
СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Обектите на културно-историческото наследство в селата на общината не са добре представени и експонирани, затруднен е достъпът до тях, не са включени в туристическите маршрути и остават сравнително непознати. • Липса на политика относно местните занаятчий, липса на организиран пазар на техни продукти. • Недостатъчно експониране и включване в туристически маршрути на фолклорните ресурси. • Много от Възрожденските къщи в селата са изоставени и застрашени от разрушаване.
ВЪЗМОЖНОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Продължаваща консервация и експониране на археологическите обекти, вкл. на тези в селата на общината; • Активно кандидатстване с проекти по донорски фондове; • Активна реклама и маркетинг на КИН, включване в специализирани туристически продукти и като допълнение, в тези на ваканционния морски туризъм.
ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> • Липса на финансов ресурс и недостиг на квалифицирани кадри за проучване, консервация, експониране и опазване на КИН.

- Унищожаване на археологическите обекти в общината поради липса на финансов ресурс и липса на стратегия за опазването и експонирането им.

ТУРИЗЪМ

СИЛНИ СТРАНИ

- Благоприятни физикогеографски дадености за развитие на туризъм
- Наличие на антропогенни ресурси - богато културно-историческо наследство
 - Добра транспортна достъпност, близост до областен център с летище, добре развит автомобилен и таксиметров транспорт;
 - Липса на големи източници на шум и замърсяване на въздуха;
 - Разнообразно и добре проучено етнографско наследство, традиции, обичаи и занаяти;
 - Добри традиции в организирането на международни и национални културни събития;
 - Разнообразие на предлаганата база за настаняване и хранен с предостатъчен капацитет;
 - Много добри условия за развитие на разнообразни спортни дейности и алтернативни форми на туризъм и допълващи дейности за свободното време;
 - Общо високо ниво на удовлетворение на туристите от комплексния туристически продукт на общината;
 - Благоприятен имидж на гр. Созопол.

СЛАБИ СТРАНИ

- Кратък туристически сезон – от май до септември - поради предлагането на еднообразен туристически продукт – летен ваканционен туризъм;
- Недостатъчно опазване и използване на потенциала на природните дадености за развитието на алтернативни форми на туризъм
- Липса на автогара и недостатъчен капацитет на площите за паркиране спрямо нуждите (през летния сезон);
- Надхвърлен носещ капацитет на плажните туристически ресурси;

- Количествено, туристическата база на общината е достигнала пределите на разумния капацитет на територията.
- Неразвита инфраструктура за предлагане на алтернативни форми на туризъм и дейности за свободното време
- Лошо състояние на общинската пътна мрежа, затрудняващо достъпа до населените места;
- Липса на преференциална политика спрямо местните земеделски производители относно възможностите за продажба на личната продукция
- Хаотично присъствие на дестинацията в публичното пространство.

ЗАПЛАХИ

- Разрушаване на атрактивни природни ресурси поради отсъствието на ефективен контрол на национално ниво върху тяхното използване и комерсиализация, продължаване на влошаването на екологичното състояние на Черно море и на крайбрежието;
- Недостиг на субсидии от държавния бюджет за Общината за подобряване и поддръжка на техническата инфраструктура;
- Засилваща се конкуренция от страна на съседни дестинации /Несебър, Приморско, Царево, Бургас/;
- Парушаване на консенсуса и взаимодействието с частния сектор по отношението на устойчивото развитие на дестинацията;
- Унищожаване на архитектурни и археологически паметници поради липса на средства за опазването и експонирането им;
- Намаляване на туристическия поток поради влошаване на икономическото състояние на туристите и несигурната международна обстановка;
- Задълбочаване на разликите в качеството на живот между градовете и селата в общината.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Повишаване на качеството на обслужване и квалификацията на кадрите в сектора;
- Реализиране на ефективна рекламна политика;
- Подобряване на партньорството между местните предприемачи, НПО и общинска администрация;

- Използване на средства от структурните фондове на ЕС за подобряване и развитие на свързаната с туризма инфраструктура, природни и антропогенни на територията на общината;
- Затвърждаване на позициите на общината на традиционните пазари и излизане на нови такива;
- Засилване на международните връзки и партньорства;
- Привличане на външни инвестиции;

Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща туристическа и базова инфраструктура, вкл. в селата на Общината.

Изготвяне на стратегия за развитие на устойчив туризъм в трансграничния регион

С оглед на нарасналото значение в последните години на поддържането и развитието на устойчиви форми на туризма, партньорските организации съвместно ще изработят стратегия в тази насока. Тя ще се базира на разбирането, че развитието на устойчив туризъм е процес, предполагащ непрекъснато наблюдение на туристическите въздействия и своевременно предприемане на необходимите коригиращи действия. Целта на стратегията е да се осигуряват значими туристически преживявания, възпитаваща позитивно отношение у туристите и местното население към устойчивите туристически практики. **Дейността ще се осъществява на територията на Община Созопол и провинция Къркларели.**

Трансграничен регион – привлекателно място за живот и бизнес, със съхранено природно и културно наследство, ефективно използващ своя потенциал за постигане на устойчиво и балансирано социално-икономическо развитие със затвърждаване на традициите си в туризма.

ПЛАМЕН ТОДОРОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС
„СОЗОПОЛ ТУР“ ООД